TRT
Radyo vizyon
3 AYLIK RADYO DERGİSİ / NİSAN 2018 / SAYI 30

HİÇ **RADYO** OKUDUNUZ MU?

DOSYA | RADYODA İÇERİK / DÖNÜŞÜM VE EĞİLİMLER

İbrahim EREN TRT Genel Müdrü / TRT, Kaliteli ve Özgün İçeriğin Adresidir.
Doç. Dr. Besim YILDIRIM / Radyo Yayıncılığının Yapısal Dönüşümü: Kısa Bir Değerlendirme
Dr. Öğretim Üyesi Abdulkadir GÖLCÜ / Nev-i Şahsına Münhasır Bir Mecra: Yeni Medya
Doç. Dr. Enderhan KARAKOÇ / Kamusal Yarar Anlayışı Çerçevesinde Radyo Yayıncılığı ve Etik
Doç. Dr. Onur BEKİROĞLU / Medyanın Ekonomi Politiği: Hassas Terazinin Ağır Kefesi (mi?)
Dr. Öğretim Üyesi Ali Murat KIRIK / Analogdan Sayısal Teknolojiye Geçiş Sürecinde İletişim Ortamlarında Dönüşümün Radyo Yayıncılığına Etkisi
Dr. Öğretim Üyesi Emre Vadi BALCI / Radyonun Serüveni ve Değişen Radyo Yayıncılığı
Doç. Dr. Adem Yılmaz / Dinleyicinin Medya Kullanım Karakteristiğinin Dönüşümü: Talebe Bağlı İçerik
Dr. Öğretim Üyesi İbrahim E. Bilici / Geleneksel Radyodan Dijital Radyoya: Dinleme Alışkanlığında Dönüşüm
Dr. Öğretim Üyesi Recep Yılmaz / Güçlü, Etkileyici Bir Radyo Deneyimi Nasıl Oluşturulur? Radyo Yayıncılığında Yaratıcılık
Dr. Öğretim Üyesi Enes BAL / Medya ve Popüler Kültür İlişkisi Bağlamında Özel Radyoların İçerikleri Üzerine Bir Değerlendirme

www.trtradyovizyondergisi.com

HİÇ **DERGİ** DİNLEDİNİZ Mİ?
*Dinlemek için **QR** Kodu Okutunuz.*

TRT Çukurova Radyosu'nun

TRT

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
Radyo Dairesi Başkanlığı

radyo.trt.net.tr | rdb@trt.net.tr | TRT Radyo | TRT Radyo | TRT Radyo

İbrahim EREN TRT Genel Müdürü

TRT televizyonlarına ve radyolarına yansıyan bütün işlerin, ekranı ve radyosu başındaki insanımızın ruh dünyasını etkilediğinin bilincindeyiz. Bu durum, son derece hassas bir tutum sergileme gereğini de beraberinde getiriyor. Bu hassas tutumu ısrarlı bir şekilde sürdürüyoruz, üzerimizdeki sorumluluğu da gururla taşıyoruz.

HİÇ **DERGİ** DİNLEDİNİZ Mİ?
*Dinlemek için **QR** Kodu Okutunuz.*

TRT, Kaliteli ve Özgün İçeriğin Adresidir

Televizyon ve radyo kanalları, izleyicisinin ya da dinleyicisinin ilgisini, sürekli kendisinde tutabilmek için; kaliteli, özgün ve sürdürülebilir içerikler üretmeye mecburdur. Kaliteli ve özgün içerik üretimi, radyo ve televizyon kanalının, hedef kitlesinin talep, beğeni ve ihtiyaçlarını iyi tanıması ve buna karşılık da, söyleyecek yeni bir sözünün olmasının yanında gücünü kendi değerlerinden alan, kendi medeniyet köklerinden esinlenen ve diğerlerinin arasında farkıyla seçilebilen nitelikte işler yapmasıyla mümkündür.

Yayıncı kuruluşların, modern altyapı, teknoloji kapasitesi ve maddi güçle geliştirilebilir olan yatırımları, benzer seviyelerde olabilir. Dolayısıyla izleyiciyi ve dinleyiciyi kendine yöneltmek ve elinde tutabilmek noktasında asıl rekabet "içerik" üretiminde yoğunlaşmaktadır.

Aslında sunulan içeriğin, sunan medya kuruluşunun ruhu olduğunu düşünürsek, günümüz dünyasında medya sektöründeki asıl rekabetin "ruh dünyasında" sürdüğünü de ifade edebiliriz.

İçerik üretimi konusundaki rekabet bazen sadece medyanın görsel alanlarında yaşanıyor zannedilebilir. Hâlbuki radyo yayıncılığında da içerikte ciddi bir rekabet alanı söz konusu. Dün radyoculuğun alışılagelmiş içerik başlıklarını, haber, propaganda, eğitim, reklam, eğlendirme şeklinde tasnif ederken, bugün; kamu diplomasisi, tematik yayıncılık ve kişiselleştirilmiş içerik gibi yeni yönelim ve seçenekler bu tasnifleri dönüştürmüş ve değiştirmiş durumda. Ancak konu tasniflerindeki bu değişimin, TRT için değişmez ve olmazsa olmaz temeli; gözü ve kulağı dünyaya açık, yerli ve milli değerlerimizden esinlenen, özgün içerik üretimidir. TRT ailesi olarak biz, milletimiz için çalışmaya bu ruhla devam ediyoruz.

Biz Türkiye'nin kamu yayıncısı olarak, milletimize kaliteyi ve özgünlüğü sunma sorumluluğunu hep taşıdık ve bunun gereklerini hep yerine getirmeye çalıştık. TRT televizyonlarına ve radyolarına yansıyan bütün işlerin, ekranı ve radyosu başındaki insanımızın ruh dünyasını etkilediğinin bilincindeyiz. Bu durum, son derece hassas bir tutum sergileme gereğini de beraberinde getiriyor. Bu hassas tutumu ısrarlı bir şekilde sürdürüyoruz, üzerimizdeki sorumluluğu da gururla taşıyoruz.

TRT için içerik; kalitedir, özgünlüktür, değerlerimizdir.

DÜNYA'YA Sesleniyoruz

TÜRKİYE'NİN SESİ RADYOSU - TRT MEMLEKETİM FM - TRT VOT WORLD

TRT TSR

www.turkiyeninsesiradyosu.com

TRT Memleketim fm

www.trtmemleketimfm.com

TRT VOT World

www.trtvotworld.com

Dr. Süleyman ERDAL TRT Dış Yayınlar Dairesi Başkanı

TRT,
her değişimi milletimizin
gelenek ve tecrübeleriyle
harmanlayarak, dünü,
bugünü ve geleceği
kuşatacak içeriklere
dönüştürmekte.

HİÇ **DERGİ** DİNLEDİNİZ Mİ?
*Dinlemek için **QR** Kodu Okutunuz.*

Radyo'da İçerik Eğilim ve Dönüşümler

İletişim araçlarının ortaya çıkışı, gelişimi ve çeşitlenmesi ile beraber önce basılı yayınlar, sonra radyo takip eden süreçte de televizyon ve İnternet; her biri popülerlik ve takip bağlamında bir diğerinin üzerinde olmuştur.

Kitle iletişim araçlarındaki değişim ve dönüşüm, eşzamanlı olarak birey ve toplumun değişmesi ve dönüşmesinde de önemli rol oynamıştır. Bu süreç bugün de bütün hızıyla devam ediyor. Kamu yayıncılığının değerleri korumak ve geleceğe taşımak gibi bir görevi varsa, toplumsal kimlik ve anlam inşasında "içerik" konusu vazgeçilmez hale geliyor.

Genel olarak tüm kitle iletişim araçları özelde ise radyo da bu değişim ve dönüşümü yaşamıştır. Radyo geçmişte evlerimizin başköşesinde yerini alırken, bugünse adeta avuç içinde her yerde yanımızda olan bir araç olarak, yaklaşık yüz yıllık ömründe şeklen çeşitli formlara bürünmüş ama yerini göreceli olarak hep korumuştur. Bu süreçlerin tamamında diğer iletişim araçları gibi radyo'yu farklı kılan, zinde tutan "içeriği" olmuştur. Her değişim zorunlu bir dönüşümü de yedeğinde taşır. Radyo yayıncılığı; içerik üretme ve bunu yönetmedeki başarısı sayesinde bugünün ve yarının etkili medya ortamı olmaya devam edecektir.

Zarfa değil mazrufa bakmak

Teknolojinin bu gün geldiği nokta ve gelişimindeki baş döndürücü hızı, kitle iletişim araçları ve İnternetin bu denli yaygınlaşması, sosyolojik dönüşümleri de hızlandırmıştır. Bu dönüşümün makule evrilmesi açısından içeriğin sadece bilgi aktarmak değil ama aynı zamanda "mana ve duygu aktarımını" da esas alması gerekmektedir. Aktarılan doğru bilgi ve yüksek duygular toplumun "yağızlaşmasına" ya da; aktarılan kirli bilgi, defolu duygular "yozlaşmasına" sebep olmaktadır. İşte tam da bu yüzden kamu yararını hedefleyen, kamu yayıncısı TRT'nin, içerik konusundaki titizliğinin gerekçeleri ortaya çıkıyor.

İçerik ama nasıl?

Yayıncılık sektörü; ortaya koyduğu içeriklerle, talebe süreklilik kazandırmak ve ilgiyi bir yere toplamak için izleyici ve dinleyici kitlesini elde tutmaya çalışıyor. Ancak burada özgün, kaliteli ve kültür unsurları ile desteklenmiş ve sosyal yapıya uygun içeriklerle kitleye ulaşmak esas alınmalıdır. Bu denli bilgi kirliliği, anlam yitimi ve dikkat eksikliğinin arttığı bir süreçte tarihimizi, dilimizi, dinimizi, coğrafyamızı kısaca kültürümüzü önceleyerek geleceğe ilerlemeliyiz. Geleceğe dönük değişim ve eğilimleri konuşurken bileceğiz ki; "tarihten sadece ibret alınmaz, kuvvet de alınır."

TRT Geleneği…

Bugün TRT; değerler ve kültür alanında bizim olanı önceleyen, kadim olanın kıdemli olduğuna vurgu yapan, program içerikleriyle, yayın öncelikleriyle ve stratejik tercihleriyle milletimizin duygularına tercüman olmakta. TRT, her değişimi milletimizin gelenek ve tecrübeleriyle harmanlayarak, dünü, bugünü ve geleceği kuşatacak içeriklere dönüştürmekte.

EDİTÖRDEN

HİÇ **DERGİ** DİNLEDİNİZ Mİ?
*Dinlemek için **QR** Kodu Okutunuz.*

Eda Kotanoğlu Cardona
eda.kotanoglu@trt.net.tr

DİNLEYİCİNİN SÖZÜ RADYONUN SESİ

Geleneksel iletişim araçlarından radyonun yeni medya teknolojileriyle entegre olması hem radyo yayıncılığında içeriksel olarak değişimler getirmiş hem de dinleme alışkanlıklarında dönüşüme yol açmıştır. Yanı sıra radyo, kendinden önceki ve sonraki kitle iletişim araçlarının yapısını da değişikliğe uğratmıştır. Yeni iletişim teknolojisiyle küçülmeye başlayan radyo, etki alanını sınırsızlaştırmış ve radyoyu farklı iletişim araçlarından dinlemek mümkün hale gelmiştir. Radyo ilk dönemlerinde propaganda amaçlı kullanıldığı için toplumun geneline seslenirken, günümüzde bireye hitap etmekte ve dolayısıyla bireyin isteklerine göre şekillenmektedir. Dinleyici artık hem üretici hem de tüketici kimliğiyle radyo dinleme etkinliğini kendisi yaratabilir konuma gelerek katılımcı bir role bürünmüş, pasif konumdan aktif konuma geçmiştir. Böylece radyo bugün program içeriklerini radyo programcılarının değil dinleyicilerin belirlediği bir araç haline dönüşmüştür.

Yeni iletişim teknolojileri sayesinde dinleyicinin radyo yayın içeriğinin üretim sürecindeki rolüne şahit olacağınız bu sayımızda dosya konumuzu "Radyo'da İçerik: Dönüşüm ve Eğilimler" olarak belirledik. Bu çerçevede yeni medya mecralarının radyo içeriğinin üretimine birey merkezli yapmış olduğu etkiden hareketle; "Radyo yayıncılığındaki yapısal dönüşümler ile üretim, iletim ve yeni hizmetler çerçevesinde sayısal teknolojilerin radyo yayıncılığı üzerindeki değişimleri nelerdir? Analogdan sayısal teknolojiye geçiş sürecinde iletişim ortamlarında dönüşümün radyo yayıncılığına ve içeriğine etkisi nasıl olmuştur? Radyo'nun dönüşüm sürecinde dinleyici kitlesindeki değişim ve dinleme alışkanlıklarında ortaya çıkan farklılıklar nelerdir? Güçlü ve etkileyici bir radyo deneyimi nasıl oluşturulur?" gibi temel sorulara yanıt bulmayı amaçladık. Türkiye'nin dört bir yanındaki üniversitelerden akademisyenlerimizin katkılarıyla hazırladığımız dosya konumuzda radyonun yeni medya mecralarıyla ilişkisinin yanı sıra radyonun gelişim sürecinin tarihçesi, kamusal yarar anlayışı çerçevesinde radyo yayıncılığı ve etik, medya ve popüler kültür ilişkisi bağlamında özel radyoların içerikleri ile radyoda haber yayıncılığının inceliklerinden de bahsediyoruz.

Radyo mecrasının geçirdiği bu evrim onu yok etmemiş üstelik daha da ileri konuma taşımıştır. Radyo yeni medya araçları sayesinde özelliklerini artırmıştır. Sadece işitsel bir mecra olan radyo, yeni iletişim teknolojileriyle işitsel özelliğinin yanı sıra görsel bir medya olarak karşımıza çıkmıştır. Radyo bugün geleneksel medyanın yeni medya araçları ile iç içe geçmesi sonucu boyut değiştirmiş ve yeni bir kimlik kazanmıştır. Yeni kimliğinde fiziksel olarak küçülürken, dinleyicisini de içine almış, dinleyicinin sözü artık radyonun sesi olmuştur.

Her toplumun tarih, sanat ve kültürel zenginliğini içinde barındıran ve kuşaktan kuşağa aktaran nostaljik radyo, yeni kimliğiyle dinleyicinin katılımını sağlayarak karşılıklı fikir alışverişini sağlamış, anlama ve anlatma yöntemleriyle kalıcı ve uzun vadeli ilişkiler kurma yolunda önemli bir adım atmıştır. Bu özelliği onu kitle iletişim araçları içerisinde daha da güçlü hale getirmiş ve hepimizin hayatının vazgeçilmezi kılmıştır. Radyoyla nice yıllara…

NİSAN 2018 / SAYI 30

ÜÇ AYLIK RADYO DERGİSİ

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Adına Sahibi
TRT Dış Yayınlar Dairesi Başkanı Dr. Süleyman Erdal

Genel Yayın Yönetmeni
Dr. Süleyman Erdal

Yayın Koordinatörü
Serdar Aydın

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Eda Kotanoğlu Cardona

Editörler
Olgu Tokdemir
Aksel Koçak
Didem Güneri Öztaşbaşı
Nurettin Turan
Özlem Yalçın
Abdul Hamid Chohan

HİÇ **DERGİ** DİNLEDİNİZ Mİ?
*Dinlemek için **QR** Kodu Okutunuz.*

Bölge Temsilcileri
Ankara - Murat Altunkaynak - murat.altunkaynak@trt.net.tr
Antalya - Mustafa Cansız - mustafa.cansiz@trt.net.tr
Çukurova - Seda Uslu Sarıoğlu - seda.uslu@trt.net.tr
Diyarbakır - Fatih Yılmaz - fatih.yilmaz@trt.net.tr
Erzurum - İsmail Bingöl - bingolismail@gmail.com
İstanbul - Osman Nuri Boyacı - osman.boyaci@trt.net.tr
İzmir - Hakan Özalpuk - hakan.ozalpuk@trt.net.tr
Trabzon - Yiğit Yavuz - yigit.yavuz@gmail.com

Hukuk Danışmanı
Av. Maruf Okuyan

Web Tasarım
Hilal Baysal / İbrahim Çam

İdari İşler
Murat Baran

Reklam Sorumlusu
Petek Ulusoy Arıca
0 312 463 42 64 / 65
petek.ulusoy@trt.net.tr

Sosyal Medya Sorumlusu - Web İçerik Yöneticisi
Esra Başbuğ

Teşekkür
Zekeriya Aydın
İlker Çaltık
Ceyda Nuray Kıygı

Seslendiren Spiker
Dilek Beyhan Günalp

Yönetim Yeri
TRT Genel Müdürlüğü Dış Yayınlar Dairesi Başkanlığı
OR-AN / ANKARA 0 312 463 23 77
www.trtradyovizyondergisi.com
trtradyovizyon@trt.net.tr

ISSN 1309 - 0895 **- Yayın Türü** Yaygın / Süreli

Basım Tarih 15 Nisan 2018

Yayına Hazırlık - Tasarım - Baskı
ACT Reklam Ajansı
Kırmızıtoprak Mah. Ali Fuat Güven Cd. No: 9
ESKİŞEHİR
0 222 232 04 74
www.actreklam.com

Dergide yayımlanan yazı ve makalelerdeki görüşler, yazarın sorumluluğundadır, dergi üzerinde hiçbir bağlayıcılığı yoktur.

Bütün TRT Radyo çalışanları , derginin doğal editörleridir.

İÇİNDEKİLER

Çukurova Radyosu 50. Yılını Kutluyor. **38**

Tiyatronun Radyolu Oyunları **62**

6 Radyo Hafızası

10 Dosya / Radyoda İçerik: Dönüşüm ve Eğilimler

31 İletişim, Değişim ve Eğilimler

32 Burası Radyo-3 Türkiye Radyoları 3. Programı

36 Radyo Akademi / Radyo Haber Yayıncılığı

38 Çukurova Radyosu 50. Yaşını Kutluyor

41 Söyleşi / Musa Eroğlu ile Köşe Bucak Anadolu

44 Dünya Radyo Günü

46 TRT Geleceğin İletişimcilerini Seçiyor

48 Stüdyodan / Yaşayan Değerlerimiz

51 Radyo Günleri

52 Prodüktörün Kaleminden / Gölgeler

54 Radyo Yolcuları

55 Dijital Dönüşümde Radyonun Serüveni

56 Radyoda Urduca

58 Radyo Tarihinden

61 Bir Coşkudur 23 Nisan

62 Tiyatronun Radyolu Oyunları

64 Kitaplık / Dünya Durmadan Dönüyor

32

Burası Radyo-3 Türkiye Radyoları 3. Programı

Dünya Radyo Günü **44**

HIÇ DERGİ DİNLEDİNİZ Mİ?
Dinlemek için QR Kodu Okutunuz.

Radyo Hafızası

GEÇMİŞTEN GELEN UNUTULMAZ SESLER

Osman BOYACI

Her devrin öne çıkan hassasiyetleri, zevkleri, devrin insanını etkileyen sanatçıları vardır. O devrin tarihi yazılırken hatırlanırken siyasilerden bilim adamlarına kadar yaşamış pek çok şahsiyet gözümüzün önünden gelir geçer. Sesleri ve müzikleriyle hayatımızı değiştiren, duygu dünyamızda derin izler bırakan sanatçılardır onlar.

Zamanla unutulsa da çok az hatırlayanı olsa da sesleri bir yerlerden bize ulaşır.

Hatırlarız veya tanıyandan onları anlatmasını isteriz. Radyo Hafızası'nda dönemlerinin yıldızı üç ses sanatçımızı sizlere hatırlatacağız. Selçuk Kaskan, Şecaattin Tanyerli ve 28 Şubat'ta kaybettiğimiz Celal Şahin.

İstanbul Radyosu'nda uzun yıllar tango söyleyen,1961'den 1977 yılına kadar "Uğurlugil Ailesi" ve "Kaptan Amca Der ki" programlarını hazırlayan Selçuk Kaskan,1918 yılında İstanbul'da doğar.

Güzel Sanatlar Akademisi'ndeki öğrenimini tamamladıktan sonra iş hayatına atılır. Seyyar satıcılıktan kadın terziliğine kadar pek çok işte çalışır. 1949 yılından itibaren İstanbul Radyosu'nda yayınlanan eğlence programlarına skeçler yazar. Sohbet ve fıkralarını Dünya, Akşam, Vatan gazetelerinde yayımlar.

Orhan Avşar Tango Orkestrası eşliğinde unutulmaz Arjantin tangoları söyler. Radyo arşivinde söylediği pek çok tangosu yer alsa da uzun bir zamandır yayınlarda sesi duyulmaz. Hazırladığı tango programlarındaki sunuş üslubu çok renkli ve hoştur. 1978'de aramızdan ayrılır.

1950'li ve 1960'lı yılların bir başka sesi de Şecaettin Tanyerli. 1942 yılında Taksim Gazinosu'nda profesyonel müzik hayatına başlayan sanatçımız; Papatya, Sana Nasıl Gönül Verdim, Sevdim Bir Genç Kadını gibi sevilen tangoları söylemiş ve döneminin Türkçe tangolarının aranan solisti olmuştu.

44 yıl boyunca İstanbul Radyosu'nda 1000'i aşkın Türkçe sözlü tangoyu seslendiren Tanyerli 30'u aşkın taş plak, 40 kadar 45'lik plak sahibiydi. Hemen her tangonun onda bir hatırası vardı.

Bu konuyla ilgili düşüncelerini "Devirler daima değişir, nice müzik türleri gelip geçer ama daima sevilen tangodur. Tango benim her şeyimdir; düşüncem, yaşantımdır. Bütün duygusallığımla o parçaları söylerim." diye açıklamıştı.

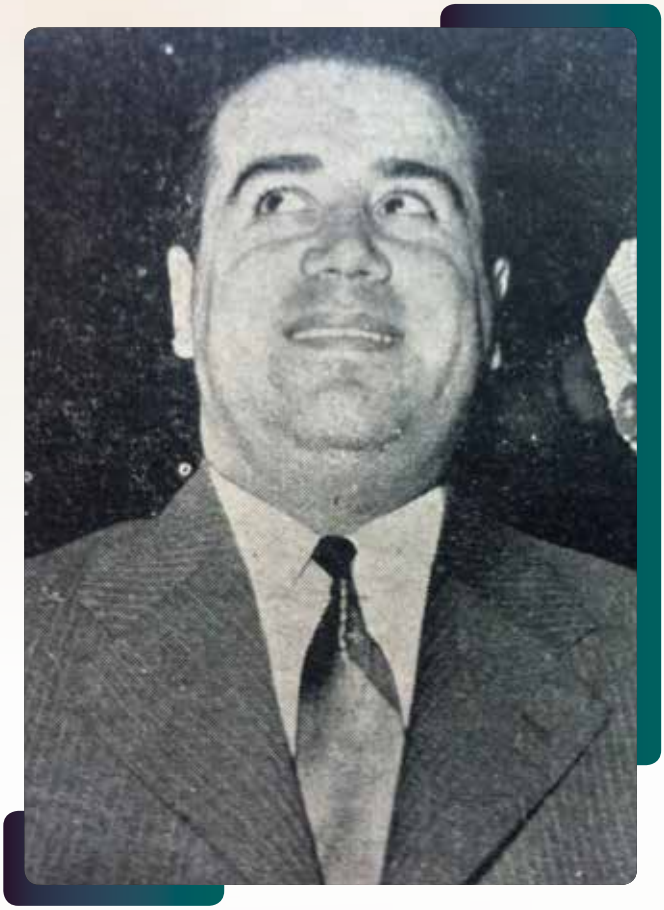

Şecaettin Tanyerli'nin İstanbul Radyosu arşivinde pek çok orkestra eşliğinde söylediği tangolar, dinleyiciyle buluşacağı programları bekliyor. Sanatçımız 1994 yılında aramızdan ayrıldı.

İstanbul Radyosu spiker ve prodüktörü Baki Süha Ediboğlu "20. Asır dergisinin 29 Kasım 1952 tarihli sayısında "Dans ve Caz Musikisinde İki Cereyan-Selçuk Kaskan ve Şecaettin Tanyerli" adlı yazısında sanatçılarımız hakkında bir değerlendirme yapar: "Dans ve caz müziği sanatkârları arasında öteden beri devam edegelen bir mesele vardır. Birinci grup Avrupa ve Amerika'dan gelen eserlere rağbet eder. Yerli eserleri hiç okumaz veya nadiren okurlar. İkinci gruptakiler ise yüzde seksen, hatta doksan, bestesi de sözleri de yerli olan parçaları severler ve şöhretlerini yerli eserleri okuyarak temin etmişlerdir. Birinci gruptaki sanatkârları temsil etmek üzere Selçuk Kaskan'ı ele alabiliriz.

Orhan Avşar Tango Orkestrası'nın bu tatlı dilli, güler yüzlü solisti, Türkçe tango okumak hususunda tam bir perhiz yapmış durumdadır. Bilhassa menşe itibariyle Latin müziğini ön planda tutarak İtalyan ve Amerika'nın en yeni dans cereyanını takip etmektedir.

İkinci gruptaki sanatkârları temsil etmek üzere Şecaattin Tanyerli'yi alabiliriz. Necdet Koyutürk Orkestrası'nın bu genç ve değerli solistti bilhassa Türkçe tango okumak konusunda geniş bir şöhret sağlamıştır. Hele son yıllarda doldurduğu plaklar büyük bir rağbete mazhar olmuştur. Şurasını da ehemmiyetle kaydetmek isteriz ki Tanyerli yabancı kaynaklardan gelen dans ve caz müziği eserlerini de kendine mahsus tavır ve edasıyla pekâlâ okuyabilir.

Biz bu satırları yazarken iki kutup halindeki cereyanın, ortalama bir zevk ve anlayışta toplanmasına taraftarız. Çünkü musikinin memleketi ve hududu yoktur.

Dans ve caz musikisi bize Avrupa ve Amerika'dan geldiğine göre, bu yolda yeni merhaleler kaydetmek istiyorsak oralara ehemmiyetle kulak kabartmamız lazımdır."

Baki Süha Ediboğlu, İstanbul Radyosu'nda yakından tanıdığı iki sanatçımızı böyle değerlendirmiş. Ancak 1953 yılında yayınlanan bu yazının sonrasında da anlayışlar değişmemişti. Şecaattin Tanyerli, Türkçe tangoları söylemeye devam etmiş, Türkçe söylemekten vazgeçmemiş ve anlayışı değişmemişti. Selçuk Kaskan da gerek yaptığı radyo programlarını gerekse icra ettiği eserleri hep yabancı kaynaklı seçmişti.

Sesiyle uzun yıllar dinleyicilerine ulaşan bu sanatçılarımızdan sonra 28 Şubat 2018'de kaybettiğimiz bir başka sanatçıyı sizlere hatırlatacağız. Cumhuriyet döneminin ilk şovmenlerinden olan Celal Şahin, müzisyen ve siyasi hiciv ustasıydı. Bir döneme damgasını vuran Şahin, müzikle mizahı birleştirmiş; yıllarca radyo ve televizyondan Türk halkının yüzünü güldürmüştü.

"Kırmızı yanınca dur
Sarı yanınca bekle
Yeşil yanınca geç
Geç hanım teyze"

gibi sözleri olan nice tekerlemelerini akordiyonuyla birlikte seslendirmiş, özellikle çocukların sevgisini kazanmıştı. İstanbul Radyosu'nda yaptığı "Sesle Çizgiler" programında taklitleri meşhurdu. Bir elinde akordiyonu, diğer elinde kuklaları, ağzında mızıkasıyla gösterilerini yapar; devrin siyasi olaylarını değerlendirmekten geri kalmazdı. 1949'da İstanbul Radyosu düzenli programlara başlayınca haftada bir gün program hazırladı. Daha sonra "On Beş Günde Bir" adlı eğlence programının vazgeçilmez sanatçısıydı.

Televizyon yayınlarının başladığı yıl 1979'da, Ankara televizyonuna "Celal Şahin'in Bebekleri" adlı programı yaptı. Celal Şahin ayrıca en tanınmış gazino ve eğlence yerlerinde çalıştı. Hafif zıplayarak akordiyonuyla, o telaşlı okuduğu parodiler bir dönemin kulaklarında hala yankılanıyor. Onun parodilerini ***www.trt.arsiv.com*** 'dan seyretmek hala mümkün.

Radyo Hafızası'nda 1980 öncesinde müzik ve eğlence dünyasında bir döneme imza atmış, az da olsa günümüzde de hatırlanan üç ismi andık. Tango sanatçıları Selçuk Kaskan, Şecaattin Tanyerli ve şovmen Celal Şahin. ■

Onları birkaç kuşağın çok sevdiğini ve hala özlediğini biliyoruz...

Dosya

RADYODA İÇERİK: DÖNÜŞÜM VE EĞİLİMLER

12 Radyo Yayıncılığının Yapısal Dönüşümü: Kısa Bir Değerlendirme

14 Nev-i Şahsına Münhasır Bir Mecra: Yeni Medya

15 Kamusal Yarar Anlayışı Çerçevesinde Radyo Yayıncılığı ve Etik

17 Medyanın Ekonomi Politiği: Hassas Terazinin Ağır Kefesi (mi?)

19 Analogdan Sayısal Teknolojiye Geçiş Sürecinde İletişim Ortamlarında Dönüşümün Radyo Yayıncılığına Etkisi

21 Radyonun Serüveni ve Değişen Radyo Yayıncılığı

23 Dinleyicinin Medya Kullanım Karakteristiğinin Dönüşümü: Talebe Bağlı İçerik

25 Geleneksel Radyodan Dijital Radyoya: Dinleme Alışkanlığında Dönüşüm

27 Güçlü, Etkileyici Bir Radyo Deneyimi Nasıl Oluşturulur? Radyo Yayıncılığında Yaratıcılık

29 Medya ve Popüler Kültür İlişkisi Bağlamında Özel Radyoların İçerikleri Üzerine Bir Değerlendirme

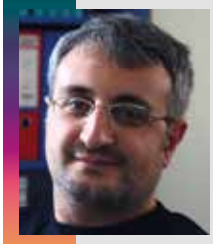

Doç. Dr. Besim YILDIRIM
Atatürk Üniversitesi
İletişim Fakültesi
Gazetecilik Bölümü
Öğretim Üyesi

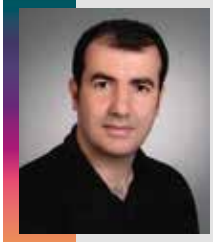

Dr. Öğretim Üyesi
Abdülkadir GÖLCÜ
Selçuk Üniversitesi
İletişim Fakültesi,
Gazetecilik Bölümü
Öğretim Üyesi

Doç. Dr. Enderhan KARAKOÇ
Selçuk Üniversitesi
İletişim Fakültesi
Radyo, TV ve Sinema Bölümü
Öğretim Üyesi

Doç. Dr. Onur BEKİROĞLU
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
İletişim Fakültesi
Gazetecilik Bölümü
Öğretim Üyesi

Dr. Öğretim Üyesi
Ali Murat KIRIK
Marmara Üniversitesi
İletişim Fakültesi
Radyo, TV ve Sinema Bölümü
Öğretim Üyesi

Dr. Öğretim Üyesi
Emre Vadi BALCI
Uşak Üniversitesi
İletişim Fakültesi
Yeni Medya Bölümü
Öğretim Üyesi

Doç. Dr. Adem YILMAZ
Atatürk Üniversitesi
İletişim Fakültesi
Radyo Televizyon ve
Sinema Bölümü
Öğretim Üyesi

Dr. Öğretim Üyesi
İbrahim E. BİLİCİ
Erciyes Üniversitesi
İletişim Fakültesi
Gazetecilik Bölümü
Öğretim Üyesi

Dr. Öğretim Üyesi
Recep YILMAZ
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
İletişim Fakültesi,
Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölüm
Öğretim Üyesi

Dr. Öğretim Üyesi Enes BAL
Necmettin Erbakan Üniversitesi
SBBF Halkla İlişkiler ve
Reklamcılık Bölümü
Öğretim Üyesi

Radyo Yayıncılığının Yapısal Dönüşümü: Kısa Bir Değerlendirme

HİÇ DERGİ DİNLEDİNİZ Mİ?
Dinlemek için QR Kodu Okutunuz.

Doç. Dr. Besim YILDIRIM

Toplumsal yapının bir parçası olan radyo, gelişim süreci içerisinde söz konusu yapıyı etkilediği gibi kendisi de toplumsal yapıdaki dönüşümlere bağlı olarak yayın, yapım aşamalarında ve içeriklerinde belirgin bir dönüşüm yaşamıştır.

Son yıllarda bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerden en hızlı etkilenen sektörlerden biri medya olmuş, bu yenilikler sonucunda iletişim endüstrisi yeni platform ve uygulamalarla yeniden yapılanma içerisine girmiştir. Medya sektörü açısından özellikle 1980'lerden itibaren değişen sermaye yapısı ile küreselleşme ve deregülasyon gibi unsurların etkisi ile yeni bir süreç başlamıştır. Enformasyon ve iletişim teknolojilerinin gelişimiyle birlikte bu süreçte şirket birleşmeleri ve satın almalar önemli oranda artmıştır. Büyük şirketler açısından enformasyon ve iletişim teknolojileri hem üretimin ve satışın küreselleşmesini kolaylaştıran yeni bir teknolojik temeli mümkün kılmış hem de gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerdeki ekonomik yapıların dünya kapitalist ekonomisi ile bütünleşme sürecini hızlandırmıştır.

Yeni iletişim ortam ve teknolojilerinin ivme kazanmasıyla, birçok farklı alanda sosyal ve ekonomik açıdan köklü değişiklikler olmasının yanında medya sektöründe, iletişim araçlarının bilgisayar sistemleri ve telekomünikasyon teknikleriyle yöndeşmesi, sayısal teknolojinin iletişim araçlarında sağladığı hız, depolama, çeşitlilik, veri, görüntü, ses ve metnin bir arada daha verimli bir şekilde kullanıldığı multimedya endüstrisiyle birlikte iletişim örgütlerinin organizasyon yapıları, içerik üretimi ve sunumunda bir takım değişiklikler olmuştur.

Yukarıda ana hatlarına değinilen gelişim süreci kapsamında 'radyo yayıncılığındaki yapısal dönüşümler' de önemli bir boyutu oluşturmakta ve bu yazının da odak noktasını teşkil etmektedir. Bu bağlamda ilk olarak radyonun gelişim sürecine yönelik çok kısa bir tarihçe verildikten sonra üretim, iletim ve yeni hizmetler çerçevesinde sayısal teknolojilerin radyo yayıncılığında neden olduğu değişimler aktarılacaktır. Böylelikle radyo yayıncılığındaki yapısal dönüşümler, 1980'lerden itibaren tüm dünyada etkin olan neoliberal politikaların yol açtığı yeni iletişim ortam ve araçları üzerinden ele alınacak ve bu yöndeşme ortamının radyo yayıncılığındaki sonuçları incelenecektir.

Toplumsal yapının bir parçası olan radyo, gelişim süreci içerisinde söz konusu yapıyı etkilediği gibi kendisi de toplumsal yapıdaki dönüşümlere bağlı olarak yayın, yapım aşamalarında ve içeriklerinde belirgin bir dönüşüm yaşamıştır. Radyo, 1900'lü yılların başından itibaren başlayan serüveninde özellikle Birinci Dünya Savaşı yıllarında radyo vericileri ve telsiz-telefon teknolojisinin askeri amaçla kullanılmasıyla önemli ölçüde teknolojik ilerlemeler kaydetmiştir. Savaşın bitimini takip eden yıllarda haberleşme amaçlı kullanımının yanında, özellikle bu teknolojinin gelişimi için para ve emek harcayan kuruluşların da desteğiyle önce Amerika'da sonrasında ise Avrupa ülkelerinde radyo yayıncılığı hızlı bir şekilde gelişmiştir. 1920'lerde ise askeri amaçlarla üretilen teknolojinin savaş sonrasında ticari olarak kullanılması ve geliştirilmesinin sonucu olarak ilk düzenli yayın yapan radyo istasyonları kurulmuştur. Gazeteler gibi okuma yazma gerektirmeyen ve daha az eforla takip edilebilme özelliğiyle kitlelerin ilgisini çeken radyo, kısa sürede toplumdaki en önemli kitle iletişim aracı haline gelmiştir. İlerleyen yıllarda radyo yoğun bir biçimde önce Sovyetler Birliği'nde kitlelere yeni sosyalist sistemi anlatmak ve eğitim vermek, sonrasında ise gerek Amerika gerek Almanya ve gerekse diğer ülkelerde propaganda ve eğitim amaçlı kullanılmıştır.

1990'lı yıllarda neoliberal politikaların etkisiyle her alanda olduğu gibi Türkiye'de ilk özel radyolar kurulmaya başlanmış ve radyo yayıncılığında dönüşümler hız kazanmıştır.

Türkiye'de ise radyo yayıncılığı; sosyal, siyasal ve ekonomik anlamda birçok sıkıntı yaşamasına rağmen, 1926 yılında başlamıştır. İlk yıllarında Türk Telsiz Telefon Anonim Şirketi (TTTAŞ) isminde özel bir şirketin eliyle yürütülen radyo yayınları, 1930'lu yılların ortalarında bu kuruluşun sözleşmesinin bitimiyle, devlet eliyle devam ettirilmiştir. 1963 yılına kadar bu şekilde devam eden radyo yayınları 1964'te TRT'nin kurulmasıyla özerk bir yapıya kavuşmuştur. Ne var ki bu özerklik ve oluşturulan demokratik yayıncılık anlayışı 1972'de askeri darbe sonrasında kesintiye uğramıştır. 1990'lı yıllarda ise neoliberal politikaların etkisiyle her alanda olduğu gibi Türkiye'de ilk özel radyolar kurulmaya başlanmış ve radyo yayıncılığında dönüşümler hız kazanmıştır.

Yukarıda bahsedilen kısa bir tarihçe bile radyo yayıncılığının, iletişim teknolojilerindeki ilerlemelerden etkilenen ve değişime ayak uyduran dinamik bir araç olduğunu göstermektedir. Öyle ki radyo, kendine has özellikleri ve değişime ayak uydurma potansiyeli ile içerik üretiminde farklı politikalar izleyerek her dönemde gündelik rutinin bir parçası olmayı başarabilmiştir. Bu yönüyle radyo günümüzde belki insanların dinlemek için bir araya geldikleri bir araç olmayabilir ama taşıt içinde, yolculuklarda, spor yaparken yürürken çalışırken kısacası her hangi bir günlük aktivite esnasında ses olarak arka planda yer alması

yönüyle insan ile daha fazla iletişim içinde olabilen 'samimi' bir ortamdır. Üstelik bir kitle iletişim aracı olarak hızı, kullanım kolaylığı ve ulaşılabilirliği radyoyu diğer pek çok kitle iletişim aracına göre üstün kılmaktadır. Teknolojik gelişmeler çerçevesinde iletişim alanında meydana gelen yöndeşme süreçlerine başarılı şekilde entegre olabilen radyo, hem üretim hem de tüketim aşamasında oldukça ciddi bir yapısal dönüşüme uğramıştır. Özellikle sayısal iletişim teknolojilerinin ortaya çıkardığı yeni mecralarda, değişen iletişim ortamının yeni kurallarına hızlı bir şekilde uyum sağlayarak konumunu güçlendirmiştir. Nitekim değişen iletişim ortamındaki rolü giderek artan dinleyici, daha da aktif konuma gelmiştir. 'Etkileşim', 'asenkron iletişim', 'kişiselleştirme' gibi yeni medya özellikleri bağlamında tıpkı iletişim alanında olduğu gibi, dinleyici unsurunda da yöndeşme eğilimleri baş göstermiştir. Öyle ki 'dinleyici', internetle birlikte artık sadece dinlemenin ötesinde 'kullanıcı'ya dönüşmüş, hatta içerik üretimindeki payının da dikkate alınmasıyla 'prosumer' (üretüketici) olarak adlandırılmıştır. Yine bu yöndeşme ortamında yayıncılık, büyük kuruluşların tekelinden daha küçük girişimlere doğru kaymış, içerik ve erişim çeşitliliği açısından tüketiciye geniş bir yelpaze sunmuştur.

Diğer yandan sayısal iletişim teknolojilerinin radyo yayıncılığındaki (dinleyici bazında) bir diğer önemli açılımı ise hemen herkesin yayıncı olabilmesi ve internet üzerinden yayın yapan radyo istasyonlarının zaman ve uzam kısıtlarını kırabilmesi ve hatta sosyal kontrol ve denetim mekanizmalarının yayıncılığın önüne koyduğu birçok engeli büyük ölçüde aşabiliyor olmasıdır.

Radyo kendine has özellikleri ve değişime ayak uydurma potansiyeli ile içerik üretiminde farklı politikalar izleyerek her dönemde gündelik rutinin bir parçası olmayı başarabilmiştir.

İnternetin bir iletişim mecrası olarak kullanılmasına dayanan 'internet üzerinden radyo yayıncılığı', genel itibariyle iki biçimde gerçekleşmektedir.

İlki: geleneksel karasal yayın gerçekleştiren radyo istasyonlarının, yayınlarını olduğu gibi internet üzerinden dinleyicilere ulaştırmalarından ibaret olan yayınlarıdır. Bu tür radyolar 'eş zamanlı radyo' (simulcasting), 'çevrim içi radyo' (online radio- radio online) ya da 'internet radyosu' olarak adlandırılmaktadır. İnternet üzerinden radyo yayıncılığının ikinci biçimi ise: doğrudan ve sadece internet üzerinden yayın yapan radyolardır. Bu türdeki radyolar ise; 'Net-Radyo', 'WEB-Radyo', 'Sadece Net Radyo', 'Radyo Akışı' (Streaming Radio), 'E-radyo', 'internet üzerinden yayıncılık' (WEB Casting) gibi çeşitli tanımlamalarla adlandırılmaktadır. Gelişen teknolojiler çerçevesinde kişisel müzik depolama imkânlarındaki artış ve hızla yayılan kişisel müzik çalarlar, içerik anlamında en önemli materyal olan müziğin radyodan ayrıştırılmasına olanak sağlasa da yayınlarındaki çeşitlilik ve birçok platformda kullanılan esnek bir araç olması, radyonun dinleyiciyi elinde tutmasında önemli bir etken olmuştur. Bununla birlikte radyo, yeni iletişim ortamlarının bir getirisi olan çoklu ortam fırsatını kullanarak dinleyicilerin dikkatini çekmeyi başarmıştır. Sayısal iletişim teknolojilerinin, üretim ve iletim teknikleri çerçevesinde sağladığı dinler kitleyle iletişimdeki yeni olanaklar, radyo yayıncılığının kronikleşen sorunları açısından önemli çözüm yolları sunmaktadır. Radyo yayıncılığının geleneksel biçimini değiştiren uydu yayıncılığı, kablolu yayıncılık ve internet gibi sayısal teknolojiler,

FM ve AM gibi geleneksel yayıncılık tekniklerine sıkışan radyo yayıncılığına oldukça geniş alternatifler sunmaktadır. Bu teknolojilerin sunmuş olduğu olanaklarla artık radyo yayıncılık piyasasında 'mümkün olan en çok dinleyiciye ulaşmak' yerine, 'dinleyicilerin/kullanıcıların farklılıkları çerçevesinde yeni hizmet potansiyelleri oluşturmak' gibi amaçlar dikkate alınmaktadır. Yöndeşmenin olağan bir sonucu olarak kabul edilen bu durumun internette gözle görülür bir şekilde vücut bulduğunu söylemek mümkündür. Sektörde yer alan oyuncular da artık bu gelişmeleri kabullenmekte, yeni çoklu ortam yayıncılığında rekabetçi bir yayıncılık için sayısal yayıncılığın avantajlarını anlamaya ve kullanmaya çalışmaktadır.

Sonuç olarak kitle iletişim ortamında meydana gelen yapısal dönüşümlerle, piyasanın iletişim alanındaki kontrolü ele geçirdiği gerçeğini göz ardı etmemek koşuluyla, sayısal radyo yayınlarının; 'daha fazla seçim', 'daha fazla demokrasi' ve 'daha fazla etkileşim' gibi bir takım alternatifler sunduğunu da söylemek mümkündür. Bu bağlamda geleneksel radyo yayıncılığının sayısal iletim teknikleri üzerinden sayısallaşmasının, radyo yayıncılık sektörü ve buna bağlı olarak toplumsal dinamikler anlamında köklü değişimleri beraberinde getireceği düşünülmektedir.

Yararlanılan Kaynaklar:

Özel, Sedat (2014). Yeni Medya Çağında Radyoların Dönüşümü, Akdeniz İletişim Dergisi, Sayı: 22, 168-190.

Yıldırım, Besim (2010). Gazeteciliğin Dönüşümü: Yöndeşen Ortam ve Yöndeşik Gazetecilik, Selçuk İletişim Dergisi, Sayı: 6(2), 230-253. ■

Nev-i Şahsına Münhasır Bir Mecra: Yeni Medya

Dr. Öğretim Üyesi Abdulkadir GÖLCÜ

HİÇ DERGİ DİNLEDİNİZ Mİ?
Dinlemek için QR Kodu Okutunuz.

Acaba yeni medya teknolojileri ve mecraları uzun yıllardır kullanmakta olduğumuz geleneksel iletişim araçlarının pabucunu dama atabildi mi?

Norbert Elias herhangi bir yerleşim yerine dışarıdan gelenler ve orada hali hazırda var olanların birlikte yaşama tecrübeleri sürecinde birbirleri arasındaki farklılıkları abarttıklarını dile getirmiştir. Bu durumun özünde "kendi" kimliğini "ötekinin" farklılığı üzerine inşa ederek oluşturmak istemenin dayanılmaz cazibesi yatmaktadır.

Benzer bir karşılaştırmayı toplumsal hayatımızı çok kısa bir sürede işgal eden yeni medya araçları ve mecraları için de söylemek mümkün müdür? Acaba yeni medya teknolojileri ve mecraları uzun yıllardır kullanmakta olduğumuz geleneksel iletişim araçlarının pabucunu dama atabildi mi? Bu yeni mecralar ve araçlar günlük hayatımızın iletişimsel eylemselliğini değiştirip dönüştürmeyi başarabildi mi?

Bu soruları farklı bağlamlarda çoğaltmak mümkündür. Bugün gelinen noktada yeni medya mecraları; konuşma alışkanlıklarımızdan sosyal etkileşimin boyutlarına, arkadaşlık ilişkilerinden bilgiye ulaşma biçim ve yöntemlerine, estetik kaygılardan kimliğin inşası ve sunumuna, siyasal tercihlerden duygusal tepkilere ve hatta inanç ritüellerine kadar çok geniş bir yelpazede ele alınması gereken çok yönlü bir süreci bizlerle tanıştırmıştır. Bu dönüşüm ve değişim sürecinin insan hayatına yapmış olduğu etki düşünüldüğünde, Franz Kafka'nın "Değişim" adlı eserindeki masum kahramanı Gregor Samsa'nın başına gelenlerden hiç de farksız değildir modern insanın başına gelenler. Bu nedenle bugün gelinen noktada yeni medya uygulamaları ve mecraları dört yanını kuşatmıştır insanoğlunun.

Yeni medya mecraları ve araçlarının geleneksel medyanın kendisinden ayrıştığı noktaları umursamadan bütün düşünsel ve yaşamsal pratikleri işgal ettiği, kontrol altına aldığı tartışmasız bir gerçektir. Yazının başında dile getirilen Norbert Elias'ın iddiasının ötesinde bütün farklılıkları kendi potasında eritebilme kudretini de insanoğluna sunan yeni medya araçları, hayatın akışını düzenleme gücünü tekeline almıştır. Bugün gelinen noktada; bütün geleneksel içerik üretim biçimlerini de kuşatacak bir bağlamda, yeni medya mecralarının içerik üretme süreçleri üzerine inşa etmiş olduğu neredeyse sınırsız bir hegemonik yapının oluştuğu da gözden kaçırılmamalıdır.

Bu yapı içerisinde bütün farklı yapı ve düşüncelerin içerik üretimi yapabilme imkânı bulabilmesi, yeni medya mecralarının oldukça demokratik bir sürecin gelişmesine imkân sağladığı bağlamında düşünülebilir. Fakat aynı durumu Luis Althusser ve Gramsci gibi düşünürlerin dile getirmiş olduğu farklılıkların büyük hegemonik yapılar içinde eritilmesi ya da birbirine benzeştirilmesi olarak değerlendirmek de mümkün gözükmektedir. Bu nedenle yeni medya mecralarının ve uygulamalarının bireysel yaşamdan toplumsal yaşama geniş bir bağlamda ele alınması gerektiği gerçeği gözlerden kaçırılmamalıdır.

Geleneksel medya içeriklerinin üretim süreçlerine neredeyse hiçbir süreçte dâhil olamayan birey, bugün yeni medya mecraları ve araçları sayesinde bu sürecin merkezinde yer almayı başarmıştır.

Yeni medyanın içerik üretiminde farklı araç ve materyalleri bir çatı altında bütünleşik ve yeni bir yapıda bir araya getirmesi, yeni medyanın medya sosyolojisi açısından yeni bir bakış açısıyla ele alınmasını zorunlu kılmıştır. Bu bağlamda bugün yeni medya teknolojilerini kullanan bir birey; görüntüden sese, metinden görsel unsura birçok farklı içerik türüne eş zamanlı olarak maruz kalmaktadır. Bu etkileşim durumu doğal olarak bireyin medya içeriğine olan bakış açısını, içerikle ilgili düşüncelerini ve hatta içeriği ele alış biçimlerini bile değiştirip dönüştürmüştür.

Geleneksel medya içeriklerinin üretim süreçlerine neredeyse hiçbir süreçte dâhil olamayan birey, bugün yeni medya mecraları ve araçları sayesinde bu sürecin merkezinde yer almayı başarmıştır. Bu bağlamda yeni medya mecralarında içeriğin serüveni çok yönlü ve etkileşimli bir boyuta taşınmıştır. Bu nedenle bugün modern insan; yeni medya mecralarındaki macerasında hem içerik üreten hem üretilen bu içerikleri tüketen hem de üretilmiş olan içeriklere çeşitli şekillerde katkılar ya da eklemeler yaparak içeriği geliştiren, değiştiren bir misyonu yüklenmiştir. Yeni medya mecralarının içerik açısından bu denli çok yönlü ve etkileşimli bir üretim sürecini beraberinde getirmiş olması, içerik üretimini çeşitlendirmiş ve hızlandırmıştır.

Birey, geleneksel medyanın içerik üretiminde kendisini mecbur bırakmış olduğu sınırlılıklardan kurtularak

özgün içerik üretimi ve ürettiği içeriği geniş katılımlı yeni medya mecralarında paylaşabilme imkânını elde etmiştir.

Bugün yeni medya araçları sayesinde birey, günün her anında ve her ortamında medya içeriğine ulaşma ve içeriği tüketme imkânına sahip olmuştur.

Yeni medya mecralarının medya içeriğinin üretimine birey merkezli yapmış olduğu etkinin yanı sıra bu mecralar bireyin medya içeriklerini tüketme süreçlerine de belirgin bir şekilde etki etmiştir. Geleneksel medyanın hâkim olduğu dönemlerde bireyin medya içeriklerini tüketme zamanı ve mekânı belirli sınırlılıklar içerisinde gerçekleşmek zorunda kalmıştır. Oysa yeni medya mecraları ve araçları sayesinde medya içeriklerinin hem üretimi hem de tüketimi bu sınırlılıklardan kurtulmuştur.

Bugün yeni medya araçları sayesinde birey, günün her anında ve her ortamında medya içeriğine ulaşma ve içeriği tüketme imkânına sahip olmuştur. Bu durumun bir sonucu olarak bugün bireysel hayatın akışı, büyük oranda yeni medya mecralarından aktarılan içeriklere endeksli bir çerçevede gelişmektedir. Günlük ilişkilerin akışında yeni medya mecralarından elde edilen bilgiler doğrultusunda; diyaloglar ya da ilişkiler gelişmekte, kültürel etkileşimin boyutları küresel bir düzleme taşınmakta ve hatta bireysel kimliklerin bu bilgiler doğrultusunda inşa edilmesi mümkün olmaktadır.

Yeni medya mecralarının ve araçlarının toplumsal ve bireysel yaşama çok yönlü etkisinin belirli olumsuz sonuçlarının olduğu da kuşkusuz kabul edilmesi gereken bir gerçektir. Bu olumsuzlukların başında kişilerarası ilişkilerde yaşanan problemler ve yeni medya araçlarının yoğun kullanımından kaynaklı sorunlar dikkati çekiyor. Bugün yeni medya teknolojilerinin yoğun kullanımı, insan ilişkilerinin temelinde yer alan yüz yüze iletişim süreçlerinin terk edilmesine neden olmuştur. Özellikle aracılanmış iletişim olarak adlandırılan bu durumun bir sonucu olarak yüz yüze iletişim süreçlerinde tecrübe edilen duygusal yoğunluk, yerini nobran bir realizme bırakmıştır.

Duygusal eksikliklerin giderilmesi adına yeni medya mecraları için üretilen "duygu sembolleri" ya da "emojiler" de bu sorunun çözümünde kayda değer bir ilerleme oluşturamamıştır.

Yeni medya araçlarının toplumsal yaşamımıza dâhil etmiş olduğu bir başka temel sorun ise kuşkusuz bağımlılık olarak ortaya çıkmaktadır. Bugün hayatın her evresini kapsamlı bir şekilde kuşatan yeni medya teknolojileri, toplumsal bir boyuta ulaşan yeni medya araçlarına olan bağımlılığı ve aşırı kullanımını beraberinde getirmiştir. Modern hayatın sıkıcı ve rutin akışı içinde bir kaçış alanı olarak görülen yeni medya mecraları, interaktif platformlar ve sosyal medya uygulamaları kısa zamanda bireysel açıdan aşırı kullanıma ve zamanla bağımlılığa dönüşmüştür. Günlük hayatın her anına nükseden bu bağımlılık problemi, bireyleri iş hayatından araç kullanımına kadar her an yeni medya mecralarını takip etmeye teşvik etmektedir. Bu sorunun tespiti için yapılan ulusal ve uluslararası çalışmalar, bağımlılık sorununun giderek artış gösterdiğini de kanıtlamıştır. Bu doğrultuda ruh ve sinir hastalıkları hastanelerinde sosyal medya bağımlılığı adı altında çeşitli alt birimler de açılmıştır.

Sonuç olarak günlük hayatın her ânını kısa bir zaman diliminde kuşatan yeni medya mecralarının çok yönlü, pozitif ve negatif birçok etkisinin olduğu gerçeği asla akıllardan çıkarılmamalıdır. ■

Kamusal Yarar Anlayışı Çerçevesinde Radyo Yayıncılığı ve Etik

Doç. Dr. Enderhan KARAKOÇ

HİÇ **DERGİ** DİNLEDİNİZ Mİ?
*Dinlemek için **QR** Kodu Okutunuz.*

Bilindiği üzere etik; bir toplum, kültür grubu, meslek ya da kurum tarafından benimsenen ve pratiğe dökülmesi beklenen davranış kurallarıdır.

Ahlâkla yakın bir ilişki içinde olmakla birlikte etik, bireyden çok kolektifin izlemesi gereken kurallar olması bakımından ondan ayrılır. Yine de bu ayrılık tam bir yalıtım olarak düşünülemez, ahlak ve etik birbirine dönük ve birbirini besleyen kavramlardır. Ahlakın bütün davranışlarımızın seyrini belirleyen bir "buyurucu" olduğunu kabul edersek etik de kurumların ya da yapılan faaliyetlerin ilkelerini oluşturur. Fakat etik kurallarının hukuki bağlayıcılığı ahlak kurallarından daha yoğun biçimde görülmektedir.

İletişim disiplini özelinde bakıldığında etik meselesinin "yayıncılık ilkeleri" başlığı altında toplandığı görülmektedir. Bu noktada yazılı basın ilkeleri ile görsel/işitsel yayıncılığın ilkeleri iki ayrı başlık altında incelenebilir. Basın Konseyi'nin benimseyip ilan ettiği ilkeler, yazılı basın için etik kurallarının da tanzim edildiği bir manifesto hükmündedir. Buna göre aşağıdaki ilkeler yazılı basın için hem ahlaki bir kod görevi üstlenmekte hem de birçok açıdan hukuki bağlayıcılık özelliği taşımaktadır:

• Yayınlarda hiç kimseyi; ırkı, cinsiyeti, yaşı, sağlığı, bedensel özrü, sosyal düzeyi ve dini inançları nedeniyle kınamamak, aşağılamamak.

• Düşünce, vicdan ve ifade özgürlüğünü sınırlayıcı; genel ahlak anlayışını, din duygularını, aile kurumunun temel dayanaklarını sarsıcı ya da incitici yayın yapmamak.

• Kamusal bir görev olan gazeteciliği, ahlaka aykırı özel amaç ve çıkarlara alet etmemek.

• Kişileri ve kuruluşları; eleştiri sınırlarının ötesinde küçük düşüren, aşağılayan veya iftira niteliği taşıyan ifadelere yer vermemek.

• Kişilerin özel yaşamını, kamu çıkarlarının gerektirdiği durumlar dışında yayın konusu yapmamak.

• Soruşturulması gazetecilik olanakları içinde bulunan haberleri, soruşturulmaksızın veya doğruluğundan emin olmaksızın yayınlamamak.

• Saklı kalması kaydıyla verilen bilgileri, kamu yararı ciddi bir biçimde gerektirmedikçe yayınlamamak.

• Bir basın organının dağıtım süreci tamamlanmadan o basın organının özel çabalarla gerçekleştirdiği ürünü, bir başka basın organı tarafından kendi ürünüymüş gibi kamuoyuna sunmamak; ajanslardan alınan özel ürünlerin kaynağının belirtilmesine özen göstermek.

• Suçlu olduğu yargı kararıyla belirlenmedikçe hiç kimseyi "suçlu" ilan etmemek.

• Yasaların suç saydığı eylemleri, gerçek olduğuna inandırıcı makul nedenler bulunmadıkça kimseye atfetmemek.

• Kaynaklarının gizliliğini korumak.

• Bir gazeteci olarak görevini, taşıdığı sıfatın saygınlığına gölge düşürebilecek yöntem ve tutumlarla yapmaktan sakınmak.

• Şiddet ve zorbalığı özendirici, insani değerleri incitici yayın yapmaktan kaçınmak.

• İlan ve reklam niteliğindeki yayınların bu niteliklerini, tereddüde yer bırakmayacak şekilde belirtmek.

• Yayın tarihi için konan zaman kaydına saygı göstermek.

• Yanlış yayınlardan kaynaklanan cevap ve tekzip hakkına saygı duymak.

Buna benzer ilkeler görsel/işitsel yayıncılıkta da bulunmaktadır. Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun'da radyo ve televizyonların yayıncılık ilkeleri de düzenlenmiş ve Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) tarafından yayınlanmıştır. Radyo televizyon yayıncılığında ana hatlarıyla şu ilkeleri görmekteyiz:

• Yayınlarda ifade özgürlüğü ilkesinin gözetilmesi esastır.

• Radyo ve televizyon yayınlarının, belirli usul ve esaslara bağlanmış olması; herkesin düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahip olması ilkesine aykırılık olarak yorumlanamaz.

• İfade özgürlüğü hakkı kullanılırken bireylerin özel yaşamlarının mahremiyetine ilişkin meşru beklentileri dikkate alınmalıdır.

• Yayın hizmetlerinde herkesin yaşam hakkının yasalarla korunduğu ilkesinin göz önünde bulundurulması zorunludur.

• Medya hizmet sağlayıcı kuruluşlar; yayınlarda işkenceye, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulma görüntülerine yer vermemelidir.

• Yayın hizmetlerinde şiddet; programın ana unsuru olmamalı, sıkça ve uzun sahnelerle yer almamalı ve teşvik edilmemelidir.

• Şiddet, abartılı şekilde izleyiciye aktarılmamalıdır.

• Şiddet içerikli görüntüler, çocukların ekran karşısında olduğu saat dilimleri içerisinde ekrana getirilmemelidir.

• Yayınlar müstehcen nitelikte olmamalı; utanç duygusunu hiçe sayan, cinsel dürtüleri harekete geçirmeyi amaçlayan ses veya görüntüler içermemeli ve cinsel duyguları sömürmeye yönelik olmamalıdır.

• Kamu yararı açıkça gerektirmedikçe kimsenin özel hayatı yayın hizmetleri konusu yapılmamalıdır.

• Yayın hizmetlerinde, genel ahlâka ve ailenin korunması ile toplumun millî ve manevî değerlerine aykırı olmama ilkelerine azami özen gösterilmelidir.

• Medya hizmet sağlayıcı kuruluşlar; hukukun üstünlüğü, adalet ve tarafsızlık esasına aykırı yayın yapmamalıdır.

Elbette yukarıda sayılan temel ilkeler RTÜK tarafından çok daha ayrıntılı biçimde listelenmiştir ve sayılanların dışında kimi özel durumlara dönük ilkeler de mevcuttur. Fakat bu kapsayıcı ilkelerin de ötesinde her yayıncı kurumun söz konusu çerçevenin dışına

taşmayacak şekilde, kendisine has belli ilkeleri de mevcut olabilir.

Örneğin kamu yayıncılığı yapmakla görevlendirilen tek yayın kuruluşu TRT; halkın geri bildirimine önem veren, açık, dinamik, üretken ve en önemlisi cumhuriyet ilkelerine bağlı, tarafsız yayıncılığı hedef edinmiştir. Bugün 6 ulusal ve 5 bölgesel radyo kanalı ile yayın yapan TRT Radyoları, tematik kanalları sayesinde radyonun tüm işlevlerini yerine getirmeyi amaçlamakta, bölgesel kanallarıyla da çoğulcu bir yayın anlayışını yansıtmaktadır. Program çeşitliliği göz önünde tutulduğunda, yayın akışının sadece müzik çalmak ya da eğlendirmek olmadığı; aynı zamanda eğitim ve haber programlarının da toplamda ciddi bir yekûn tuttuğu görülmektedir.

Radyonun; eğitim, haber verme, eğlendirme, inandırma ve harekete geçirme ve reklam yayınlama gibi işlevlerinin hepsi birden düşünülecek olursa bir radyo kanalının da her bir işlevde belli etik kurallara bağlı kalması, ilkeli yayıncılık açısından son derece önemli olmaktadır. Bir radyo kanalı sayılan işlevlerin hepsini yerine getirmeyebilir; bazı radyo kanalları yalnızca eğitim amaçlı, bazıları ise sadece eğlence amaçlı yayın içeriği üretebilirler.

Yukarıda vurgulamaya çalıştığımız radyo ve etik konusuna daha detaylı baktığımızda teknolojik dolayımlar özellikle dijital uygulamalar vasıtasıyla sunduğu içerikler ve etki alanı nedeniyle hayatımızın daha çok içerisinde olmuştur. Bilhassa diğer kitle iletişim araçlarıyla kıyasladığımızda, cep telefonlarıyla hayatımızın içerisinde daha fazla yer aldığı ifade edilebilir. Bu yüzden etik kodların günümüzde daha çok dikkate alınması gereken bir mecra özelliği taşıdığı gerçeği unutulmamalıdır.

Bütün bu ifade edilenler özetlenecek olursa yine de etik kurallara bağlılık her radyo için olmazsa olmazdır.

Medyanın Ekonomi Politiği: Hassas Terazinin Ağır Kefesi (mi?)

Doç. Dr. Onur BEKİROĞLU

HİÇ **DERGİ** DİNLEDİNİZ Mİ?
Dinlemek için ***QR*** *Kodu Okutunuz.*

İletişim alanına ve medyaya yönelik kuramsal yaklaşımlar içinde eleştirel bir perspektifin içinde inşa edilen konumlardan biri de medyanın ekonomi politiği olarak adlandırılmaktadır.

Medyanın ekonomi politiği, basın ve yayın kuruluşlarının mülkiyet-sahiplik yapısı biçimlerine ve aynı zamanda söz konusu yapılanma biçimlerinin doğurduğu ilişkiler ağı ile iş yapma biçimleri üzerindeki etkisine işaret etmektedir.

Medyanın ekonomi politiğiyle bağlantılı olarak medya kuruluşlarının sahiplik yapısının ulaştığı noktayı ve başka sektörlerde olduğu gibi medya sektörünü de tanımlamak amacıyla sıklıkla kullanılan kavramlar olarak tekelleşme veyahut yoğunlaşma/birikim olgusu karşımıza çıkmaktadır. Medya sahipliği açısından baktığımızda esasında bu olgu, medya mülkiyetine ilişkin yalnızca bugünün olayı değildir.

Bir başka deyişle yoğunlaşma/birikim ve yatay, dikey ve çapraz olarak ifade edilen biçimleri; tarihsel sürecin bir ürünü olarak şekillenmiştir.

Bu bağlamda, kitle iletişimi alanında yoğunlaşma 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren öncelikle ABD'de kendini göstermeye başlamış ve ardından Avrupa ülkelerine de sirayet eden ve medya dünyasını şekillendirmeye başlayan bir olgu olmuştur. Bugün gelinen nokta itibariyle ise kitle iletişimi alanı holdinglerin bünyesinde, medya kartellerinin ve medya patronlarının hâkim olduğu oligopol bir sektör niteliği taşımaktadır. Ancak yeni iletişim teknolojileri ve sosyal medya ile şekillenen günümüz dünyasında, medya çoğulluğunun önü ilkesel veya potansiyel düzeyde açık görülmektedir.

Geleneksel gazeteci ailelerden holdinglere

Türkiye açısından baktığımızda ise özellikle 1980'lerden itibaren sermayenin kitle iletişimi alanına girişiyle başlayan ve holdingleşme ile devam eden bir değişim süreci yaşanmıştır. Bu değişim sürecinde medya mülkiyeti; geleneksel gazeteci ailelerin ve patronların sahipliğinden inşaat, turizm, sigortacılık, bankacılık, enerji gibi farklı alanlarda faaliyetler yürüten kişilerin sahipliğine geçmeye başlamıştır. Bu durum, kuşkusuz medya kuruluşlarının örgütlenme, kurum kültürü ve iş yapma biçimlerinde de birtakım değişimlerin yaşanmasına yol açmıştır.

Medya sahipliğinde çokuluslu şirketler

Uluslararası iletişimin yapılanması ölçeğinde ele alındığında ise medya sahipliği, sayıları sınırlı olan çok uluslu veya ulus aşırı şirketlerin denetimi altında bir görünüme sahiptir ve bu mülkiyet yapısı, sadece uluslararası kitle iletişimi alanını değil aynı zamanda birleşmelerle, satın almalarla, ortaklılarla ulusal kitle iletişim alanlarını da denetim ve kontrol altında tutabilmektedir. Daha da ötesinde uluslararası ölçekteki

medya yoğunlaşması, ulusal kitle iletişimi alanlarının düzenlenmesine de etkide bulunabilmektedir. Medya mülkiyetinin bu ölçekteki şekillenmesine getirilen eleştirilerden biri de toplumun kültürel kodlarının yavaş yavaş dönüşmesi ve kültürel kopuş ya da yozlaşma argümanı üzerinden gerçekleşmektedir.

Sahiplik yapısının yansıma alanları

Tarihsel süreçteki bu değişim ve dönüşümlerin, kuramsal bir ifadesi olan medyanın ekonomi politiği, sahiplik yapısının genel yayın politikasından haberi üretme ve kaleme alma biçimlerine kadar yansıyacağını öngörmektedir. Öte yandan söz konusu yansıma, kaba müdahalecilik şeklinde değil de görece rafine biçimlerde kendini gösterebilir. Çünkü hiçbir medya kuruluşu, medya patronu veyahut yönetici, kamuoyu nezdinde ve medya camiasında böyle bir yaklaşım biçimi ve yönetme tarzıyla algılanmak ve anılmak istemeyecektir.

Negatif otokontrol

Böyle bir mekanizmanın nasıl işleyebileceği üzerine düşünecek olursak bunun en temel yollarından birinin negatif anlamda bir otokontrol olduğu söylenebilir. Böylesine bir otokontrol mekanizmasının negatif olarak değerlendirilmesinin nedeni ise otokontrolün kamu yararı, doğru habercilik, tarafsızlık ya da etik kodlar gibi konularda devreye girmesinden ziyade; içinde bulunulan medya kuruluşunun ve onun sahiplik yapısının ideolojik, siyasal, toplumsal, iktisadi yönelimleri doğrultusunda devreye girmesidir.

İçsel-ortak mutabakat

Bir başka ifadeyle iletişim ve medya profesyonelleri, içinde yer aldıkları medya kuruluşunda işlerini icra etmenin dışında mesleki bir sosyalleşme sürecinden de geçmektedirler. Bu mesleki sosyalleşme sürecinin boyutlarından biri ise nelerin, hangi yönleriyle, nasıl bir bakış açısıyla, ne yönde haber yapılabileceğini öğrenmek ve bu süreç sonucunda üretilen içeriklerden hangilerinin girip hangilerinin girmeyebileceğini öngörmektir.

Dolayısıyla, bu tarz bir süreç; iletişim, medya, gazetecilik ve yayıncılıkla ilgili olarak görünen ve görünmeyen birtakım ilkeleri, kaideleri, alışkanlıkları, pratikleri içselleştirmek anlamına gelmektedir. Bu durum, medya sahipliğinin ve medya patronunun doğrudan bir müdahalesi olarak gerçekleşmese bile, böyle bir süreçte iletişim profesyonelleri olarak medya mensuplarının o kurum içinde haber üretimi ve iş yapma biçimi için edindikleri bir "içsel-ortak mutabakat" söz konusu olmaktadır.

Hassas denge ilişkisi

Öte yandan, yukarıda betimlenen tabloda medya mensuplarının ana yöneliminin ve çalışma prensiplerinin yalnızca bu şekilde olduğunu ve medya patronlarının da katıksız olarak böyle bir sürecin takipçisi olduğunu söylemek de haksızlık olacaktır. Bunun yerine, gazetecilerin ve diğer medya mensupları ile medya yöneticileri ve patronları arasında hassas bir denge ilişkisi olduğunu söylemek daha doğru olacaktır.

Bu hassas dengenin özellikle siyasal ve iktisadi bağlamda üst düzeyde hassasiyet taşıyan konular özelinde şaşma potansiyeli taşıdığı söylenebilir. Her siyasal ve iktisadi konu, çoğu zaman bu kapsama girmeyebilir. Bir başka deyişle, söz konusu aktörler arasındaki ilişkinin belli bir müdahale biçimiyle sonuçlanması, genelde toplumsal ve siyasal kutuplaşmanın bir fay hattı niteliği kazandığı zamanlarda gerçekleşmektedir. Bu bağlamda medya sahipliğinin içeriğe yansıması potansiyeli, genellikle kutuplaşmanın, gerilimin ve keskin yaptırımların gündeme gelme ihtimalinin üst düzeye çıktığı durumlarda gerçeğe dönüşmeye eğilimlidir.

Kendiliğinden hayat bulan bir ilişki ritmi

Bununla birlikte, medyanın mülkiyet yapısı, çoğu zaman bu hassas ilişkiyi istediği ve beklediği ritimde yürürlükte tutabileceği bir yönetici ve çalışma kadrosuyla işe koyulmaktadır. Dolayısıyla sahiplik yapısının medya patronlarına ve onların eliyle basın-yayın kuruluşunu dizayn ettiği yöneticilere sunduğu bu opsiyon, en azından bir emniyet supabı niteliği taşımaktadır. Tekrar etmek gerekirse burada söz konusu olan işleyiş, kaba bir müdahalecilik veya 'istenileni üretme, istenileni yazma, istenileni yayınlama' anlayışı değildir. Söz konusu ilişki; daha çok prensipler, iş yapma alışkanlıkları, kurum kültürü, yayın ilkeleri ve bazen de 'hatırlatmalar' ölçeğinde işleyen ve kendiliğinden hayat bulan bir ilişki ritmidir.

Her kurum, olay ve haber özelinde…

Bu bağlamda medyanın mülkiyet yapısının; her durumda, her koşulda ve istisnasız biçimde haberin üretimine, yayınına ve sunumuna doğrudan doğruya yansıdığını söylemek güçtür. Bu yansıma ve müdahale meselesi daha çok her kurum, her olay, sorun ve haber özelinde açığa çıkma ihtimali olan bir sorun olarak değerlendirilebilir. Sahiplik yapısının haber üretimine yansıması başlı başına hassasiyet taşıyan bir konudur. Ancak onun da ötesinde böyle bir ilişki ritminin hassasiyetini kaybetmesinin ya da terazideki sahiplik kefesinin 'ölçü' tanımaz biçimde, her koşulda ağır basmasının gazetecilik bağlamındaki ve toplum-

sal doğurguları daha çok önem taşımaktadır. Gazetecilik açısından bakıldığında; kaba bir müdahalecilik ve sahipliğin içeriğe yansıması, kamusal bir sorumluluk taşıyan ve en temel motivasyonu halkı doğrularla buluşturmak olan bu mesleğin saygınlığını ve prestijini zaman içinde örseler.

Öte yandan böyle bir tablo, aynı zamanda vatandaşların haber alma özgürlüğünün anlamını ve içeriğini de boşaltacaktır. Çünkü medya ve gazeteciler, içerdiği kamusal kavram itibariyle halkın doğru haber alma ve bilgilenme özgürlüğünün teminatıdır ve basın özgürlüğü de bu denklemde anlamını bulur. Dolayısıyla bu ilişki ritminin hassas bir dengede tutulması ve terazinin bir kefesinin ağır basmaması hem medya patronlarının ve yöneticilerinin hem düzenleyici otoritelerin hem de bizzat gazetecilerin ve mesleki kuruluşların sorumluluğu altındadır.■

Analogdan Sayısal Teknolojiye Geçiş Sürecinde İletişim Ortamlarında Dönüşümün Radyo Yayıncılığına Etkisi

Dr. Öğretim Üyesi Ali Murat KIRIK

HİÇ **DERGİ** DİNLEDİNİZ Mİ?
Dinlemek için ***QR*** *Kodu Okutunuz.*

Sayısal radyo yayıncılığı, analog yayın teknolojisine oranla birçok avantajı bünyesinde barındırmaktadır. Bu özellikler yayın içeriklerinin de zenginleşmesini sağlamıştır.

Sayısal yayın teknolojisinin gelişim göstermesiyle birlikte kitle iletişim araçlarında hızlı bir dönüşüm meydana gelmiş; televizyon, radyo, gazete gibi mecralar bu dönüşümden önemli ölçüde etkilenmiştir. Meydana gelen bu sayısal dönüşüm bilgi ve içerik akışının hızlanmasını sağlamış, yayın içeriklerinin daha zengin bir yapıya ulaşmasına zemin hazırlamıştır.

Dünyada radyo yayıncılığı uzun yıllar analog teknoloji aracılığıyla gerçekleştirilmiş ve yayınlar geniş kitlelere ulaştırılmıştır. Analog radyo yayıncılığında iki farklı modülasyon bulunmaktadır. Bunlardan ilki sürekli dalga modülasyonu, ikincisi ise darbe modülasyonudur. Sürekli dalga modülasyonu ise kendi bünyesinde üç farklı başlığa ayrılmaktadır.

Bunlar;

Genlik Modülasyonu (AM - Amplitude Modulation), Faz Modülasyonu (PM - Phase Modulation) ve Frekans Modülasyonu (FM - Frequency Modulation)'dur. Darbe modülasyonu ise kendi içerisinde dört kola sahiptir: Darbe Genlik Modülasyonu (PAM - Pulse AmplitudeModulation), Darbe Genişlik Modülasyonu (PWM - Pulse Width Modulation), Darbe Konum Modülasyonu (PPM - Pulse Position Modulation), Darbe Kod Modülasyonu (PCM - Pulse Code Modulation)'dur. Analog radyo yayıncılığının, sayısal radyo yayıncılığına oranla bazı dezavantajları bulunmaktadır.

Analog radyo yayıncılığı, sayısal radyo yayıncılığına oranla daha maliyetlidir. Çünkü her verici yalnızca bir servisi taşımaktadır. Tek Frekans Ağı (SFN-Single Frequency Network) yapısı kullanılarak tüm vericiler eş zamanlı olarak aynı frekansı kullanamamaktadırlar. Ses kalitesi mesafe uzadıkça azalmaktadır. Analog yayında mesafenin uzaması sinyalin zayıflamasına neden olmaktadır.

Analog yayın teknolojisi daha geniş kesimlere yayılabilmek için daha yüksek güç seviyesine gereksinim duymaktadır. Sayısal radyo yayıncılığı aracılığıyla, var olan bu sorunlar hemen hemen ortadan kalkmıştır. Analog radyo yayıncılığından sayısal radyo yayıncılığına geçiş süreci oldukça meşakkatli olmuştur. Sayısal radyo yayıncılığının temelleri 1980'li yıllarda atılmaya başlamıştır.

Dünya genelinde yer alan birçok kamu kuruluşu, telekomünikasyon şirketleri ve araştırma enstitüleri sesin sayısal bir biçimde iletimini sağlayabilmek adına önemli araştırmalar gerçekleştirmiştir. Ancak bu arge çalışmaları hep farklı kollardan yapılmıştır. Bu çalışmaların tümünün aynı çatı altında toplanması amacıyla dünyanın farklı noktalarından bir araya gelen birçok ülke Eureka-147 projesini hayata geçirmiştir. İki aşamalı olarak hayata geçirilecek olan projenin birinci ayağını sayısal ses yayıncılığının temelinin atılması, ikinci ayağını ise sistemin standardizasyonu oluşturmuştur.

DAB (Digital Audio Broadcasting) olarak bilinen sayısal ses yayıncılığı "vericilerden oluşan bir ağ kullanarak sayısal radyo yayını yapmanın bir yolu"dur. 1995 yılında DAB teknolojisinin yayın standartları ve özellikleri belirlenmiş, bu standartlar Avrupa Telekomünikasyon Standartları Enstitüsü olarak bilinen ETSI (European Telecommunications Standards Institute) ve ITU (Uluslararası Telekomünikasyon Birliği - International Telecommunications Union) tarafından da

kabul edilmiştir. DAB teknolojisinin gelişiminin sağlanması amacıyla 1995 yılında Avrupa DAB Forumu (EuroDAB) kurulmuş ve akabinde birçok ülke bu foruma katılmıştır. Avrupa dışında yer alan ülkelerin de katılması nedeniyle EuroDAB, 1997 yılı itibariyle Dünya DAB Forumu (WorldDAB) ismini almıştır.

2000 yılı ise sayısal radyo yayıncılığı için büyük önem arz eden bir tarih olmuş ve Dünya DAB Forumu, Eureka-147 projesinde yer alan ülkelerle birleşmiştir. Aynı zamanda sayısal radyo yayıncılığına yönelik olumlu gelişmeler World DMB (Digital Multimedia Broadcasting) Forum aracılığıyla da gerçekleştirilmiştir. Nitekim 2000'li yıllardan itibaren internet teknolojisinin iletişim adına önemli bir gelişim göstermesi, sayısal radyo yayıncılığında yaşanan dönüşümü hızlandırmıştır.

Sayısal radyo yayıncılığı, analog yayın teknolojisine oranla birçok avantajı bünyesinde barındırmaktadır. Bu özellikler yayın içeriklerinin de zenginleşmesini sağlamıştır:

Veri Hizmetleri

Sayısal radyo yayıncılığı aracılığıyla bölünmüş veya paketlenmiş verilerin kolaylıkla aktarılması söz konusudur. Bu sayede yayınlar parça parça da alınabilmektedir.

Evrensel Kullanım

Sayısal radyo yayıncılığı gerek mobil gerek sabit alıcılar için uygun bir yapıya sahiptir. Bununla birlikte ortak alıcı modeline imkân verdiği için ortak sinyal sistemine imkân tanımaktadır.

Servis Bilgisi

Sayısal radyo teknolojisinin en büyük kazanımlarından biri de servis bilgisinin yayın esnasında sunulmasıdır. Bu özellik aracılığıyla farklı servisler birbirleriyle bağlantı kurabilmekte ve dinleyiciler kendilerine ait menüler aracılığıyla kişisel ayarlarını kontrol edebilmektedirler.

Esnek Ses Bit Hızı

Sayısal radyo yayıncılığı, veri hızını 8 kbps – 384 kbps aralığında yapılandırmaktadır. Bu sayede ses bit hızında var olan limit sorunu yok olmaktadır.

Program İlişkili Veri

Bu özellik anlık bir müzik parçasının bilgilerinin, sanatçı isimlerinin, reklam, telefon numarası ve e-posta adresi gibi içeriklerin aktarılmasını sağlamaktadır.

Koşullu Erişim

Özel abone yöntemi olarak da bilinen bu özellik aracılığıyla yayın belirli dinleyicilere iletilebilmektedir.

Sosyal paylaşım ağları vasıtasıyla dinleyicilerin istekleri, talepleri ön plana alınmaya başlamış; bu sayede yayın içerikleri zenginleşerek beklentileri karşılar duruma gelmiştir.

Yeni iletişim teknolojilerinin aktif bir rol üstlenmesi ve sosyal medyanın insan hayatının merkezinde yer almasıyla birlikte radyo ve televizyon gibi önemli kitle iletişim araçları etkileşimli bir yapıya sahip olmuştur.

Dinleyicilerin doğrudan yayıncılarla iletişime geçebilme imkânı, radyo yayıncılığını içeriksel açıdan olumlu bir şekilde etkilemiştir. Geçmişte telefon, faks gibi iletişim araçları aracılığıyla isteklerin, fikir ve düşüncelerin iletildiği mecraların yerini sosyal medya ve internet almıştır. Sosyal medya daha katılımcı bir yapı oluşturmuş ve dinleyicilerin yayın içeriklerine dolaylı bir şekilde müdahil olmasını sağlamıştır. Günümüzde hemen hemen her radyo istasyonunun ve radyo programının sosyal medya hesapları bulunmaktadır. Bu hesaplar üzerinden anlık bilgi aktarımı sağlanabilmekte ve dinleyicilerle etkin bir bağ kurulabilmektedir.

Özellikle TRT'nin bünyesinde yer alan sosyal medya hesapları bu noktada oldukça aktif olmakla birlikte dinleyicilere yayın içerikleriyle ilgili detaylı bilgiler aktarmaktadır. Dinleyiciler yayın esnasında göndermiş olduğu mesajlarla içeriklere katkı sağlayabilmekte ve kimi zaman program akışını belirleyebilmektedir.

Etkileşim olgusu; Web 2.0 teknolojisi aracılığıyla kaynağın alıcı, alıcının da kaynak olmasını sağlamıştır. Bu sayede radyo yayınları da çehresini değiştirmiş, programlarda dönüşüm meydana gelmiştir.

Hatta internet teknolojisinin gelişim göstermesi ve sayısal radyo yayıncılığının bu teknolojiye entegre olması web radyolarının ortaya çıkmasını sağlamış ve her dinleyici internet ortamında kendi radyosunu kurarak yayın yapabilme imkânını yakalamıştır.

Sosyal paylaşım ağları vasıtasıyla dinleyicilerin istekleri, talepleri ön plana alınmaya başlamış; bu sayede yayın içerikleri zenginleşerek beklentileri karşılar duruma gelmiştir. Bununla birlikte akıllı telefon kullanımı radyo yayıncılığında bir dönüşüm meydana getirmiş, radyo istasyonlarının kendine özgü mobil uygulamaları ortaya çıkmıştır. Bu

sayede kullanıcılar mobil uygulamalar üzerinden yayınları dinleyebilmiş, kaçırdıkları programın tekrarlarını bulabilme imkânını yakalamışlardır. Ayrıca mobil uygulamalar aracılığıyla sunulan çevrimiçi anketler yayıncılara geribildirim sağlamış, böylece programların dizaynı bu geribildirimler aracılığıyla gerçekleştirilebilmiştir. Yeni iletişim teknolojileri dinleyicilere de birer yayıncı olabilme imkânı sağlamıştır. Yeni iletişim ortamları aracılığıyla dinleyiciler kullanıcı halini almıştır. Web siteleri ve özel uygulamalar aracılığıyla kullanıcılar kendi radyolarını oluşturabilmiş ve internet üzerinden farklı ülkelerden dinleyicilerle buluşabilmişlerdir. Ayrıca uygulamalarda yer alan sohbet eklentileri de dinleyicilerin karşılıklı görüş alışverişi sağlamalarına olanak tanımıştır.

Radyonun günümüzdeki etkileşimli yapısı bu mecranın daha uzun yıllar aktif bir şekilde kullanılacağını işaret etmektedir. Özellikle günümüzde televizyon ve internetin baskın yapısı her ne kadar radyoyu olumsuz etkilemiş gibi bir izlenim oluştursa da yeni iletişim teknolojileri bileşkesinde radyo halihazırda geniş kitleler tarafından dinlenebilen işitsel bir iletişim aracı olma özelliğini korumaktadır. ■

Radyonun Serüveni ve Değişen Radyo Yayıncılığı

Dr. Öğretim Üyesi Emre Vadi BALCI

HİÇ **DERGİ** DİNLEDİNİZ Mİ?
Dinlemek için ***QR*** *Kodu Okutunuz.*

Radyo teknolojisinin ortaya çıkış serüvenini 100 yıllık bir zaman diliminde ve bu süreçte gerçekleşen bilimsel gelişmelerle değerlendirmek gerekmektedir. İlk yıllarında amatör insanların ellerinde sadece iki nokta arasındaki hızlı haberleşmeyi sağlayan bu iletişim teknolojisi, yayın konusunda imkânlarının keşfedilmesiyle önemli kitle iletişim araçlarından biri olarak kabul edilmeye başlanmıştır.

Bu kabulü getiren ve radyo teknolojisinin oluşmasını sağlayan gelişmeler, özellikle XIX. yüzyılın başlarından itibaren bilim insanlarının ortaya koyduğu çalışmaların bir eseridir. Hans Oersted'ın pusulanın ibresinin, elektrik akımını taşıyan bir tel sayesinde hareket ettiğini keşfetmesi, Michael Faraday'in, günümüzde de kullanılan "Elektromanyetik İndüksiyonu" açıklaması ile bilime kattığı yeni terimler, gelişmelerin tetiklenmesinde etkili olan başat gelişmeler olarak gösterilmektedir.

Georg Ohm'un "Ohm Kanunu" olarak bilinen, akım ve direnç arasındaki bağlantıyı bulması ve Heinrich R. Hertz'in, James Clark Maxwell'in ortaya attığı manyetik dalgaların, elektrik dalgalarıyla benzer davranışta bulunduğunu kanıtlar nitelikteki çalışmaları sonucunda, elektromanyetik dalgaların yayılımını bulması ile radyo teknolojisinin alt yapısını hazırlayan buluşlar ortaya çıkmaya başlamıştır.

İlerleyen yıllarda Edouart Branly'nin 1890 yılında radyo alıcısı tasarımı, Aleksandr Stepanoviç Popov'un, Branly'nin alıcı tasarımını geliştirerek ilk elektromanyetik dalga alıcısını yapması sonucu ilk antenin geliştirilmesi ve bu sayede 1896 yılında mors alfabesi kullanılarak uzak mesafelere sinyal gönderilmesi ile telsiz telgrafın kullanıma girmesi, radyo için önemli diğer dönüm noktalarını oluşturmaktadır. Ayrıca İtalyan Marconi'nin, Bologna'da Mors alfabesini kullanarak ilk başarılı uzaktan haberleşme denemesi sonrasında, 1899 yılında da Manş üzerinden ilk bağlantının kurulması ve telsiz telgrafla mesaj yollanması, bilim insanlarının radyo teknolojisine olan ilgisini arttırmayı başarmıştır. 1901 yılında ise anten görevi görecek olan devasa bir uçurtmanın denizin metrelerce üzerine çıkartılması sayesinde, Marconi'nin Atlantik aşırı ilk bağlantıyı gerçekleştirmesi ile radyo sinyallerinin Yeni Kıta'ya ulaşmasının sağlanması ve insan sesinin hertz dalgalarıyla taşınabileceği düşüncesi de ağırlık kazanmıştır.

Kanadalı Reginald A. Fessenden'in gerçekleştirdiği önemli çalışmalar sayesinde, ilk radyo yayını Amerika'nın Massachusetts eyaletinde yapılmış, aynı yıllarda Fransa'da da Eiffel kulesi ile Villejuif arasında insan sesinin aktarıldığı bir bağlantı gerçekleştirilerek radyo denemelerinin insan sesi ile yapılabilmesi mümkün kılınmıştır. Ayrıca Amerikalı Lee De Forest'ın geliştirdiği amplifikatör, telefon cihazına uyarlanarak dalgalarla ulaşan insan sesinin yeniden oluşturulmasını sağlayan teknoloji ortaya çıkarılmıştır. İlerlemeleri durduran Birinci Dünya Savaşı'na kadar birçok gelişme kaydedilmiş; savaş sırasında telsiz telgraf, askeri amaçlı olarak özellikle denizcilikte kullanılmaya başlanmıştır.

Savaşın sona ermesiyle denizcilerin ağırlıkta olduğu amatör kişiler tarafından, evlerinde amatör istasyonlar kurularak canlı ve kayıtlı müziklerle ses yayını yapmaya, amatör dinleyiciler de alıcılar sayesinde kristal kulaklıklardan bu yayınları takip etme imkânına kavuşmuştur. Bu amatör yayıncılar ve dinleyiciler; Morse kodu üzerine deneyim sahibi, asker, sivil ve genellikle denizcilik işleriyle uğraşan kişilerden oluşmaktaydı. Amatör kişiler tarafından haberleşme ve zaman geçirme aracı olan radyo, Birinci Dünya Savaşı'nın ardından eğlence aracı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Savaş öncesi yıllarda sadece kullanışlı bir araç olarak ifade edilen telsiz telgraf, 1912 yılında

Titanic gemisinin, bir buz dağına çarpması sonucu batmasıyla vazgeçilmez bir haberleşme teknolojisi olarak kabul görmeye başlanmıştır.

1920'li yıllara gelindiğinde radyonun, bir kitle iletişim aracı olarak adlandırılmaya başlanmasının, bu aracın artık profesyoneller tarafından kullanılmaya başlanmasına bağlanmaktadır.

Radyo bu yıllardan itibaren, toplumların her kesimi tarafından ilgi duyulan ve öneminin en üst noktaya ulaştığı yıllarını yaşamaktaydı. Amerika Birleşik Devletleri'nin başını çektiği ve radyonun ticari bir kitle iletişim aracı olarak milyarlarca insana sunuluşu yine bu yıllara denk gelmekteydi. Düzenli ve programlı radyo yayınlarına 1920 yılında ABD'de başlanırken 1922 yılında ise Avrupa'da da (İngiltere'de BBC) bu yayınların ilk örneklerinin görülmeye başlandığı bilinmektedir.

Radyo, 1920'li yıllardan 1940'lı yılların başına kadar yükselişini sürdürürken "Radyonun Altın Çağı" olarak nitelendirilen yıllarını yaşamaktaydı. Enformasyon ve eğlence kültürünün hâkim olduğu bu yıllarda, 12 ila 18 saat yayın yapmaya başlayan istasyonlarda program çeşitliği fazla olsa da genel olarak üç farklı program tipi görülmekte; haber/yorum içerikli programlar, radyo tiyatrosu dizileri ve yarışmalarla dinleyici katılımlı programlar, radyoların ana program yapılarını oluşturmaktaydı. 1940'lı yıllara kadar müzik başta olmak üzere; bilgilendirme, eğitim ve eğlendirme işlevlerini yerine getiren radyo programları yapılmaya devam edilmiştir.

Dünya'da radyo yayınlarının başlangıç tarihlerine bakıldığında, ülkemizin kurtuluş mücadelesi verdiği tarihlere denk geldiği görülmektedir. Bu nedenle, radyoculuğun ülkemizde amatör ya da profesyonel anlamda kullanılmaya başlaması gecikmeye uğramıştır. Bununla birlikte,1920'li yıllarda yurt dışı yayınların ülkemize ulaştığı ve belirli oranda takip edildiği, ayrıca amatör anlamda telsiz telefon yardımı ile ilk yayın denemelerinin, 1923 yılında İstanbul'da gerçekleştirilerek sınırlı sayıda da olsa, insanlar tarafından dinlenebildiği kayıtlarda yer almaktadır.

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte, 1925 yılında "Telsiz Tesisi Hakkında Kanun" adıyla bir yasa çıkarılarak ülke genelinde telsiz şebekesinin kurulması çalışmaları başlatılmış, Ankara ve İstanbul'da bu yıllarda hizmete sokulan telsiz telgraf vericileri sayesinde, belirli ülkelerle bağlantı sağlanmış ve vericilere telsiz telefon yayını yapabilecek donanımların eklenmesiyle, radyo yayınları gerçekleştirilebilmiştir. Radyo yayınlarının ülkemizdeki ilk yıllarında, ülke dışı yayınların ve amatör kişilerin gerçekleştirdikleri yayınların ağırlığından söz edilmektedir.

Ülkemizde 60'lı yıllara kadar alt yapısının oluşturulmaya çalışıldığı radyo, 1 Mayıs 1964'te, Türkiye Radyo Televizyon Kurumunun (TRT), devlet adına radyo ve televizyon yayınlarını gerçekleştirmek amacıyla, özel yasayla özerk tüzel bir kişiliğine sahip olarak kurulmasıyla devam etmiştir. Türkiye'de yayıncılık alanında gelişmeler, TRT'nin kurulması ile başlamış ve radyo programcılığı alanında ülkemizdeki ilk tohumlar, bölgesel yapımcıların gerçekleştirdiği programlar ve paket programların hazırlanarak yayına sunulmasıyla devam etmiştir. Bu yıllarda yayın tekeli TRT'nin himayesinde toplanmış olarak görülse de TRT dışındaki radyoların varlığından da söz edilmektedir. 1960'dan sonra, TRT eliyle sekiz ilde il radyoları kurularak geniş kitlelere ve alana ulaşmaya başlanmıştır. 1974 yılında TRT'nin merkez ve bölge radyolarının birleştirilmesiyle TRT-1, TRT-2 ve TRT-3 radyo yayınları oluşturulmuştur.

Radyo'nun teknolojik serüvenine ve radyo yayıncılığının gelişimine bakıldığında, radyo ilk yıllarından itibaren hızlı haberdar etme ve müzik sayesinde eğlendirme gibi iki önemli işlevi ağırlıklı olarak yerine getirmiştir.

Bununla birlikte, 1920'li yıllardan 1960'lı yıllara kadar evlerin başköşesini işgal eden radyo, kitleleri yönlendirme işlevini de yerine getirmiştir. 1960'lı yıllardan itibaren radyo, transistörlerdeki teknolojik gelişmeler sayesinde mobil hale gelmiş, evlerin dışındaki alanlarda da rahatlıkla kullanılabilir olmuştur. Bu gelişme beraberinde yapısal ve teknik değişimleri getirmiştir. Yeni teknolojik üstünlük, yayınlara daha kaliteli ses ve frekans spektrumu sağlayarak hem yayıncıların hem de dinleyicilerin ilgisinin radyo üzerinde yoğunlaşmasını sağlamıştır.

Radyo, bu yıllardan itibaren evlerdeki yerini televizyonlara bırakarak "cep ve otomobil radyoları" sayesinde insanların haberdar olma, eğlenme ihtiyaçlarını farklı mekânlarda ve farklı program içerikleri ile karşılayan bir dönüşüm içerisine girmiştir. Ayrıca bu yıllardaki teknolojik gelişmelerle birlikte günümüzde de kullanılan, radyoculuğun önemli yapı taşlarından olan uydu teknolojileri ve teknolojik alt yapı da oluşturulmaya başlanmıştır.

Radyo teknolojisindeki XX. yüzyılda gerçekleşen deği-

şimler, radyoyu evlerimizden dışarı çıkarmakla kalmamış; aynı zamanda ses teknolojisi, yayın teknolojisi ve programcılık alanlarında da değişime sokarak yayıncılık teknolojilerinin geleceği olarak gösterilen dijital yayıncılığın da alt yapısı kurulmaya başlanmıştır. İletişim, haberleşme ve yayıncılık alanlarının ve kullanılan tekniklerin, insanların yaşam kalitesinin arttırılması açısından öneminin artması ile özellikle sayısal iletişim tekniği kullanılarak radyo ve televizyon yayın hizmetleri kullanımı artış göstermiştir. Gelgelelim Marconi tarafından Avrupa ile Amerika arasında yapılan ilk radyo sinyali denemelerinden bu yana geçen 100 yılda savaşlar, ekonomik buhranlar gibi birçok nedenden dolayı radyonun gelişiminde aksaklıklar yaşansa da 90'lı yıllardan itibaren internet teknolojisinin sivillerin kullanımına açılmasıyla birlikte, yeni radyo teknolojileri hayatımıza girmeye başlamıştır.

Bugün radyo teknolojisi, taşınabilir/avuç içi bilgisayarlar ve akıllı cep telefonları olarak adlandırılan mobil cihazlarla birlikte, internet erişimine olanak sağlayan teknolojiye sahip hale gelmiştir. İnternet teknolojileri sayesinde insanlar, bilgi ve eğlence kaynağı olan radyoya daha kolay erişim sağlamaya başlamıştır.

İnternetin yayıncılık alanına kazandırdığı "Rich Site Summary (Zengin Site Özeti) (RSS)" yayın teknolojisi, radyo yayıncılığının çehresini değiştirerek haber ve müzik yayın formatlarını değiştirmiştir. RSS ve Haber Feed kullanımıyla, internete bağlı bulunmaksızın güncellenen içeriğe kolay ve ücretsiz ulaşım, anlık güncellenen içerikler sayesinde dinleyicinin tercihine uygun haber ve benzeri içeriklere erişim sağlanmaya başlanmıştır. RSS okuyucu programlarının kullanıma sunulmasıyla birlikte hem yayıncının hem de dinleyicinin, radyo yayınlarına ulaşmada kullandıkları yeni imkânlar ortaya çıkmıştır. RSS okuyucular ve Apple firması tarafından geliştirilen "Podcast" teknolojisi ile yayınlar taşınabilir cihazlarda dinlenebilir, izlenebilir ve hatta indirilebilir medya dosyalarına dönüştürülmüştür.

Radyo dinleyicileri artık içeriklere, taşınabilir oynatıcılar ve mobil cihazlar ile vakit harcamadan ulaşabilir hale gelmiştir. Yeni yayın teknolojilerini kullanmaya başlayan ve özellikle "İnternet Çağı" olarak anılan günümüzde internet yayıncılığını önemseyen radyolar fark yaratmaya başlamıştır. ■

Dinleyicinin Medya Kullanım Karakteristiğinin Dönüşümü: Talebe Bağlı İçerik

HİÇ **DERGİ** DİNLEDİNİZ Mİ?
*Dinlemek için **QR** Kodu Okutunuz.*

Doç. Dr. Adem Yılmaz

Öğretmen, arkadaş, müzik kutusu...

Herkes için anlamı, önemi farklı olsa da büyülü ses radyo, yaklaşık yüz yıldır hayatımızda. Geçmişte salonların başköşesinde koca haşmetiyle yer alan radyolardan, günümüzde teknolojinin gelişimiyle birlikte küçülen, hayatın her aşamasında yer alabilen, mobilize bir forma dönüşmüş radyolara tanıklık ediyoruz.

Radyonun fiziki yapısı, geçen süreç içerisinde dönüşürken dinleyici kitlesi de hatırı sayılır bir değişime uğramış, radyo dinleme alışkanlıklarında da farklılıklar ortaya çıkmıştır. Geçmişte her işini radyoya göre ayarlayan dinleyicinin yerini, hızlı yaşam içerisinde zamanla yarışan yeni bir dinleyici kitlesi almıştır.

İlk yıllarında karşısında saygıyla oturulan, bir öğretmenmiş gibi her kelimesi dikkate alınan ve dünyada olup biten her şeyden haberdar eden radyo; bugün kitle iletişim araçlarının sayılarının artması, hızlı yaşam ve tüketim toplumu olmanın bir sonucu olarak değişmiş; dinleyicisinin beklentileri de bu doğrultuda şekillenmiştir. Buna paralel olarak özel yayıncılığın ortaya çıkması ve radyonun ticarileşmesi program içerikleri üzerinde etkili olmuştur.

Türkiye özelinde radyo yayıncılığı, başladığı günden günümüze kadar hem yapısal hem de içerik bakımından bir dönüşüm yaşamıştır. Önceleri kamusal yayıncılığın tekelinde varlığını sürdüren radyolar, 1991 yılı sonrasında yasal boşluktan faydalanarak özel yayıncılıkla birlikte mevcut varlığını pekiştirmiştir. Hayatımıza girdiği dönemde haber ve bilgi almak için yoğun bir biçimde tercih ettiğimiz bu araç; sonraları toplumsal yaşamın ekonomik, sosyal ve siyasal açıdan çeşitlenmesiyle birlikte müzik ve eğlence aracına dönüşmüştür.

Radyo yayıncılığının sosyal alana etkisi, dünyada altın dönemini yaşadığı I. Dünya ve II. Dünya Savaşı arası sürece karşılık gelirken Türkiye'de radyo yayıncılığı, özellikle 1940 ile 1980 yılları arasında en aktif yıllarını yaşamıştır. Kamu yayıncılığının tekel olduğu bu dönem içinde radyo programcılığı gelişmiş ve radyo haber verirken aynı zamanda farklı içerikleri ile eğlendiren bir mecra haline gelmiştir.

Kurulduğu dönemde yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin ruhunu, modernleşme anlayışını, batılılaşma hedeflerini topluma aktarmada önemli bir araç haline gelen radyo, milli kimliğin inşası sürecinde de büyük bir rol oynamıştır.

Türkiye'de özel girişimcilikle kurulmuş olmasına rağmen sonrasında kamu yayıncısı olarak yayın hayatını sürdüren radyolar, bu uzun soluklu süreçte toplumun ilgisini çeken farklı formatlarda birçok programın da üretimini sağlamışlardır. Radyo yayıncılığının gelişimi içerisinde gerek müzik içerikli programlar gerekse söze dayalı programların sayısında artış yaşanmış; radyo tiyatrosu, eğitim, kültür ve sanat programları, tartışma programları, spor programları gibi radyo program türleri üretilmiştir.

Kamu yayıncılığının tekelinin sona erdiği 1990'ların hemen başında özel sermaye ve mülkiyete dayalı yeni yayıncılık dönemi başlamıştır.

Özellikle bu dönemde mevcut yayıncılık alanını düzenleyen bir kurumun bulunmayışı hem televizyon hem de radyo yayın içeriklerinin denetimini sorunlu bir hale getirmiştir. Özel yayıncılığın program kültürünün oluştuğu 1991-1994 yılları arasındaki bu dönemde; reyting ve ticari kaygılarla dinleyici kitlesinin talepleri göz ardı edilerek daha ucuz maliyetli programlar üretilmiş, yayıncılık açısından kolaycılığa kaçılmıştır. Radyo Televizyon Üst Kurulunun 1994 yılında kurulması mevcut yasal boşluğu doldurmasına rağmen daha öncesinde oluşan bu sağlıksız yapı, yeni dinleyicinin program içeriklerinin oluşumunda istek ve taleplerinin etkinliğini daha pasifize bir konuma itmiştir.

Bu süreçte özel sermayeli radyo istasyonlarının sayısı hızla artmış ve daha fazla kâr edebilmek amacıyla yoğun bir rekabet sürecine girilmiştir. Kendini bir anda rekabetçi bir piyasada bulan radyo istasyonları, emek yoğunluğu olan radyo programları üretmek yerine ekonomik getirisi yüksek olan müzik içerikli yayınlara yönelmişlerdir. Üretim maliyeti daha düşük olan müzik içerikli programlar, söz içerikli yüksek maliyetli programların yerini almış ve radyo mecrasında program çeşitliliği azalmıştır. Buna rağmen başlangıçta müzik ağırlıklı olarak ortaya çıkan özel radyolar, zaman içinde kendilerine bir yayın formatı ve kimliği oluşturmuştur.

Genel kitlelere seslenmek yerine daha profesyonel bir mantıkla dinleyicinin ilgi ve istekleri doğrultusunda şekillenen yayın ve program formatları üreterek doğru hedef kitlelere yönelmişlerdir. Böylece dinleyici kitleleri de daha belirgin duruma gelmiştir. Bugün ülkemizde ulusal, bölgesel ve yerel ölçekte yayın yapan özel radyoların çoğu ağırlıklı olarak müzik sunmakta; bir kısmı ise haber, spor, kültür, din ve ahlâk gibi konulara yönelerek tematik yayıncılık yapmaktadır.

2000'li yıllarda Türkiye'de özel yayıncılığın içine doğan yeni dinleyici kitlesi, medya gereksinimlerini karşılama noktasında hem geleneksel medyanın hem de internet tabanlı sosyal medyanın olanaklarını kullanma kolaylığına erişmiştir. Özellikle yeni medya ortamlarında daha aktif olan dinleyici ve izleyicinin ihtiyaç duyduğu konular hakkında bilgiye ulaşma hızı artmış ve bilgi kaynakları çeşitlenmiştir. Yeni iletişim teknolojilerinin gelişimiyle birlikte yayıncılığın yaşadığı bu dönüşüm, kendi hedef kitlesini de görece özgür kılmıştır.

Günümüzde radyo yayıncılığı; dinleyici özelinde tematikleştiği, yayınların internet üzerinden çok geniş kitlelere ulaşabildiği, dinleyicilerinin program içeriklerine sosyal medya mecraları aracılığıyla müdahale edebildiği interaktif bir ortama taşınmıştır.Geçmişte kendisine sunulan içerikle yetinmek zorunda kalan dinleyici; bu yeni süreçte seçme, tercih edebilme imkânına kavuşarak daha katılımcı bir role bürünmüştür. Bunun sonucunda radyo dinleyicisinin de alışkanlıkları değişmiştir.

Radyo ilk dönemlerinde propaganda amaçlı kullanıldığı için toplumun geneline seslenirken günümüzde bireye hitap etmekte ve dolayısıyla bireyin isteklerine göre şekillenmektedir. Bu bağlamda radyo artık geleneksel radyo olmaktan uzaklaşmış, programların ne olacağına ve seyrine programcı değil dinleyici karar verir olmuştur.

Dinleyicinin ve özel radyo yayıncılığının bu değişimine rağmen yayın hayatına başladığı ilk günden bu yana TRT Radyoları, kamu yayıncılığı çizgisinden taviz vermemiş, çağın getirdiği yenilikleri ise en iyi şekilde takip edebilmiştir. TRT reyting kaygısı gütmeden dinleyiciye haber, eğitim, kültür, sanat vb. türlerde programlar üretirken radyonun eğlendirme işlevini de en iyi şekilde yerine getirmiştir.

Özel radyo yayıncılığında dinleyici, tüketici olarak görülürken kamu yayıncılığında, ilgi ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulan bireyler olarak değerlendiril-

miştir. Günümüzde gelişen teknoloji ve buna bağlı olarak değişen hayat tarzlarının insanların medyayı kullanma karakteristiğini dönüştürmesinin yan ısıra kamu yayıncılığı da tematik yayınları, dinleyici odaklı programlarıyla bu değişime ayak uydurmuştur.

Yararlanılan Kaynaklar:

Kuyucu, Mihalis (2013). Radyonun Müzik Kutusuna Dönüşümü: Radyo Program Türleri Ve Tercih Edilirlik Oranları, NWSA-Humanities, 4C0175, 8, (4), 372-400.

Kuyucu, Mihalis (2017). Yeni Medya Ve Radyonun Yakınsaması: Mobil Radyo Uygulamaları Akustik FM Örneği, Proceedings of INTCESS 2017 4th International Conference on Education and Social Sciences 6-8 February 2017- İstanbul.

Geleneksel Radyodan Dijital Radyoya: Dinleme Alışkanlığında Dönüşüm

Dr. Öğretim Üyesi İbrahim E. Bilici

HİÇ **DERGİ** DİNLEDİNİZ Mİ?
*Dinlemek için **QR** Kodu Okutunuz.*

Radyonun her birimizin zihninde ayrı bir yeri, iz bırakmış hatıraları vardır. Çocukluğumda 80'li yılların başında radyo, benim için Arkası Yarın demekti. İlkokula gittiğimiz günlerde kış saati uygulandığından okul çıkışı "Arkası Yarın"a yetişip dinleyebilmek için aceleyle eve giderdik. Radyonun başında toplanır, önceki akşam en heyecanlı yerinde kaldığımız piyesin bu bölümünde ne olacağını merakla beklerdik.

Oyuncular ve teknik ekip anons edilirken o kapı gıcırtılarından gök gürültülerine bin bir çeşit ses çıkartan ve bizi iliklerimize kadar piyesin içine çeken bir kahraman vardı, yalnızca adını duyduğumuz: Efektör Korkmaz Çakar. Yüzünü görmediğimiz, sadece sesini duyup sanki çok yakın bir dost gibi tanıyıp benimsediğimiz oyuncular ve teknik ekip, her gün evimizin ve düşünce dünyamızın başmisafiri olurdu. Radyodan duyduğumuz mekânları, olayları zihnimizde canlandırırdık. Radyo, hayâl dünyamızı zenginleştirirdi. Zarif bir misafir gibi günlük hayatımızın bir kenarına sessizce ilişir; yüreğimize, hayâllerimize seslenirdi.

Radyo her yaş grubuna özel olarak seslenirdi.

Radyoda yediden yetmişe herkes için bir lezzet vardı. Genç kızlar için radyo tiyatrosu, yetişkinler için ajans (haberler) ve naklen maç yayını, estetik kaygılara göre sanat musikisi, her kesime halk müziği, çocuklar için çocuk şarkıları vardı. TRT Çocuk Korosu cıvıl cıvıl çocuk şarkıları söylerdi. Çocuk olarak çocuk şarkıları dinlemek ayrı bir güzellikti.

Radyo her yerde hayatın bir parçasıydı.

Üzerindeki el emeği göz nuru danteliyle evde, alet edevat arasında iş yerlerinde, her yerde radyonun samimi sesi insanı karşılar; yeni girilen mekânda radyo yabancı hissetmeyi, soğuk havayı alır götürürdü. Saatler bile radyoya göre ayarlanırdı. Radyoda saat anonsu beklenir herkes kurmalı, köstekli saatini çıkarır büyük bir ciddiyetle kaşlarını çatarak arada bir radyoya bakarak anonsa göre saatini ayarlardı. Eskiden terzi ve berber dükkânlarının başköşesinde, köy kahvelerinde ve fırınlarda duvarda yüksekçe bir yerde eli böğründe kocaman radyolar olurdu. Esnaf sabahtan akşama kadar hem işini yapar hem de bir yandan radyo dinlerdi. Sevdiği şarkı veya haberler çıktığında radyonun sesini açar, ezan okunurken radyoyu kapatır; çok sevdiği bir şarkı, taksim çıkınca komşusunu da çağırır birlikte dinlerler; naklen maç yayınında radyonun sesi iyice açılır; kalfa, çırak, gelen geçen dinler; gol sevinci hep birlikte yaşanırdı. Yani radyo evde, işte, büroda, resmi dairede her zaman her yerde günlük hayatının ahenkli bir parçası, insanın sadık bir dostuydu.

Radyo işimizi aksatmaz, zihnimizi işgal etmez, iç dünyamızı zenginleştirirdi.

Radyoda sanat müziğinden halk müziğine çeşit çeşit şarkılar, türküler yayınlanır; insanların estetik ve sanat zevkleri, dinleme zevkleri 'duyulur' hale gelirdi. Lambalı radyo diye hatırlanan, koskocaman kabiniyle vakum tüplü radyodan ud taksimi dinlenirdi. Sözel kültür güçlüydü, insanlar daha konuşkan ve espriliydi. Şimdi ise görsel kültür insanları kuşatıp suskunluğa itti. İş yerlerine önce televizyon girdi ardından da bilgisayar.

Televizyonla birlikte esnaf, bir müşteriye bir de televizyona bakıyordu. Daha sonra bilgisayar iş yerlerinde işe müdahil oldu, daha merkezi bir konuma geldi ve fiziksel mesafe olarak da iyice yaklaştı, içli dışlı oldu, insanların işiyle birlikte özel hayatını da kuşatmaya, paylaşmaya, yerleşmeye başladı. Ne de olsa "kişisel" bilgisayardı.

Esnaf, müşteriyle ilgilenmekle birlikte bilgisayarla da ilgilenmeye başladı, bir sonraki kuşak ise cebinde taşıdığı mini bilgisayar olan akıllı telefonun ekranından gözünü alamadı. Artık her fırsatta akıllı telefonunu

açıp sanki hayatın sırrını, mutluluk iksirini arıyordu. İnsanlık tarihinin hiçbir döneminde olmadığı kadar hızlı değişim ve dönüşüm yirmi birinci yüzyılın başında yaşandı, iletişim teknolojileri insanların medya alışkanlıklarını baştan aşağı değiştirdi.

Radyodan hem bilgilenir hem de estetik ve sanat zevkimizi geliştirirdik.

Radyoda sanat ve estetik vardı. Müzikte makam vardı. Sözler derin anlamlarla yüklüydü, edebi sanatın inceliklerini gösterirdi. Dinlediği şarkıyı içselleştiren insanlar şarkı söylemeyi, mırıldanmayı severdi. Bugün makamın ve sözün yerine ritm geçti. Hızlı ritm ve gürültü arasında şarkıcının ne söylediği anlaşılamıyor. Müzik artık dürtülere sesleniyor, ruha değil maalesef. O yüzden kaybolmaya yüz tutmuş kültürel değerlerimizi nasıl korumak zorunda hissediyorsak eski müziğimizi de adeta öylesine bir koruma, duyurma, tanıtma ihtiyacı içine giriyor; çocuklarıma, öğrencilerime duyurmaya, hissettirmeye çalışıyorum.

Sesten görüntüye geçince hayâl dünyamız daraldı, dijital teknolojiler düşüncemizi yüzeyselleştirdi. Geçmişten geleceğe zihnimizde yankılanan radyonun hoş nağmeleri kaldı.

Televizyon gelince hayâl dünyamızı daralttı. Çünkü ışığı, kostümü, dekoru, dijital efekt, animasyon ve kurgusuyla oldukça sahici görünen içerik hem kulağımıza seslendi hem de gözümüze. Gördük, inandık, etkilendik; sihirli kutudan gözümüz kamaştı, büyülendik ve gözümüzü alamadık. Resim tastamamdı, bizim hayâl dünyamızda tamamlamamız gereken hemen hiçbir detay kalmamıştı. Bunu daha tam kabullenememişken yanımızda taşıyıp çok daha yakından baktığımız akıllı telefonlarımız oldu, mazeretimiz de bulundu: "İmaj çağında yaşıyoruz. Bir saatlik filmi dururken, artık kim okuyacak beş yüz sayfa romanı?"

Bugün çok kısa ve yoğun hazırlanmış içeriğe seyirci kalıp üzerinde en fazla birkaç saniye düşünüyor, hiç hayâl dünyamıza taşımıyoruz. Bu da hayâl dünyamızın kısırlaşmasına, düşünüşümüzün yüzeyselleşmesine, insani ilişkilerimizin sıradanlaşmasına neden oluyor maalesef!

Teknoloji radyoyu kenara itebilir ama radyo dinleme zevkine ermiş insanlar için radyonun yeri başkadır.

Şöyle bir geriye dönüp bakınca kısa sürede ne çok değişim ve gelişim yaşamışız, şaşırıyoruz. 90'larda FM radyo istasyonları kimi zaman özgün bir kalitey-le ama genellikle koskoca bir curcunayla karşımıza çıktı. Radyo meraklıları, tamircileri radyocu oldu eline mikrofon alan rastgele konuştu, kendince ahkâm kesti, dalga geçti, arabesk çaldı, geriye entelektüel bir birikim ve miras kalmadı.

Elektronik teknolojilerin ilerleyişi karşımıza walkmani çıkardı. 2000'li yıllardan itibaren mp3 oynatıcılar, sonra da podcastlar arz-ı endam etmeye başladı. Artık kablo ile sabit radyoya bağlı kalmak şöyle dursun, radyolar insanların üzerinde taşınır hale geldi.

TRT ekolünün radyodaki sanat ve estetik kaygıları, temiz Türkçesi, saygılı, seviyeli tavırlarındaki zarafet, dijital medyayla birlikte küresel popüler kültür banalliğine kurban verildi. Yeni kuşaklarda büyük bir kopuş başladı. Popüler kültürün dayattığı medya teknolojileriyle gençler, radyo dünyasından çok uzaklaştılar. Sesten görsele kayan ilgiyle, sabit televizyonun yerini de akıllı telefon başta olmak üzere mobil dijital teknolojiler almaya başladı. Dijital medya, insanlık tarihinde hiç olmadığı kadar yoğun bir şekilde gençlerin zihin dünyasını işgal etmeye başladı.

Z Kuşağı gençleri radyodan mahrum kaldılar ama biz radyomuzlayız.

2000'li yıllardan sonra doğanlara Z Kuşağı deniyor. Z'ler teknolojinin içine doğmuştur; evinde birden fazla televizyon, bilgisayar bulunur; beşikten itibaren hayatı dijital medya teknolojileriyle iç içedir. Çocuk onların elinde yetişir. Radyo kültürünü alamamış olan Z'lerin ninnisini ise şimdi artık akıllı telefon söylüyor. Vakum tüplü radyodan, internet üzerinden yapılan dijital yayına radyonun yeri konumu ve anlamı çok değişti. Genç kuşaklar maalesef radyo dinleme zevkini tanıyamadılar.

Bir dönem yabancı müzik furyasına katıldık ama ben dijital ortamda da olsa o kadim müzik zevkimizden, radyoda spikerin konuşma nezaketinden kopmadım, internet üzerinden TRT Nağme dinliyorum. Radyo ister koskoca ahşap kutunun içinde isterse

de bir bilgisayarın dijital âleminde yer alsın benim için anlam ve değerini hiçbir zaman yitirmiyor.

Radyo gelecek kuşaklara aktarılması gereken bir kültürel zenginliğimizdir.

Radyo tiyatrosundan güzel konuşmalara, müzik kültürümüzden, haber ve spor dinleme alışkanlıklarımıza kadar geçmişteki güzellikleri geleceğe, gelecek kuşaklarımıza tattırmalı; geleceğe taşımalıyız. Bu, geleceğimizin teminatı olan çocuklarımıza karşı bir sorumluluğumuzdur. ■

Güçlü, Etkileyici Bir Radyo Deneyimi Nasıl Oluşturulur? Radyo Yayıncılığında Yaratıcılık

Dr. Öğretim Üyesi Recep Yılmaz

HİÇ **DERGİ** DİNLEDİNİZ Mİ?
*Dinlemek için **QR** Kodu Okutunuz.*

Radyo eşsiz bir araçtır. Yaratıcı programlar yapmak ise en iyi ve yalnızca, radyonun yaratım konusundaki eşsizliğinin farkında olan, hayatını bu konuya vakfetmiş ve radyocu kimliğini özümsemiş yayıncıların bilebileceği bir iştir.

Her iletişim aracının kendine özgü bir doğası vardır. Kitle iletişiminde temel olarak görsel, işitsel ve görsel-işitsel duyuları çalıştırmaya yönelik olarak işlev gören bu araçların kullanımına ve onlardan beklentilerine göre güçlü ve zayıf olduğu yönler bulunmaktadır. Örneğin bir reklamcı için dergiye verilecek reklam; kurulacak anlatı yapısı açısından, kitlesellik özelliği bakımından zayıftır. Burada hareketli görüntü de kullanılamaz. Öte yandan eğer reklamda tanıtımı yapılan ürünün hedef kitlesi, başka bir deyişle muhatabı, çok vakti olmayan üst düzey yöneticiler ise ve ürünün üzerinde sabit odaklanmaya dayalı bir imge kurulmak isteniyorsa yararlanabileceği tek araç dergiden başkası değildir.

Dergi, belirlenmiş bir hedef kitle sunar çünkü kaç kişinin okuduğu önemli değildir, kimin okuduğu önemlidir. Kuşe kâğıda basılmış ve okuduğu bir röportajın motivasyonuyla birlikte temas edilen bir reklamda yaratılan imgeyi de yine televizyon vasıtasıyla sağlayamazsınız.

Radyo için de aynı şey geçerlidir. Ses ve devinim unsurundan başka bir şey yoktur radyoda, bu ilk başta bir zayıflık olarak görülebilir ama sunduğu güçlü yönler de vardır. Şunu iyi anlamak gerekir ki her kitle iletişim aracı kendine özgüdür ve bu kendine özgü koşulları içerisinde eksikliklerini görebildiğimiz kadar, üstünlüklerini de görebilmeliyiz. Bunu, çıkardığımız önemli kurumlar tarafından dizinlenen, uluslararası bir kitabın giriş bölümünde oluşturduğumuz bir modelde göstermiştik. Peki, buradaki makalenin konusu olan "Etkileyici bir radyo deneyimi nasıl oluşturulur?" sorusuna bu noktadan yanıt verebilir miyiz? Kuşkusuz, bir şeyler oluşturmak yaratıcılıktan geçer. Buna yanıt vermek için ilk önce yaratıcılık nedir sorusuna yanıt vermemiz gerekir ve tabii herkesin yaratıcı olup olamayacağına.

Yaratıcılık nedir?

Herkes yaratıcı olabilir mi?

Batı dillerinde yaratmak sözcüğünün kökeni, Latince "creatus" sözcüğüne dayanmaktadır. İngilizcede sözcük (to create) "yapmak", "doğurmak" anlamında kullanılmaktadır. Dilimizde ise "halk etmek", "yoktan var etmek" anlamında kullanılmaktadır. Sözcüğün "yaratmak" şeklindeki ilk kullanımlarına Orhun Yazıtları'nda rastlanmaktadır. Etimolojiyle uğraşan bilim adamları sözcüğün, "yararlı, uygun olmak" veya yar "uçurum" kelimelerinden türediğini belirtmektedirler. Doç. Dr. Galip Güner ise kelimenin kökü "parlamak, ışık saçmak" anlamına gelen "ya-" fiiline dayandığını iddia etmektedir. Yazar, sözcüğün türeyiş biçiminin ya-r+a- "parlamak" t- > yarat- biçiminde olduğunu belirtir. Kavramın günlük yaşamda sıklıkla kullanımı, ülkemizde 1990'lı yıllarda tartışmaların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Kimi çevreler, yaratmanın Allah'a mahsus bir özellik olduğunu ileri sürerek sözcüğün insani anlamda kullanılmaması gerektiğini ileri sürmüşlerdir.

Günümüzde terim, toplum tarafından kanıksanmış olup "somut ya da soyut anlamda buluş yapma", "bir şeyi ortaya çıkarma" anlamında kullanılmaktadır. Kavramın kullanımı, tanrısal bir niteliğe gönderme yapmadığı -yani tamamen insani anlamda kullanıldığı- için pek çok kişinin nezdinde rahatsızlık uyandırmamaktadır. Kısacası yaratıcılık, var olmayan bir fikir bulma ya da bir ürünü üretme anlamında sıklıkla telaffuz edilir.

Herkesin yaratıcı olup olamayacağı konusu ise bambaşka bir konudur. Bu konuda kimin ne söylediğinden ziyade, yaratıcılığı ile dünya tarihinde varlığını kabul ettirmiş insanların ne söyledikleri daha değerli gibi görünmektedir. Bu kişiler ise yaratıcı olmak konusunda iki unsuru ön plana çıkarmaktadır. Bunlardan biri kişinin kendi "karakter"i, diğeri ise "yoğunlaşma"dır. Son büyük filozof olarak kabul edilen Ludwig Wittgenstein şöyle söyler:

"Dehânın ışığı herhangi bir insanınkinden daha parlak değildir ama dehâ, tıpkı bir mercek gibi ışığını yakıcı bir noktada toparlayabilen insandır."

Bu sözden açıkça şu çıkar ki dâhiliğin zekâyla çok büyük bir ilişkisi yoktur. Yaratıcılığın en uç noktasındaki insanlar için bile zekânın önemsiz olduğu düşünülürse, nispeten çok daha basit üretimlerin gerçekleştiği pek çok alan için bu faktör çok daha basitleşecektir. Wittgenstein'ın değinisi ikinci olarak şuna vurgu yapar ki ilginçlik, yaratıcı olmanın temel belirleyicisidir. Işığını yakıcı bir noktada toparlamak, zihinsel olarak bir düşünce üzerine yoğunlaşmak anlamına gelir. Başka bir deyişle zeki olmak, zekâyı kullanmayı bilmedikten ya da belirli bir konu üzerine yoğunlaşmadıktan sonra hiçbir işe yaramaz.

Olmayan bir şeyi (fikir, resim, beste vs.) ortaya çıkarmak için, var olanın sınırlarına dek uzanan bir yolculuğa çıkmak gerekir. Var olmayanın bilgisi, varlık sınırlarının dışında gizlidir. Wittgenstein, ikinci parametreyi ise "Dehânın ölçütü kişiliktir." diyerek vurgular. Yaratıcı olabilmek için önce yaratıcı olan olmak gerekir. Bir roman yazarını, filozofu, ressamı, besteciyi, oyuncuyu diğerlerinden ayıran şey sahip oldukları kişilik farklılıklarıdır. Kişilik farklılığını ortaya çıkaran şey, bu kişilerin ilginçlikleridir. Yaşamsal kaygıları, yani dertleri, insanların ne olacağını belirler.

Bir insanın derdi zengin olmaksa, tanınmış iş adamlarının hayat hikâyelerini inceliyorsa, kârlı yatırım fırsatlarını sürekli olarak kolluyorsa, günün birinde zengin olması muhtemeldir. Başka bir insan da hayata dışarıdan bakabilir, bu kişinin gözlem yeteneği güçlü olabilir, sürekli olarak ünlü yazarları okuyabilir ve roman kurgularını inceleyebilir, belki de bir tartışma grubu vardır ve arkadaşlarıyla birlikte sürekli edebiyat tarihini araştırıyorlardır. Böyle bir kişinin, roman yazarı olma ihtimali diğer insanlarınkinden çok daha yüksektir.[5][6]Radyocu için de aynı şey geçerlidir. Yaratıcı bir erbap olabilmek için yaşamımızı bu işe vakfetmemiz gerekir. Radyoculukta, yaratıcılık çok zor bir iştir. Çünkü radyocunun elinde "ses"ten başka bir şey yoktur. Acaba gerçekten öyle midir?

Güçlü ve Etkileyici Bir Radyo Deneyimi Nasıl Oluşturulur?

"Ses", başlı başına güçlü ve etkileyici bir unsurdur. Yaratıcılığın en önemli alanlarından birini düşünelim: roman. Roman yazarlarının ellerinde ne var? Sadece mürekkep ile bir kâğıda basılmış sözcükler. Vurgu, müzik, efekt, konuk, stüdyo imkanları… ve her şeyden önemlisi devinim yoktur. Sadece soluk bir kâğıdın üzerine basılmış sözcükler vardır. Hepsi bu. Her kitle iletişim aracının kendine has olduğunu söylemiştik. İnsan zihnini çalıştırma biçimine göre radyo, televizyondan daha üstündür. İkisinde de ses ve devinim vardır. Televizyonda bunun yanı sıra görüntü de vardır.

Ancak dolayımsız imgelerin devinimi, insanı alıp başka dünyalara götürmez. Tam tersine insanın bilincini daraltır; zihnini çalıştırmasına engel olur. Radyonun en güçlü yönü de budur.

Ses ve devinim, insan zihnini çalışmaya zorlar. Roman yazarının, sadece sözcüklerden yola çıkarak karşısındaki insanın zihninde dünyayı inşa etmeye zorlaması gibi radyo yayıncısı da kendisini dinleyen kitleyi muhayyilelerini çalıştırmaya zorlar ve bu çok değerlidir. Radyonun eşsizliği de buradadır. Üstelik radyocunun elinde, sesin tüm olanakları ve devinim vardır. Sonuç olarak makalenin odaklandığı konu ile ilgili olarak şunu söyleyebiliriz:

Güçlü ve etkileyici bir radyo deneyimi nasıl oluşturulur sorusunun yanıtını, radyoculuk işine hayatını vermiş kişilerden başkası yanıtlayamaz.

Bu makale, yalnızca bunu ve radyonun bu konuda ne denli güçlü bir araç olabileceğini kendilerine hatırlatmak için kaleme alınmıştır. Radyo eşsiz bir araçtır. Yaratıcı programlar yapmak ise en iyi ve yalnızca, radyonun yaratım konusundaki eşsizliğinin farkında olan, hayatını bu konuya vakfetmiş ve radyocu kimliğini özümsemiş yayıncıların bilebileceği bir iştir. ■

Medya ve Popüler Kültür İlişkisi Bağlamında Özel Radyoların İçerikleri Üzerine Bir Değerlendirme

Dr. Öğretim Üyesi Enes BAL

HİÇ **DERGİ** DİNLEDİNİZ Mİ?
*Dinlemek İçin **QR** Kodu Okutunuz*

Kitle iletişim araçları, insanoğlunun hayatında merkezi bir konumda yer almaktadır. Geçmişten günümüze doğru bakıldığında teknolojinin gelişimine koşut olarak çeşitliliği artan kitle iletişim araçlarına dönük ilginin hep artarak devam ettiği görülmektedir.

Modern dünyanın insanı, günün önemli bir kısmını medyayla geçirirken burada üretilen değerlerin ve kültürün kuşatması altında yaşamaktadır. Ağırlıkla medya üzerinden üretilen popüler kültür, değersiz olanı değerli kılmakta ya da değerli olanın içini boşaltarak onu değersiz hale getirmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde medya tarafından üretilen ve dağıtılan popüler kültür aracılığıyla homojen bir kültürel ortam yaratılmaktadır. Popüler kültüre dönük eleştirilerin başında ise bu ürünlerin popüler olması anlamındaki yaygınlaştırılması değil her türlü unsuru metalaştırması suretiyle başka amaçlara hizmet etmesi yer almaktadır.

Gündelik hayatın rutin ve sıkıcı ortamından kaçmaya çalışan kitlelerin eğlence ihtiyacı, onların medyaya olan bağımlılığını da giderek arttırmaktadır. Böylesi bir tablo içinde medya profesyonelleri de genellikle eğlendirici bir içeriğe sahip olan popüler kültür unsurlarını halka arz etme yoluna gitmektedirler.

Gazete sayfalarından televizyon programlarına, radyo yayınlarından internet gazeteciliğine, mobil iletişim uygulamalarından dergi haberciliğine kadar genişçe bir alanda kendine yer bulan popüler kültür ürünleri; tamamen ticari pazarın işleyiş mantığında üretilip hızla tüketilmektedir. Nitekim pek çok düşünür; popüler kültür ürünlerinin kitleleri uyutup depolitize ettiğini, bu ürünlerin bireylerin boş vakitlerini doldurarak onların sosyal ve politik alana girmelerini engellediğini ileri sürmektedir. Günümüzde bu durumu en iyi biçimde yansıtan ürünler ise futbol, magazin basını ve popüler müziktir. Özellikle popüler müzikler, kitlelere verdiği rahatlama ve kaçış duygusuyla özel radyo yöneticilerinin en çok önem verdiği alanların başında gelmektedir. Bu yüzden popüler müzik programları tecimsel radyoların en önemli sermayelerinden biridir.

Daha fazla reyting elde etme kaygısı ve dolayısıyla daha fazla kazanç elde etme hırsı, özel yayın kuruluşlarını sorumlu bir yayıncılık çizgisinden giderek uzaklaştırmaktadır.

Türkiye'de özel radyo ve televizyonların yayın hayatına başladığı 1990'lı yılların başından itibaren inanılmaz bir popüler kültür ve müzik furyası yaşanmaktadır. TRT radyolarının uzun yıllar boyunca ortaya koyduğu sorumlu ve özenli yayıncılık anlayışını, özel radyo istasyonları genel olarak takip etmeyi başaramamıştır.

Yeni iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte zaten hedef kitle istediği müziği, istediği anda internetten ya da cep telefonlarından kolaylıkla dinleyebilmektedir. Artık eskisi gibi alternatifsiz bir araç olmadığı için radyoların müzik konusunda da çekim özelliği giderek yok olmaktadır.

Teknolojik ve mali yönden sınırlı bir imkânla kurulan bu radyolarda, nitelikli prodüksiyonlarla dinleyicinin karşısına çıkmak yerine ucuz içeriklerle dinleyiciye seslenilmektedir. Bu noktada radyoların ağırlıkla içerikleri eğlence odaklı popüler kültür ürünleriyle doldurulmaktadır. Teknik olarak yayınlanmasının kolaylığı ve ucuz olması nedeniyle radyo yayıncıları, eğlence odaklı içeriği çoğunlukla müziğe kaydırmıştır. Bu bağlamda dinleyicinin dikkatini çekebilecek, onlara yönelik özgün programlar yapılamadığı için radyolar artık salt müzik kutusu haline dönüşmüştür. Sabahtan akşama kadar kesintisiz müzik içerikleriyle yayın yapan birçok yerel ve ulusal ölçekli radyo, böylesi fonksiyonel bir aracı tek bir unsura hapsetmektedir.

Kaliteden yoksun, bayağı ve çabuk tüketilen popüler kültüre ait müzik türleriyle adeta izleyicilerin beyinleri uyuşturulmaktadır. Bu nedenle arabesk ve pop müzik ağırlıklı yayın yapan birçok özel radyo kuruluşu, halkın zevk ve kültürel değerlerini aşağılara çekmekle suçlanmaktadır. Bunun yanı sıra, yeni iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte zaten hedef kitle istediği müziği istediği anda internetten ya da cep telefonlarından kolaylıkla dinleyebilmektedir. Artık eskisi gibi alternatifsiz bir araç olmadığı için radyoların müzik konusunda da çekim özelliği giderek

yok olmaktadır. Genellikle müzik ağırlıklı yayınlarla içeriklerini dolduran bu yayın kuruluşlarının bir kısmı saat başı haber bültenlerine göstermelik de olsa yer vermektedir. Kısa haberlerle oluşturulan bültenlerde haberler giderek kısalmış ve başlıklar halinde verilmeye başlanmıştır.

Birçok radyo istasyonunun ayrı bir haber merkezi ve burada istihdam edilmiş haber editörü, spikeri ve muhabiri söz konusu değildir. İnternet medyasından kopyala yapıştır usulüyle edinilmiş spot başlıklar halindeki haberler, belli aralıklarla dinleyicilere aktarılarak gün geçiştirilmeye çalışılmaktadır. Özellikle yerel radyo istasyonları, hitap ettiği yörenin sorunlarını yetkililere aktarmaya dönük haber programları yapmayı başarabilse kuşkusuz ne kadar faydalı bir yayıncılığa imza atmış olacaklardır. Yine seslendiği bölgenin kültürel unsurlarına özgü programlar gerçekleştirilebilse hem bölge halkı bunlardan uzak kalmayacak hem de bahse konu kültürel motifler hep canlı tutulacaktır.

Bir diğer taraftan, özel radyo istasyonlarının büyük bir kısmında yetersiz ve boş içerikler kadar Türkçenin doğru, güzel ve etkili kullanılmaması; küfür ve argo içerikli ifadelere yer verilmesi, müstehcen ifadeler veya îmâlar içeren konuşmalar yapılması da önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Alana ilişkin herhangi bir üniversiteden diploması olmayan, düşük ücret mantığıyla istihdam edilmiş çalışanlar da bu niteliksiz yayıncılığın bir parçası durumundadırlar. Müzik yayınlarını sunan ve DJ (Disk Jokey) adı verilen bu kişiler, genel olarak daha fazla dikkat çekmek için içeriklerin düzeyini olabildiğince sıra dışı hale getirmeye çalışmaktadır.

Lâkayt bir üslupla sunulan bu tür hafif programlarda adeta geyik muhabbetleriyle zaman doldurulmaktadır. Vakit israfından öteye geçmeyen bu gereksiz içeriklerin dinleyiciye hiçbir faydası olmadığı gibi değer erozyonu yaratması hasebiyle de çok fazla zarar vermektedir.

Geçmişte çok güçlü bir araç olarak tüm dünyada halkların gelişiminde ve bilgilenmesinde kullanılan radyonun, verimli kullanılmasına dönük ciddi adımların atılması elzem bir husus olarak karşımızda durmaktadır.

Netice itibariyle son dönemde yapılan birçok bilimsel araştırmada, en çok kullanılan kitle iletişim araçları sıralamasında radyonun hep en son sıralarda yer alması buraya kadar ifade edilen bilgiler üzerinden değerlendirildiğinde şaşırtıcı gelmemektedir. Dolayısıyla geçmişte çok güçlü bir araç olarak tüm dünyada halkların gelişiminde ve bilgilenmesinde kullanılan radyonun verimli kullanılmasına dönük ciddi adımların atılması elzem bir husus olarak karşımızda durmaktadır. Bu noktada özellikle TRT, RTÜK ve iletişim fakültelerinin öncülüğünde yerel, bölgesel ve ulusal tüm özel yayın kuruluşlarının temsilcileriyle bir araya gelinmelidir. Düzenli periyotlar halinde yapılması gereken toplantılarda, sektörün içinde bulunduğu mali, teknik, insan kaynakları vb. hususlaki sorunların tespiti ve çözümü noktasında somut adımlar atılmalıdır.

Belki de en önemli diğer bir çözüm noktası da dinleyicinin beklentisini ortaya koymaya dönük yapılacak geniş çaplı saha araştırmalarıdır. Yapılacak araştırmalarla dinler-kitlenin değer, beğeni ve beklentilerine uygun içerikler yayıncılara da ışık tutacaktır.

Diğer taraftan özel radyo ve televizyon kuruluşları da TRT'nin yaptığı uygulamadaki gibi niteliksiz müzik eserlerine yer vermeyerek onlara ambargo koyma yoluna gidebilir. Bu yapıldığı takdirde müzik sektöründe de olumluya doğru ciddi bir dönüşüm de beraberinde gelecektir. Ortaya koydukları sığ ve niteliksiz eserlerin karşılık bulmadığını gören müzisyenler ve yapımcılar da kendilerine çeki düzen vermeye başlayacaklardır.

Son olarak önemli bir adımın da hedef kitlenin eğitimi noktasında atılması gerekmektedir. İstediğiniz kadar yayıncılara çeki düzen vermeye çalışırsanız çalışın, bunun hedef kitle ayağı sağlam olmadıkça istediğiniz sonucu ideal düzeyde almanız mümkün olmayacaktır. Dolayısıyla son yirmi yıldır ülkemizin gündeminde olan medya okuryazarlığı projesinin yaygınlaştırılıp yediden yetmişe tüm kuşakların bilinçli bir medya kullanıcısı haline getirilmesi de hayati adımların başında gelmektedir. Sonuç olarak bütüncül bir yaklaşımla genelde medya, özelde radyoya dönük sorunlar ele alınıp çözüme kavuşturulduğunda daha verimli ve sağlıklı bir yayıncılık çizgisiyle hepimiz daha mutlu bir hale geleceğiz. ■

İLETİŞİM, DEĞİŞİM VE EĞİLİMLER.

HİÇ DERGİ DİNLEDİNİZ MİŞ
Dinlemek için QR Kodunu Okutunuz

20. yüzyılın başlarına doğru icat edilen radyo, üretildiği ilk günden itibaren insanların dikkatini çekmiştir. Gün geçtikçe kitle iletişim yollarının önemli araçlarından biri olan radyo, dinleyiciyi de işin içine kattığı için çabucak benimsenmiştir.

Gazete veya dergiyi okuyan biri, aldığı bilginin geri dönüşünü anında veremez. Ancak radyoda canlı bir yayın yapılıyorsa programa anında bağlanabilir, görüşlerini paylaşabilir. Bu sayede daha etkili, interaktif bir iletişimin önü de açılmış olur.

Günümüz yayıncılığının bütün dikkatini odakladığı yer tam da burasıdır. Dinleyiciye (hedef kitleye) yapım öncesinde anket, kamuoyu araştırmaları gibi yöntemlerle hazırlanmış, tasarlanmış, planlanmış içeriklerle ulaşmak. Bu içeriklerin etkilerini sürekli takip etmek, ölçümlerini yapmak ve gelen verilere göre de düzeltmelere, tadilatlara gitmek suretiyle her geçen gün içerik kullanıcıların isteklerine daha yoğun ve olgun cevaplar verebilmek.

Bu yayın anlayışı, klasik yaptım ve yayınladım anlayışından "birkaç tık daha işlevsel" ve çok daha ekonomik. Böylece insan, zaman, yapım, kaynak ve içerik israfını minimize ettiğiniz gibi "trend" konularda da uzmanlaşıyorsunuz. Kuşkusuz bunda günümüzün iki taraflı, anındalık taşıyan interaktif yayıncılık anlayışının etkisi çok büyük. Sosyal medya bu alanda yayıncı, yapımcı ve dinleyiciye müthiş imkânlar sunuyor. Daha programı sunarken geri dönüşleri görebiliyor, reytinginizi ölçümleyebiliyor, tedbirlerinizi alabiliyorsunuz.

Bu dinamizm, radyo ve diğer yayıncılık türlerinde teknolojinin fark ettirici ve eşitleyici yönü yanında daha "hiperaktif" sunumlara da sizi mecbur kılıyor.

Yine son dönemde medya içerik üreticilerinin genel eğilimi "kişiselleştirilebilme" kabiliyetlerini hızla artırma yönünde seyrediyor. Hedef kitle hızlı bir şekilde medya hizmet/içerik sunucusundan; standart 'yayın akışı' değil, kendine özel yayın türleri ve akışı talep ediyor. Yani kendine özel yayın istiyor.

Radyo; ekonomik teknolojik imkânları, esnek yayın akışları, sosyal medya uyumlu program dizeleri, dinlerken özgür bırakması, özel mekân talebine ihtiyaç duymaması gibi önemli gerekçelerle, tam da bu sebeplerle vazgeçilmezliğini sürdürüyor.

Pergel metaforunda olduğu gibi bir ayağı sesin büyüsünde/hayal etmenizin önünü kesmeden tüm teknolojik ve sosyolojik gelişmeleri, içerik ve sunum tekniklerini diğer ayağı ile dolaşabilmekte. Radyo; iletişimin de, değişimin de, yeni yönelimlerin de değişmeyen adresi olmayı sürdürmekte.

Radyo; dün, bugün, yarın, daima... ■

Serdar AYDIN

“Burası Radyo-3, Türkiye Radyoları 3. Programı”

Radyo-3, 44 yıldır klasik ve hafif müziği; rock, pop ve cazı kulağımıza, kalbimize ve belleğimize kazımakla kalmadı; repertuarımıza, kültürümüze, bilgimize de çok şey kattı.

Ceren ABDULLAH

HIÇ DERGİ DİNLEDİNİZ Mİ?
Dinlemek için QR Kodu Okutunuz.

Müzik birikimimiz,
kulak dolgunluğumuz ve geçmişimizin önemli parçası Radyo-3;
hala temel TRT yayıncılığı ilkelerine sadık, seçki ve sunum
kalitesinden ödün vermeden nostaljik dokusunu muhafaza ederek
ama aynı zamanda çağımızı da kucaklayarak 2018'de de dinleyicileri için özenli bir yayın akışı planladı.

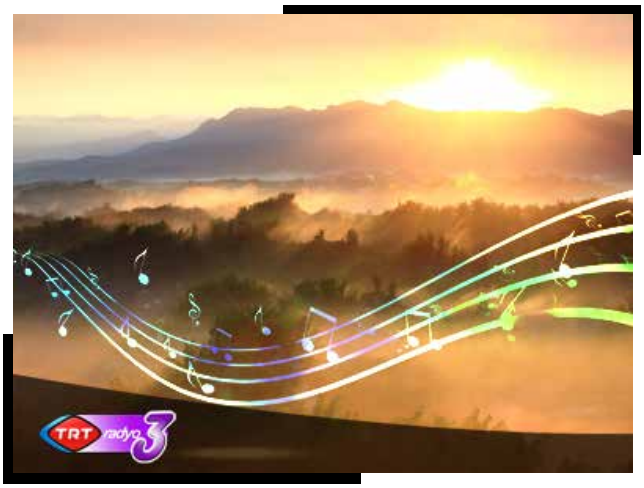

Çok eskilerden tanıdık bir anonsla başlamak istedik. Boş kasetlerimiz-teyplerimizin içinde, radyomuzun sesi açık, yeni programları kaydetmek için nöbette bekliyoruz! O kasetleri bozuluncaya dek dinliyor, çoğu zaman da yenisini bulamadığımız için üzerine

başka kayıtlar yapmak zorunda kalıyoruz! Kulağımız radyomuzda, hevesle bekliyoruz takip ettiğimiz programları Radyo-3'te.

Bu satırlar, 1990 öncesi doğanlar için ne kadar tanıdıksa daha genç nesil için de o derece yabancı ve uzak. Ancak herkesi birleştiren, buluşturan ortak nokta şu: Türkiye'nin, kalitesini asla yitirmeden özen ve özveriyle ve en önemlisi her daim şevkle yayın yapan biricik radyosu Radyo-3, hem dinleyicimizin hem kurumumuzun hem de çok geniş bir yelpazede programlar hazırlayarak yayınlarımıza değerli katkılarda bulunan yapımcılarımızın gözbebeği.

Radyo 3, 44 yıldır klasik ve hafif müziği; rock, pop ve cazı kulağımıza, kalbimize ve belleğimize kazımakla kalmadı; repertuarımıza, kültürümüze, bilgimize de çok şey kattı. Çoksesli müziği, kaliteli yapımları ve dünyadaki son müzik haberlerini kıymetli prodüktörler, deneyimli spikerler, değerli dış yapımcılar ve işinde ehil yayıncılardan öğrendi kaç kuşak. Ne mutlu ki hala bu misyonla bir köprü olmaya devam ediyor.

Üstelik bugün, çocukluğu ya da ilk gençliğine Radyo-3'ün bir şekilde dokunduğu dinleyicilerimizin yanında, bizi yeni keşfeden, Türkiye radyoları içerisinde alternatif arayan ya da tesadüfen bizimle buluşan gencecik dinleyenlerimizle de kocaman bir aileyiz.

Yaşadığımız coğrafyada
başka radyolara nasip olmamış ve
olamayacak bir sadakat ve bağ dinleyicimizle
aramızdaki. Şanslı ve minnettar olduğumuz
kadar gururluyuz da
haklı olarak.

Öyle ilginç ve farklı bir sahipleniş ki Radyo-3'ü sarmalayan, ifade etmesi biraz güç. Dinleyicilerimiz; ya-

pım ve yapımcıları kucaklayan, bazen sitemlerini dile getiren, yokluğumuzda merak eden, sürçü lisanlarımızın altını çizse de iltifatta hep bonkör olan, daima yapıcı ve emeği takdir eden çok özel bir kesim. Üstelik nitelikli müziğe de ziyadesiyle düşkün bir topluluk.

Hal böyle olunca geçmişten günümüze sadece bir geleneği layığıyla yaşatma azmimiz değil, her programımızda bizleri böyle bir hevesle bekleyen kitlemize layık olabilme endişesi de bizleri tetikliyor tabii.
Müzik birikimimiz, kulak dolgunluğumuz ve geçmişimizin önemli parçası Radyo-3, hâlâ temel TRT yayıncılığı ilkelerine sadık, seçki ve sunum kalitesinden ödün vermeden nostaljik dokusunu muhafaza ederek ama aynı zamanda çağımızı da kucaklayarak 2018'de de dinleyicileri için özenli bir yayın akışı planladı.

Sabah 07.00-08.00 arasındaki Radyo-3 Günışığı Kuşağı, pop, rock, oldies, Latin kökenli şarkılar ve easy listening türünden örneklerle dinleyicileri güne hazırlamaya, hatta pek çok kişiye de erkenden yollarda eşlik etmeye çalışıyor. Ayrıca az bilinen türlerin, yeni çıkan albümlerin örneklerine de çok eski melodilerin yepyeni versiyonlarına da rastlamak mümkün bu dilimde.

Radyo-3 Sabah Kuşağı, 08.00-09.00 saatleri arasında klasik müziğin Barok, Klasik ve Romantik dönemlerine ait iyi bilinen örnekleri, hatta türe yabancı olanların dahi severek dinleyebileceği seçkileri beğeniye sunuyor. Saat 09.00'dan 16.00'ya kadar süren Radyo-3 Klasik Kuşağı ise her dönemden besteci, eser ve yorumcuya yer verdiği gibi opera, konser, analiz programları, röportajlar, etkinlik takvimi, çağdaş dönem yapıtlarına yönelik ve enstrüman odaklı yapımlar ile de oldukça renkli ve çeşitli. Çoksesli Müzikler Koromuza ve Gençlik ve Çocuk Korolarımızın performanslarına ayrılmış programlar ve çocuk saati yapımlarımızla yani tüm haftaya özenle serpiştirilmiş içeriklerle klasik müzikseverlere bol seçenekli bir dünya sunuyor bu kuşak. Saat 16.00 ve 22.00'de yer alan Radyo-3 Dünya Kuşağı'nda, dünya müziğinin tüm

kategorilerine yer veriliyor. Dinleyicilerimiz kendi zevklerine göre karma liste formatından özel bir müzik türüne ait programlara, kıtalar ve ülkeler özelinde hazırlanan etnik müzik türlerinden güncel albüm ve festivallerden derlenen seçkilere, dünyaya mal olmuş sanatçıların en bilinen parçalarından unutulmaya yüz tutmuş ender müziklere uzanan bir çeşitlilikte istediği programla buluşabiliyor.

Saat 17.00-19.00 arasında yayınlanan ve bir bölümü de "Drive Time" diliminde yolda olanlara eşlik eden Radyo-3 Rock ve Pop Kuşağı; hatırı sayılır ölçüde müdavimi olan, pop ve rock müziğin her programda başka şekilde işlendiği hem klasikleşmiş hem de güncel topluluk ve parçalara yer verilen, iki Blues programının da eşliğiyle son derece renkli ve nitelikli bir dilim. Hem nostalji yaşamak isteyenler hem de yeninin peşinde olanlar için doyurucu bir yelpaze. Saat 19.00 ve 23.00'teki Radyo-3 Caz Kuşağı ise kıdemli yapımcılar, caz müzisyenleri ve caz sevdalıları tarafından titizlikle hazırlanan yapımlarla, yine bu müzik türünün her kademesinden örnekleri caz tutkunlarıyla bir araya getiriyor.

Saat 20.00-22.00 arasındaki Radyo-3 Akşam Kuşağı'nı, bu yayın döneminde bir "Karma" kuşak olarak düzenledik. Klasik müzik, müzikâl ve sinema programlarının yanı sıra Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nın canlı konser yayınları, İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası'nın konserleri, TRT İstanbul Hafif Müzik ve Caz Orkestrası'nın performansları, radyomuzun nostaljik program kayıtlarından seçkiler sunan "Kıymet-i Harbiye", radyo sanatçılarımız ve bir çok müzisyenin dinleti ve röportajları da bu kuşağımızın içeriğini oluşturuyor. Saatler gece yarısını gösterdiğindeyse TRT İzmir Radyosu yapımı Radyo-3 Gece Kuşağı, dinleyicilerimizi iyi bilinen dingin melodilerle geceye hazırlıyor. 01.00-07.00 arasında yer alan Radyo-3 Şafak Kuşağı'nda da, EBU Euroclassic Notturno yayınımız devreye giriyor. Editörlüğü BBC tarafından gerçekleştirilen ve Türkiye'deki tek adresi Radyo-3 olan klasik müzik yayın akışımız, zengin donanımı ile meraklısına gece boyunca eşlik ediyor.

Sosyal medya ve internet yayınımız ile de tüm dünyadan bizi takip eden dinleyenlerimizle buluşmanın keyfini yaşıyoruz. TRT Ankara, İstanbul, İzmir ve Antalya Radyolarının katkılarıyla hazırlanan yeni yayın dönemimizde tüm dinleyicilerimizle, sağlık, huzur ve müzik dolu günlerde buluşabilmeyi temenni ediyoruz. Müziğin çoksesli kanalı TRT Radyo-3'te, daha nice seneler tutku ile müziği paylaşmak dileğiyle… ■

http://radyo.trt.net.tr/Kanal/3/radyo-3 web adresimiz,
TRT Radyo-3 resmi Facebook sayfamız,
@TRTRadyo3 Twitter hesabımız,
Her türlü soru ve görüş için de rdb@trt.net.tr adresimiz aktif ve etkin şekilde hizmet veriyor.

Radyo Akademi

RADYO HABER YAYINCILIĞI

Ali Fuat Gülmez

Radyo haber yayıncılığı neredeyse radyonun kendisinin ortaya çıktığı dönemlere dayanıyor. Bugün bildiğimiz anlamda ilk radyo yayını 1920 yılında, ABD'nin Pittsburgh kentinde, haber ve müzik olarak yapıldı.

Habere ulaşmak radyolar yaygınlaşana dek çok da hızlı gerçekleşemiyordu. Gazeteler birçok yere ancak birkaç gün sonra ulaşabiliyordu ve tabii yazılanlar da anlık haberler değildi çoğu zaman. Radyo yayıncılığının ortaya çıkışından kısa bir süre sonra yerleşik ilk radyo kanalları kendi haber merkezlerini oluşturmaya başladı. Radyoda haberin öne çıktığı en önemli dönem ise İkinci Dünya Savaşı yılları. "Radyolar Savaşı" olarak da adlandırılan bu dönem haber ve propagandanın radyoda ne kadar önemli bir silah olarak kullanıldığının göstergesi. Ardından iki kutuplu dünya Moskova-Washington düellosu ve birçok ülkenin yine propaganda amaçlı kurduğu radyo haber kanalları.

BBC World Service, Amerika'nın Sesi ve Radio Moscow dünyanın dört bir yanına haber yaydılar. Güç, radyo aracılığıyla oluşturulmaya çalışıldı. Bizde de bunun ilk örneği 1937 yılında Hatay sorunu sırasında Arapça olarak yapılan yayınlar oldu. Ardından Kore Savaşı sırasında askerlerimize yönelik başlattığımız radyo yayınları ve 1963 yılında Almanya'daki işçilerimiz için hazırlanmaya başlanan özel programlar, Türkiye'nin Sesi Radyosu'nun ve global anlamda TRT'nin uluslararası düzeyde aldığı sorumlulukların bir göstergesidir.

Türkiye'nin Sesi Radyosu hali hazırda 37 dilde radyo yayını ve 41 dilde web yayınıyla dünyanın en önemli yayınlarından birini gerçekleştirmektedir. Yayın yapılan 37 dilin tamamında birbirinden ilginç ve önemli programlar yayınlanmakta ve ayrıca saat başı Türkçe haberler yayın akışında yer almaktadır.

Radyoda haber kanalı fikri ilk olarak TRT Radyolarında 90'lı yılların sonunda denendi. Ankara, İstanbul ve İzmir radyolarının katkılarıyla haber merkezinden bağımsız programların yapımıyla denenen bu ilk çalışma, birkaç yıl içinde sonlandırıldı ve nerdeyse 20 yıla yakın bir süre sadece haber ağırlıklı bir kanal oluşturma düşüncesi rafa kaldırıldı. Ama radyo haber programlarının TRT Radyo-1'de başladığı dönemde nerdeyse radyo haber kanalının kapatılmasına rastlıyor. TRT Radyolarında ilk ciddi haber program Ankara Radyosu yapımı "Gündem" programıdır ve hâlâ yayın hayatına devam etmektedir. İnsanların belki de en çok habere ihtiyaç duydukları sabah saatlerinde hareket halinde olanlara bu bilgiler en taze şekilde duyurulmaktadır. Ardından 2006 yılında TRT İstanbul Radyosu akşam saatlerinde yeni bir programa başladı: "Gün Ötesi" Hafta içi her akşam 18.00-19.00 saatleri arasında tamamen son dakika haberleriyle gündemi, ana haber bültenlerinden önce dinleyiciye duyuran Gün Ötesi, biten günü insanlara taşıyan önemli bir araç oldu. Geçen yıl ise deneme yayınlarına tekrar başlayan TRT Radyo Haber kanalı 2018 yılı itibariyle ulusal yayın postalarında hayata kazandırıldı.

Zaman zaman önemli anlarda TRT Haber kanalıyla ortak yayına geçen TRT Radyo Haber kanalı, kendi olanakları ile ürettiği birçok önemli yayına da imza atmaktadır.

Radyoda haber programcığında öne çıkan en önemli nokta dinleyicinin ilgisini sıcak tutabilmek. Bilgiler ne kadar taze, sohbet edilen konuk ne kadar yetkin ve de sunumu gerçekleştiren kişi ne kadar olaya hâkim olursa bu, programın akışını ve dinlenilirliğini de o derece güçlü hale getiriyor. Haberde görselliğin olmaması bir dezavantaj gibi görünse de aslında insan beyni ve algısı yönünden bir avantaja da dönüşebilmektedir. İşitme, dinleyicide görsellik olmadığında algı ve hayâl dünyasını harekete geçirmekte ve dinleyiciye daha sağlıklı yorumlara ulaşma şansı tanımaktadır.

Son yıllarda teknolojideki akıl almaz gelişim, medyada ve de özelinde radyo yayıncılığı ve haber programlarının oluşturulmasında da çok önemli yeniliklerin öne çıkmasını zorunlu hale getirmiştir. Radyo, hayatımızı etkileyen haberlerin anında duyurulmasını ve dinleyicilerine aktarılmasını sağlamaya çalışmıştır. Buradaki en önemli sorun kaynağın güvenilirliği-

dir, bu da güvenilir haber kaynaklarının (TRT, BBC, NPR, DW, VOA, vs.) birbirleriyle yaptıkları anlaşmalar ve ortak çalışmalarla sağlanmıştır.

Radyo, hayatımıza giren 100 yıllık serüveni boyunca önemini hep korudu ve koruyacak görünüyor. Radyonun hâlâ çok önemli bir hedef kitlesi var. Sabah uyanıp işe giden insanlar, arabalarında seyahat eden değişik meslek gruplarından insanlar ve yolcular, günlük hayatında kulağında kulaklıkla radyo dinleyenler, köy yerlerinde çalışan insanlar… Bu listeyi uzatmak mümkün ama şu saydıklarımız bile radyonun ve radyodan yapılması gereken yayınların öneminin bir göstergesi olarak görülebilir. TRT radyo yayıncılığı konusunda dünyadaki birkaç dev kurumdan birisidir ve radyoda hazırlanan programlar zaman zaman referans niteliği de taşımaktadır. Ulusal yayıncılıkta TRT Radyo Haber ve TRT Radyo-1; halkımızın ihtiyaç duyduğu doğru, yansız kamu haklarını gözeten habercilik anlayışını başarıyla yerine getirmektedir. ■

HİÇ **DERGİ** DİNLEDİNİZ Mİ?
*Dinlemek için **QR** Kodu Okutunuz.*

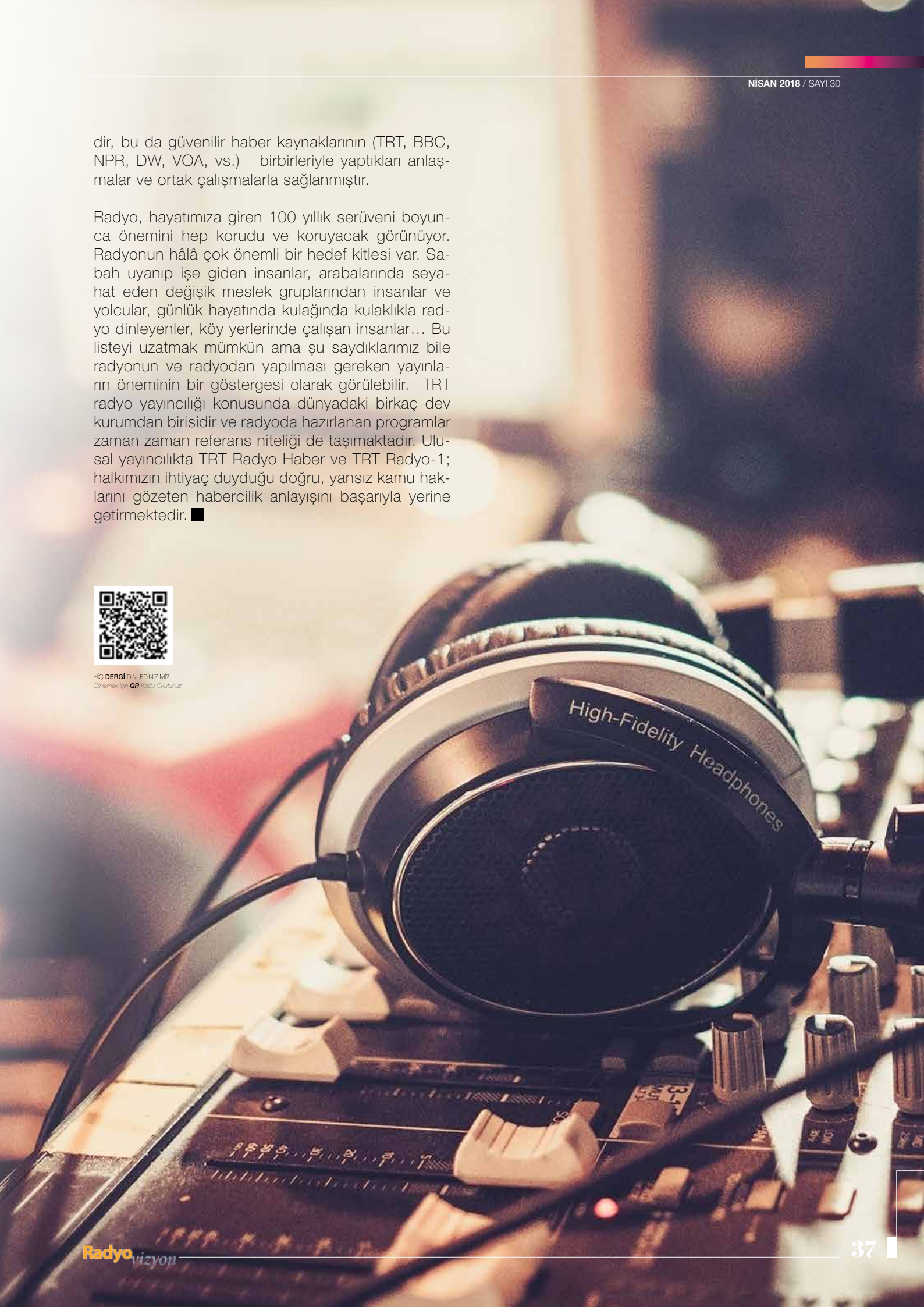

ÇUKUROVA RADYOSU 50. YAŞINI KUTLUYOR

Cem KURTÇU / Mert ŞAHİN

Sizi bir zaman yolculuğuna çıkaracağız.
Bereketli toprakların, sarı sıcak bir iklimin ve binlerce yıllık kadim bir medeniyetin göklere yükselen sesine kulak vereceğiz. Birer zaman yolcusu olacağız, kimselere görünmeden sessizce tanıklık edeceğiz yarım asrı aşan bir yankıya.

HİÇ **DERGİ** DİNLEDİNİZ Mİ?
*Dinlemek için **QR** Kodu Okutunuz.*

TRT Çukurova Radyosu

1962 yılının Adana'sındayız.
Reşat Bey Mahallesi'nde, dört odalı tek katlı bir binanın önündeyiz. Gencecik bir hanım, spiker Bilge Çarkar Baykar; radyonun girişindeki basamaklara oturmuş, fotoğraf çektiriyor.

Aydınlık gülüşüyle ve güvenle bakıyor objektife. Gözlerinin içi parlıyor. Bilge Hanım'a görünmeden binanın içine süzülüyoruz. İlk odada Şef Kemal Sönmez hararetli bir telefon konuşması yapıyor. Yapacakları çok iş olduğundan bahsediyor. Sorumluluğu omuzlarında hissediyor. İkinci odada Teknisyen Soner Baykara gözlerini kısmış, bozulan cihazları onarıyor büyük bir azimle. 3. odada ise gün be gün serpilen bir hafıza şekilleniyor. Burası arşiv odası. 4. odanın kapısında duraklıyoruz. İçeriden bereketli toprakların tınısı, sarı sıcağın nağmeleri yayılıyor. Gururla gülümsüyoruz.

Bir süre gözlerimizi kapatıp huzurla dinliyoruz. Kimselere görünmeden süzülüyoruz stüdyo olarak kullanılan küçücük odanın içine. Odada 10 kişi var, saz ve ses sanatçıları bir arada. Sadece 1 mikrofon var. Onu da hanımların önüne koymuşlar. O yüzden erkeklerin sesi biraz az çıkıyor. Ama stüdyodaki herkes büyük bir azim ve itina ile müzik yapıyor. Tüm imkânsızlıklara inat, bu insanların ciddiyeti ve azmi karşısında gözlerimiz doluyor. Onlar, ünü ülke sınırlarının dahi ötesine geçecek olan Çukurova'dan Sesler Halk Müziği Topluluğu'nun yetenekleri. Burası bu toprağın sesi, nefesi olmak üzere kurulan 2 kw gücündeki Adana İl Radyosu. Çukurova'da radyoculuk serüveninin başladığı yer.

Yıllar hızla geçiyor. Adana'nın sahipliğinde, kültürel bir desen olarak radyonun sesi her geçen gün daha gür çıkıyor. Sınırlar yetmemeye başlıyor. Daha geniş bir coğrafyaya, tüm Çukurova'ya yayın yapma ihtiyacı doğuyor. Mersin'in Kazanlı mevkiinde Amerikalılardan kalan bir verici istasyonunun bulunması ve fiziksel olanakların uygun olması sebebiyle bölge radyosunun Mersin'de kurulması kararlaştırılıyor.

Dönemin Başbakanı Süleyman Demirel'in ifadesiyle "Adana Radyosu kapanmıyor; binaenaleyh daha büyük, gocaman bir radyo haline geliyor."

O dönemde bir bölgenin adıyla anılan tek radyo olma özelliğine kavuşan ve 'Çukurova Radyosu' adını alan radyo; yayın yaptığı alana Adana'nın yanı sıra Mersin, Kahramanmaraş, Gaziantep, Hatay ve Orta Anadolu'nun bir kısmını da ekliyor. Kazanlı'da 300 kw gibi dönemin en güçlü verici sistemine sahip olan Çukurova Radyosu, Kıbrıs'tan bile rahatlıkla dinlenilebiliyor.

Kazanlı'dayız. Yıl 1968. 3 Mart'ta orta dalga üzerinde 476 metre 630 kHz'den yayın hayatına başlayan TRT Çukurova Bölge Radyosunda yapım ve yayın faaliyetleri tüm hızıyla sürüyor. Kazanlı'daki stüdyoya süzülüyoruz usulca. Spiker Nazım Oktar yayında, haber okuyor. Kablolar hareket etmeye başlıyor yavaşça. Dikkatle bakınca kablolar arasında gezinen bir yılan görüyoruz. Nazım Oktar da görüyor yılanı.

Hafif bir tedirginlik çöküyor üzerine ama yayını bırakmıyor. Yılan geldiği gibi sessizce çıkıyor stüdyodan, çevredeki marul tarlalarına doğru yol alıyor.

Zaman ilerlemeye devam ediyor. 1968 yılında Mersin'de Bölge Danışma Kurulu toplantılarının yapıldığı salona geçiyoruz, sessizce bir sandalyeye oturuyoruz. Ön sırada Genel Müdür Yardımcısı Turgut Özakman, masasındaki evrakları büyük bir titizlikle inceliyor.

Toplantılardan tarım, iş hayatı ve folklorun öncelikli konular olduğu sonucu çıkıyor. Şimdi tüm imkânsız-

lıklara rağmen bir toprağın, iklimin, zengin gönüllü insanların ve binlerce yıllık kadim kültürün sesi olmak, bu değerlere alın teri ile katkıda bulunmak zamanı.

Radyo bölge köylerinde doktor oluyor, öğretmen oluyor, mühendis oluyor. Ama hepsinden önemlisi bölge halkına kardeş oluyor, hayatın yükünü birlikte omuzluyor…

1970'lere geliyoruz. Taşlı yolda ilerleyen bir minibüsteyiz. Torosların yamacındaki bir köyden diğerine geçiyoruz. Yapımcılar, spikerler, teknik ekip hep birlikte seyahat ediyor. Bölge köylerini tek tek geziyorlar. Amaçları sadece program yapmak değil. Bölge halkıyla hemhâl olmak, onlarla aynı gönül dilini konuşmak, kardeşlik etmek, yaralarını sarmak, sevinçlerine ortak olmak… Bu amaçla yağmura, kara ve sarp yollara aldırmadan inatla yol alıyor minibüs. Halkın ayağına gidiyor, sorunları ilgili kurumlara iletiyor, halk ile devlet arasında köprü oluyor.

"Kim Bu Çocuklar?" diyerek yetiştirme yurtlarında kalan çocukların sorunlarına da eğiliyor radyo. Program yapmanın ötesine uzanıyor, bu programla evlat edinme başvurusunda bulunanların sayısı artıyor. Yıl 1974. Osmaniye'nin Zorkun yaylasındayız. Yaylada elektrik yok. Kahvedeki pilli radyonun başında onlarca insan toplanmış. Çıt çıkmıyor. Herkes Çukurova Radyosundan gelecek Kıbrıs haberlerini bekliyor. Anaların, babaların, kardeşlerin, evlatların yüreği cephede atıyor. Radyo yaren oluyor onlara. Asker mektupları ile gözlerden süzülen yaş oluyor.
Mersin'deki radyo binasına dönüyoruz. Çalışanlar günlerdir evlerine gitmemiş. Radyo adeta bir komuta merkezi gibi sürekli hareketli. Bir yandan yayınlar tüm hızıyla devam ederken diğer yandan da Rumca bilen Türk vatandaşları Rum radyolarını dinleyerek yayınları tercüme ediyor. Savaştan galip çıkıyor radyo. Yüzlerdeki içten gülümseme uykusuz gözleri gölgede bırakıyor.

1980'li yıllardayız. Kahramanmaraş'ın köylerini geziyoruz. Köyde pek çok kişi ya işaret diliyle ya da çok yüksek sesle konuşarak anlaşıyor. TRT ekibi önce olan bitene bir anlam veremiyor. Soracak oluyorlar, utangaç gözler ve kaçamak yanıtlar çıkıyor karşılarına. Bir süre sonra sorunun akraba evliliğinden kaynaklandığı anlaşılıyor. Yetkililer haberdar ediliyor ve sesler zamanla netleşiyor.Bir diğer köyde ise pek çok kişinin guatr hastası olduğu çarpıyor TRT ekibinin gözüne. Çalışma başlatılıyor ve sorunun içme suyundan kaynaklandığı anlaşılıyor. Bölge halkının yaşayışı, deyişi ve duygusunun yansıtıldığı "Kalkınma Yolunda Köylerimiz" isimli programa bölge insanı "Yemeği Yaktıran Program" demeye başlıyor.

Zaman yolculuğumuzda 1990'lara ulaşıyoruz. Çukurova'da bir köydeyiz. "Eyvah, süt taştı!" diyor Remziye Teyze ve hızla mutfağa yöneliyor. Bir başka evde Fatma Teyze mutfaktan gelen yanık kokularını duyunca telaşlanıyor. Kadir Amca muzipçe gülümsüyor koşarak giden eşinin ardından. Radyodan Prodüktör Lütfi Kılınç'ın sesi yayılıyor. Bölge halkının yaşayışı, deyişi ve duygusunun yansıtıldığı "Kalkınma Yolunda Köylerimiz" isimli programa bölge insanı "Yemeği Yaktıran Program" demeye başlıyor.

2000'li yıllara gelindiğinde TRT Çukurova Radyosu, 1968'de Kazanlı'da başlayan, TRT Sokağı'nda ve Özel İdare İş Hanı'nda devam eden yolculuğun nihayetinde liman mevkiindeki kendi binasına taşınıyor. 2000'li yıllar önemli teknolojik ilerlemelere sahne oluyor. Radyonun teknik ve fiziksel imkânları artık ileri düzeyde. Çukurova Radyosu yıllar içerisinde oluşturduğu birikimi aktaracak daha geniş mecralara ulaşıyor. Ancak kültürel altyapısını, dinleyiciye olan saygı ve sevgisini hiç kaybetmiyor. Büyükleri abisi, ablası, annesi, babası; küçükleri kardeşi, evladı biliyor.

Çukurova Radyosu yeni binasında da sosyal sorumluluk projelerinde örnek olmayı sürdürüyor. Engelliler için özel günler düzenleniyor, çocuklar için THM ve TSM koroları kuruluyor. Hain darbe girişiminde demokrasiye de sahip çıkıyor radyo. Bölge insanı ile birlikte meydanlara koşarak, demokrasiyi haykıran vatandaşlarımızın sesi oluyor.

Bugün Çukurova Radyosu; Adana, Mersin, Gaziantep, Kahramanmaraş, Hatay, Kilis ve Osmaniye'ye haftanın 7 günü, günde 3 saat bölgesel yayın yapıyor. Bunun yanı sıra TRT Türkü'ye "Gece Ezgileri", "Memleket Türküleri", "TRT Türkü'de Sabah", "Çukurova'dan Sesler", "Çukurova'dan", "Türkülere Gönül Verenler", "Baraklar" ve "İki Solistten Türküler" isimli programlar yine TRT Çukurova Radyosunca hazırlanıyor. TRT Çukurova Radyosu ayrıca, pazartesi günleri yayınlanan "Günaydın Türkiye" ve Çarşamba geceleri yayınlanan "Gecenin İçinden" isimli programlarla Radyo-1'e de destek veriyor. ■

SÖYLEŞİ

Köşe Bucak Anadolu

Nevzat ÜÇYILDIZ

Türk Halk Müziği'nin usta ismi Musa Eroğlu, Ocak ayından bu yana her Pazartesi 18:05'te TRT Türkü kanalında, türkü dostlarıyla buluşuyor. "Musa Eroğlu ile Köşe Bucak Anadolu" programının daim konuklarından Nevzat Üçyıldız, sanatçı ile Radyovizyon dergisi için konuştu.

TRT Radyovizyon dergisi adına bizi kabul ettiğiniz için teşekkür ederim.

Ben de teşekkür ederim.

Kimdir Musa Eroğlu ?

Elbette her insanın anlatacağı bir öyküsü var, benim de bir öyküm var. Ancak bizim genç kuşağın öyküsü, sesini bir yerlere duyurma öyküsüdür. Radyo, özellikle bizim kuşağın seslerini bir yerlere duyurmak için en güzel araçlardan biriydi. Radyo bizim "gök boncuğumuz"du; radyo, bilenler için hala bir gök boncuktur. Her zaman söylerim; kapıcısından müdürüne, genel müdürüne varıncaya kadar. Radyo çok özel bir kurum, TRT çok özel bir kurum. Onun için TRT Radyosu'nda türkü söylerken kendimi çok özel hissederim.

TRT yılları ne zaman başladı ?

1966 yılında başladı.

Mahalli Sanatçı olarak ?

Evet. Tam anlamıyla mahalli sanatçı olarak kabulüm 1972'de oldu.

O hikayeyi anlatır mısınız?

Ben 1966 yılında TRT mahalli sanatçı sınavına girdim, kazanamadım.

Mahalli Sanatçı ?

Hayır hayır, yetiştirilmek üzere sanatçı alıyorlardı. Girdim kazanamadım. Tabii sonraları neden kazanamadığımı anladım. Bu çok önemli. Bilgi ve birikiminiz olamadan bir yerlere sınava girip kazanamayınca ağlayıp sızlanmayacaksınız; biz saz çalıp türkü söyleyince kendimizi bir şey sanıyorduk oysa daha yolun başındaydık ve hiçbir bilgi ve birikimimiz yoktu. Dolayısıyla 1966 yılında radyonun açtığı sanatçı sınavını da kazanamadım. Radyo sınavını kazanmak öyle kolay bir iş değildi.

Çok güzel.

Altı sene sonra tekrar çalgılarımı aldım, geldim Ankara'ya; Ankara Radyosuna. Tabii sınav komisyonundaki hocalarımızla tanışıyorduk. Yedi sekiz çalgıyla komisyonun önüne çıkınca rahmetli Nida Tüfekçi "Bunlar ne?" dedi. "Hocam bütün bu çalgılardan sınav olmaya geldim."

Bütün halk müziği çalgılarıyla girdiniz sınava?

Elbette. Uzun sap, kısa sap bağlamalar; çöğür, cura, kabak kemane, koltuk davulu… Nida Hoca: "Otur, bize ne çalacaksın?" dedi. "Hocam size önce bir bozlak, sonra da bir semah çalacağım." dedim. "Haydi!" dediler. Başladım çalmaya. Komisyon kendi arasında konuşurken " Bağlamayı çok lezzetli, çok yumuşak çalıyorsun." dediler. Nida Tüfekçi: "Bütün sazları getirmişsin, keman da çalıyor musun?" dedi. "Düğünlerde, bayramlarda, gece gündüz,

bağlamanın yanında keman da çalarım." dedim.

Bağlamayı bu denli yumuşak, lezzetli , hızlı ve temiz çalmanızın nedenlerinden biri de keman çalmanız olabilir mi ?

Tek nedeni ve en önemli nedeni bu. Şu tespiti yapalım: Keman çalanlar, bağlamayı, temiz, hızlı ve lezzetli çalarlar. Evet benim TRT maceram böyle başladı ve 1980'e kadar devam etti. 1980'de 12 Eylül'le birlikte birtakım sorunlar yaşamaya başladım.

TRT'ye hiç küsmediniz ama…

Hayır, hiç küsmedim. Neden? TRT bir kurumdur, kurumsal yapıdır. Falanca, filanca müdüre kızabilirsiniz ama TRT'ye küsemezsiniz. TRT; dağdaki çobanından, yer altındaki madencisine, siyasetçisinden, öğretim üyesine, işsizinden ev hanımına kadar bu ülkenin ortak değeridir. Ne demek TRT'ye küsmek? Özellikle yeni, genç nesle bu duygularımı, düşüncemi aktarmak isterim: TRT'ye küsmek kendine küsmektir.

Son birkaç yılda özellikle TRT Radyoları bir atılım içinde, yeni radyo kanalları açılıyor; örneğin bir TRT Türkü Radyosu açıldı. Bu çabaları nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bir sanatçı olarak değerlendirmek isterim ki bakın yüzlerce radyo, yüzlerce televizyon kanalı var. Bunların içinde TRT'nin yeri ayrı. Ben yakın çevremden biliyorum, insanların arabalarındaki radyoların 1.kanalında TRT FM varsa 2. kanalında da TRT Türkü var. Evlerindeki televizyonlarının birinci kanalında TRT1 var. Bu sahiplenme ve aidiyet duygusu açısından çok önemli.

Yeni tematik radyo kanallarının açılmasını çok değerli buluyorum. Özellikle TRT Türkü adında tematik bir radyo kanalının açılması Türk halk müziği açısından çok önemli. Peki hiç eleştiren yok mu? Olmaz mı? Ayrıca eleştirecekler tabii, demek ki dinliyorlar ki eleştiriyorlar. Eleştiri, gelişmenin önemli araçlarından biri. Benim ricam TRT yöneticilerinin, TRT prodüktörlerinin bu eleştirileri dikkate almaları; sözümün başında söylemiştim, TRT bu milletin ortak değeridir.

1944 yılında Mersin'in Mut ilçesi, Kumaçukuru köyünde doğup bugünlere geldiniz; 2018 yılı itibarıyla yetmiş dört yaşına geldiniz ve hala üretmeye devam ediyorsunuz. Bu aşkın sırrı ne? Bu aşkın tarifi ne?

Bu toprakların her santimetrekaresinde benim aşkım var, sevgim var; ben o sevgililerden, aşktan vazgeçemem. Bu ülke sevgisinin benim üretimime çok fazla katkısı var. Bu aşktan vazgeçmediğim sürece üretimimin devam edeceğini sanıyorum. Örneğin sokağa çıkarsınız, bir resim görüp dedeni hatırlarsın, deden Çanakkale'de ölmüş, Yemen'de ölmüş üzerine oturmuş türküler yazmışsın; bu gibi olaylar bir ülkenin sanatçısını etkiler tabii. Size bir örnek vereyim: Hiroşima'ya gittim, Hiroşima'yı gezerken bir yazı dikkatimi çekti, yazıda: "Atanı unutma." yazıyor. Verilen mücadelenin unutulmaması gerek. Atanın unutulmaması gerek. Bir mücadele vereceksen bu topraklar içinde ver. Onun için insan bu güzellikten vazgeçemez. Bu aşk da buradan gelir.

Bütün sanatçılar İstanbul'u tercih ederken siz Ankara'yı tercih ettiniz, Ankara sizin açınızdan daha korunaklı bir liman mıydı?

Ben Ankara'yı tercih ettim. 1966 yılından bu yana Ankara' da oturuyorum. Memleketimle, Mut'la ilişkimi koparmadım, fiziki olarak Ankara Mut'a çok yakın. Esas neden de Ankara Anadolu'dur, Ankara halktır, Ankara sosyolojik olarak diğer şehirlere göre çok daha temizdir. Ben de bir Anadolu insanı olduğumu düşünüyorum. Tamam müzik sanayisi İstanbul'da ama "Erik dalı gevrek olur/ basmaya gelmez" türküsü de Ankara'dan çıkıyor, İstanbul'dan değil. Bu şehir bana müthiş gıda ve enerji veriyor.

Ankara' da kalmanızın önemli sebeplerinden biri de TRT Genel Müdürlüğü'nün Ankara'da olması olabilir mi? Elbette İstanbul'da da TRT birimleri var ama ?

Evet. Önemli nedenlerinden biri de TRT'nin merkezinin Ankara' da olması. Şu tespiti iyi yapmak gerekir: Ne kadar müzik sanayisi İstanbul'da olursa olsun; İstanbul TRT için bir taşra birimi, İzmir gibi, Erzurum gibi, Diyarbakır, Mersin gibi taşra birimi.

TRT'de arkası yarınlar vardı, pazar günleri radyo tiyatrosu vardı, çocuk saatleri vardı. Bunlar ağırlıklı olarak Ankara'da yapılırdı. Aslında şimdi de televizyonlarda arkası yarınlar yerine diziler var. Bir şey söyleyeyim mi? TRT bir aşktır ve bu milletin içinden bu aşkı öyle kolay kolay koparıp atamazsın.

Üretim devam ediyor, yeni albüm ne durumda, ne zaman çıkacak ?

Yeni albüm bitti, mikse geçtik.

Bütün hazırlıklar bitti, tahminen ne zaman çıkar ?

Mart çıktı, dert çıktı derler atalarımız. Mart çıksın bakalım (2018 Martı).

Gençlere, özellikle olaylar karşısında çabuk pes eden gençlere öneriniz ne olacak ?

Gençler farklı olmak, özel olmak zorunda; bir hedef belirleyip o hedefi kafaya takmak zorunda. Hedef senin hedefin, başkasının değil; hedefinden bir olay karşısında vazgeçersen mutsuz olursun. Farklı olmak zorundasınız, bütün yemekleri ayrı kaba koyarlar çünkü hepsinin lezzeti, tadı ayrı ayrıdır. Ne der atalarımız: "Yemeği ayrı olanın, tadı ayrı olur." Kendi lezzetlerini, kendi tatlarını yaratmak zorundalar. Bir örnek vereyim: üç tane ses duyunca, fa-sol-la, Aşık Veysel' i hatırlıyorsunuz değil mi? İşte tadı ayrı olmak,

lezzeti ayrı olmak , tabağı ayrı olmak bu demek. Üç tane nota ile bir dünya markası oldu Veysel.

Bir dünya markası olan Veysel'den yola çıkarsak, Anadolu müziğinin geleceğini nasıl görüyorsunuz?

Bütün dünyada Türk halk müziğine müthiş bir yöneliş var. Tahmin edeceğinizden çok daha fazla. İngiltere'den Güney Afrika'ya, Kanada'dan Avustralya' ya kadar; Avrupa'yı saymıyorum. Türk halk müziğine olan bu ilgi, Türk halk müziğinin 21. yüzyılda bir dünya müziği haline geleceğinin ipuçlarını veriyor. Kaynak Anadolu. Kapitalizm sömüre sömüre kültürü de yok etti, müziği de yok etti. Kültürü de müziği de yok olan insanların beslenmesi gerek, bu kaynak da Anadolu, Türk halk müziği.

Dünyanın her köşesinde konser veriyorsunuz; bağlamaya olan ilgi, Türk halk müziğine olan ilgi hangi boyutta? Örneğin konserlerinize gelen yabancı oranı ne?

Konserlerime gelen yabancı sayısı Türklerden çok daha fazla. İlgiyi buradan da anlıyoruz. Yurt dışına yapılan bağlama ihracatı için Ticaret Odası kayıtlarına bir bakmak yeterli olacaktır. Tahmininizden çok daha fazla Türk müziği sazları ihraç ediyoruz. İhracat kalemi ve ihracat yapılan ülkeler açısından en çok kalemlerden biri de Tük müziği çalgıları. Neden? Türk müziğine olan talep; eğer bu arz ve talep meselesiyse bu talepler bizi önemli sonuçlara götürecektir.

Bakın size bir rakam vereyim: 2017 yılı içinde benim eserlerimi albüm yapımlarında kullanmak üzere izin isteyen yabancı sayısı elliyi geçti. Dertleri ne bu sanatçıların, spor olsun diye mi albümlerinde Musa Eroğlu okuyorlar? Arz ve talep. Bu sanatçıların kendi ülkelerinde Türk müziğine talep var ki o sanatçılar da bu talebi karşılamak üzere benim eserlerimi seslendiriyor. Bu olgu gelecek konusunda çok önemli ipuçları veriyor.

Anadolu müziğinin dünya müziği ile bu denli kolay kaynaşmasını, entegre olmasını nasıl yorumlarsınız?

Doğru, Türk halk müziği dünya müziği ile dünyayla çok çabuk entegre oldu. Dünyanın kullandığı ses sistemi ile Türk halk müziğinin kullandığı ses sisteminin birbirine benzemesi bu kaynaşmayı, entegre olmayı sağladı.

Elbette Türk halk müziğinin enerjisi de bu entegrasyonda çok önemli bir olgu. Bakın size bir örnek vereyim: Bağlama Hititler'de de var ve yedi perdesi var. Öyle karmaşık değil, yedi ana ses. Bugün dünyanın kullandığı tampere sistemin aynısı. Türk halk müziği ile dünya müziği entegre olmayacak da ne olacak? Osmanlı'da koma sesler çoğalıyor, o seslere ilişkin üretilmiş makamlar çıkıyor; o makamlara ilişkin teoriler, kuramlar çıkıyor derken Batı ile bir ayrışma başlıyor. Ama bu durum işin doğasına da aykırı, bugün de o ayrışma ortadan kalkıyor. Batılılar duygularını ifade etmek için çok yoğun olarak Türk halk müziğine başvurmaya başlıyor. Çünkü Türk halk müziğinin kullandığı ses sistemi ile kendi kullandığı ses sistemi aynı.

Albümlerinize dönersek; otuz yıla yakın bir süredir aranjör, müzik yönetmeni, tonmayster olarak Ahmet Özgül'le birliktesiniz.

Liyakat, sevgili Nevzat liyakat. Ustalık, uzmanlık. Ben Ahmet Özgül'e teslim oluyorum. Ben ustalığa, uzmanlığa, liyakate teslim oluyorum. Bunun bilinciyle hareket ederseniz otuz yıl da devam edersiniz, kırk yıl da. Tabi ikarşılıklı egoları da yok etmek önemli bir gerekçe.

Son söz?

Bin bilsen de bir bilene danış ve bir son söz daha: öncelikle Radyovizyon Dergisi'ne. TRT'ye duygularımı, düşüncelerimi ifade etme olanağı verdiği için teşekkür ederim. ■

Dünya Radyo Günü

Tolga KORUCU

HİÇ DERGİ DİNLEDİNİZ Mİ?
Dinlemek için QR Kodu Okutunuz.

Radyo en kısa zamanda en geniş kitlelere ulaşan, yurtiçi ve yurtdışı olaylardan bizleri haberdar eden kitle iletişim araçlarından biridir. Nesillerden beri toplumların günlük yaşantısının bir parçası haline gelen radyo, bu özelliğiyle uzun yıllardır süregelen bir kültürü tanımlamaktadır.

2011 yılında UNESCO bir Dünya Radyo Günü için harekete geçerek pek çok paydaşın dâhil olduğu bir fizibilite çalışması yürütmüştür. Aynı yıl gerçekleşen UNESCO 36. Genel Konferansı'nda, üyelerin %91'inin müspet oyuyla 13 Şubat "Dünya Radyo Günü" olarak kabul edilmiştir.

13 Şubat gününün 1946'da kurulan Birleşmiş Milletler Radyosunun kuruluş günü olması, bu tarihin seçiminde etkili olmuştur. Kararda yayıncılar arasında uluslararası işbirliği ve yardımlaşma ağı kurulmasına ve medya kuruluşları ile halk arasında radyonun önemine yönelik duyarlılığın artırılmasına vurgu yapılmıştır. Paydaşlar bu günün verimli geçirilmesi ve farkındalığa sevk etmesi amacıyla sosyal medya çalışmaları, yıllık temalar, Dünya Radyo Günü'ne özel bir internet sayfası gibi pek çok fikri ortaya sunmuşlardır.

14 Ocak 2013'te toplanan Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun, 13 Şubat gününün "Dünya Radyo Günü" olarak kutlanması kararını onamasıyla, Dünya Radyo Günü ilk kez 2013 yılında bütün dünyada sosyal medya ve haberler aracılığıyla yoğun bir şekilde ele alınmıştır. UNESCO, gelişen ve değişen teknolojinin yanında radyonun hala en uzak noktalardaki insanlara ulaşabildiğine inanarak radyo yayıncıları arasındaki işbirliğini arttırmak ve iletişimde radyonun rolünün canlı kalmasını sağlamak için 2013 yılında birçok sanatçı ve barış elçisiyle yaptığı röportaj ve etkinliklerle 150 milyon kişiye ulaşmayı başarmıştır.

2013 Dünya Radyo Günü'nün amacı radyonun kamuoyundaki önemine dair farkındalığı arttırmak olmuştur.

Bu nihai amaç doğrultusunda UNESCO'nun o gün yapmış olduğu çalışmalar ile Ocak ve Şubat ayları arasında Dünya Radyo Günü, sosyal medyada en çok konuşulan konulardan biri olmuş ve oldukça geniş kitlelere ulaşılarak radyonun toplumdaki farkındalığı ve insan hayatındaki yeri güçlendirilmiştir.

Bir sonraki yıl, Dünya Radyo Günü 2014'ün teması UNESCO tarafından önerilen toplumsal cinsiyet eşitliği ve radyoda kadınların rollerinin güçlendirilmesi olmuştur. Öncelikli olarak kadın gazetecilerin güvenliğini arttırmak, yapımcı ve gazeteci rollerini üstlenen kadınlara öncelik tanıyarak genç radyo yapımcılığını geliştirmek ve radyo becerilerini öğretmek temel hedefler arasında bulunmuştur.

Bunun yanı sıra radyodaki cinsiyete dayalı kalıpları ortadan kaldırmak ve radyo istasyonu sahiplerini, gazetecileri ve hükümetleri radyo için cinsiyete dayalı politikalar ve stratejiler geliştirmeye duyarlı hale getirmek de alt hedefler arasında yerini almıştır.

2015'e gelindiğinde ise Dünya Radyo Günü, genç kadın ve erkeklerin radyoya katılımının arttırılmasını hedefleyen 'Radyo ve Gençlik' teması etrafında toplanmıştır. Dünya nüfusunun yarısından fazlasını oluşturan genç bireyler, güncel olayları ve haberleri topluma ulaştırabilmek için çabalamakta ve gerektiğinde tehlikeli yerlerde çalışmaktan kaçınmamaktadırlar. Dünya Radyo Günü; genç, kadın ve erkeklerin gelecekteki toplumsal ve ekonomik rolüne dikkat çekmek ve her türlü ayrımcılığa son vermeyi amaçlamaktadır. Bu nedenle, 2015 yılında radyo içeriğinin yaratıcıları olarak gençlerin katkısını vurgulamayı ve katılımlarını artırmayı hedeflemiştir.

2016 yılının gündemindeki tema ise "Olağanüstü Hal ve Felaket Durumlarında Radyo" olarak belirlenmiştir ve konuyla ilişkili olarak doğal afetlerin yanında, toplumsal kriz ve felaketler bağlamında ele alınacak konular; özellikle Ortadoğu'da yaşanan savaş ve çatışmaların yol açtığı göçün, göçmenler, göçmen çocuklar açısından ortaya koyduğu sorunlar ele alınmıştır. Bununla birlikte, radyonun felaket durumlarında hayat kurtarıcı bir rolü olduğuna ve insanların bilgiye erişimine olanak sağladığı için radyo frekanslarının korunmasının önemine de değinilmiştir.

Geçen yıl radyo gününün konusu ise radyonun dinleyicileri sayesinde var olduğu gerçeğinden yola çıkılarak 'Radyo Sensin' olarak belirlenmiştir. Bu tema, dinleyicileri ön plana koyarak radyo istasyonlarını dinleyici politikalarını gözden geçirmeye yöneltmiş ve radyo ağlarının güçlü olması için ellerinden geleni yapmaya teşvik etmiştir. 2017'de dünya çapında 500'den fazla etkinlik düzenlenmiş ve rekor sayıda ülke bu etkinliklere katılım göstermiştir.

13 Şubat 2018 Salı günü kutlanan UNESCO Dünya Radyo Günü'nün teması ise "Radyo ve Spor" olarak ilan edilmiştir. Bu tema kapsamında farklı alt temaların vurgulanması teşvik edilmiştir.

1 / Spor Kapsamında Çeşitlilik

Geleneksel sporlar ve oyunlar ile kökleşmiş sporlar da dâhil olmak üzere çok çeşitli sporların tanıtımı yoluyla spor içeriğinde daha çeşitli ve dengeli bir sunumu desteklemek.

2 / Spor Kapsamında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Toplumsal cinsiyet normlarına ve kalıplarına meydan okumak ve cinsiyet ayrımı yapılmaksızın sporcuları âdil bir şekilde yansıtmak ve erkek ile kadın sporlarını dengeli bir şekilde kapsamayı teşvik etmek.

3 / Spor Kapsamı yoluyla Barış ve Kalkınma

Barış ve kalkınma girişimleri için sporun kapsamını arttırmak ve şiddet karşıtı dayanışma ve hoşgörünün evrensel değerleri üzerine daha fazla odaklanılmasını desteklemek.

Dünya Radyo Günü'nün ilânı ile birlikte bu doğrultudaki çalışmalarını kapsayıcı şekilde yürüten UNESCO Türkiye Millî Komisyonu; TRT Radyo, RATEM, Anadolu Ajansı, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi gibi radyo ile bağlantılı kamu kurum ve kuruluşları, özel kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları ve akademik camia ile işbirliği yaparak Dünya Radyo Günü'nün Türkiye'de farkındalığının arttırılması ve kutlanılması için birçok etkinliğe danışsal destek vermektedir. ■

WORLD RADIO DAY 13 FEBRUARY 2018

UNESCO
United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

TRT GELECEĞİN İLETİŞİMCİLERİNİ SEÇİYOR

HIÇ DERGİ DİNLEDİNİZ Mİ?
Dinlemek İçin QR Kodu Okutunuz.

Ekrem ÖZDEMİR

2015 yılında "Gençlere önem vermek geleceğe önem vermektir." ilkesiyle yola çıkan "TRT Geleceğin İletişimcileri Yarışması"nın bu yıl 4.sü düzenleniyor. Yarışma, farkındalık yaratarak yayıncılıkta kalitenin arttırılmasına katkıda bulunmanın yanı sıra deneyimlerin paylaşıldığı bir platform da oluşturuyor.

Radyo Her Yerde

Günümüzde teknolojinin bize sunduğu olanaklar tartışılmaz. Gittikçe dijitalleşen dünyada bireyler güçlendi, sınırlar kalktı, bilgiye erişim kolaylaştı, bilgi çoğaldı ve iletişim alanında çalışanların iş yapış biçimleri de değişti. Fakat iletişimin samimiyet ve gerçeklikten oluşan özü aynı kaldı. Bu özü dinleyicisine büyük bir samimiyetle sunan radyo artık her yerde. Arabada, evde, uçakta, iş yerinde, nerede olursanız olun, telefonunuzun bir tuşuna basarak radyonun gizemli dünyasına girebiliyorsunuz.

Dijitalleşme, her alanda olduğu gibi iletişim disiplininde de belli dönüşümlere yol açtı. Kamu yayıncılığı bilinciyle yapılan yayınlarla, 1927 yılından günümüze kadar ses, müzik ve görüntü olarak devasa bir birikime sahip olan Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, sahip olduğu değerleri ve birikimi geleceğin iletişimcileri olan öğrencilerimizle paylaşarak ülkemizin kültür varlığına katkıda bulunuyor.

Eğitim, kültür, müzik, belgesel ve drama alanında radyo eserlerinin yarıştığı "TRT Geleceğin İletişimcileri Yarışması"nda, radyoculuğun sesi gücünü korumaya devam ediyor.

Geleceğin İletişimcileri Yarışıyor.

Ülkemizin eğitim, kültür, sanat hayatı ile yayıncılık alanına destek olmak; kurumsal bilgi birikimi ve tecrübesini gençlerle paylaşmak ve yarının iletişimcileri olacak üniversite öğrencilerinin eğitim faaliyetleri kapsamında yapacakları çalışmalara katkıda bulunmak ve onları teşvik etmek amacıyla başlayan yarışma 4 ana daldan oluşuyor.

Radyo Yayıncılığı, Televizyon Yayıncılığı, Sesli-Görüntülü Habercilik ve İnternet Yayıncılığı dalında ülkemizin yanı sıra Balkanlar, Orta Asya ülkeleri ile KKTC'deki üniversitelerde iletişim alanında eğitim gören öğrenciler de katılabiliyor.

Yarışmada dereceye giren öğrencilere ödül heykelciğinin yanı sıra para ödülü de veriliyor.

Kimler katılabilir?

Yarışmaya ülkemizin yanı sıra Balkanlar, Orta Asya ülkeleri ile KKTC'deki üniversitelerin iletişim alanında eğitim gören lisans öğrencileri, 2017-2018 öğretim yılı içinde hazırladıkları Türkçe eserlerle katılabiliyor. Sektörde ve TRT'de çalışan, alanında yetkin jüri üyelerinin yapacağı değerlendirmeler sonucunda, 4 ana dalda ve alt kategorilerde öğrencilerin sunduğu eserler ödüllendirilecek.

ÖDÜL KATEGORİLERİ

Radyo Yayıncılığı
Eğitim, Kültür, Müzik ve Belgesel Programı
Drama Programı

Televizyon Yayıncılığı
Kısa Film
Belgesel Film
Televizyon Programı (eğitim, müzik, kültür-sanat, sağlık, ekonomi, çocuk, müzik klibi vb.)

Sesli Görüntülü Habercilik
Televizyon Haberi
Televizyon Haber Programı (kültür-sanat-ekonomi-magazin - sağlık vb.)
Televizyon Spor Haberi

İnternet Yayıncılığı
İnternet Sitesi (blog, tematik haber siteleri)
Sosyal Medya Projesi (Youtube, vlog, Instagram, Twitter, Facebook, Google +) ■

Yarışmaya katılacak adaylar başvuru formlarına;

www.trt.net.tr *ve* ***www.trtgeleceginiletisimcileri.com***
adreslerinden ulaşabilir.

Stüdyodan Yaşayan Değerlerimiz

TRT Türkü

Hasan Özel

Sanatın içinde olmak, sevdiği sanat dalının icracısı olmak, sanatı doya doya yaşayabilmek, daha da güzeli sevdiği bir işi yapabilmek bir insan için gerçekleşen hayallerin en doruk noktası olsa gerektir.

Türkülerimiz, Türk halk kültürünün çok önemli bir dalını teşkil etmektedir. Halkın yaşantısına dair birçok şeyi türkülerde bulur, türkülerde yaşarız. Adeta bizi bize anlatan en önemli sanat dalımızdır türkülerimiz.

Çıkış kaynakları genelde bir olaya, bir hikâyeye dayanır türkülerimizin. Hüzün, sevinç, ayrılık, kavuşma vardır türkülerimizde. Hepsinin bir hikâyesi olmasa da birçoğunun bir çıkış sebebi vardır elbette. Dilden dile, telden tele dolaşır türkülerimiz. Bazen bir aşığın dilinde, bazen bir çobanın kavalında gezer durur memleketin dört bir yanını. Gün gelir zaman olur radyo girer devreye. Artık o köylerde, köy odalarında, köy kahvelerinde dolaşan türküler; radyonun anteninden her evde, memleketin en ücra köşelerinde dinlenir olur. Artık türküleri şarkıları herkes bilir, herkes söyler durur. Radyo artık bu anlamda çok önemli bir etkendir. Türkülerin çalınıp söylenmesi, onların nesilden nesile aktarılması ve kalıcı olması artık radyonun bir nevi görevi olmuştur.

Radyolara âşıklar gelir; memleketin türkülerini çalar, söyler, giderdi. Ama bu yetmezdi radyoya. Burada halkın türkülerini söyleyecek, onları yaşatacak, dilden dile aktaracak sanatçılar olmalıydı ve bu görevi de üstlendi radyo. Kendi bünyesinde çalışan sanatçılar aldı, onlara memleket türkülerini söyletti, tüm halka bu türkülerin öğretilmesini istedi ve adına "Yurttan Sesler" dediği bir topluluk kurarak burada birçok sanatçının yetişmesine vesile oldu. Radyo gerçekten Türk kültürü adına çok önemli bir adım atmış, Türk halkının bir nevi kimliği dediği türkülerine sahip çıkmıştı.

Alınan her sanatçı bu işi yapabilecek yetenekteydi. Bunlar hem burada türküleri söylüyor hem de kendilerini bu anlamda yetiştiriyorlardı. Zaman geldi radyonun dışına çıkarak ülke sathında bu kültürü yaşatma yollarına girildi. Burada hem türkülerimiz tanıtılıyor hem de bu türküleri okuyan sanatçılarımız halkımız tarafından tanınıyordu. Ve gün geldi birçok sanatçı türkülerle birlikte artık herkes tarafından tanınan bilinen insanlar oldu. Türkülerimizle birlikte anılan bu insanların halkın gözünde artık çok önemli bir yeri vardı ve onlar için çok değerliydiler.

Türkülerin kendi içerisinde hikâyesinin olduğu kadar bu türküleri çalıp söyleyenlerin de bir hayat hikâyesi olmalıydı mutlaka.

Bu değerli insanlar gün geçtikçe çoğaldı ve gerçekten kültürümüzü çok önemli yerlere taşıdı. Türkülerin kendi içerisinde hikâyesinin olduğu kadar bu türküleri çalıp söyleyenlerin de bir hayat hikâyesi olmalıydı mutlaka. Radyo burada da boş durmadı ve bu sanatçıları bir "ya-

şayan değer "olarak gördü ve onların hayat hikâyelerini bir programla anlatmaya karar verdi. Çünkü onlar toplumun gerçekten çok önemli insanları idi ve onlar yaşarken değerleri bilinmeli, bu ülkenin, bu kültürün yaşayan değerleri olarak kuşaktan kuşağa taşınmalıydı.

Geçmişteki sanatçıların hayatları ile ilgili bilgilerin az olması, belki de bu programın yapılmasında en önemli faktördü. Sanatçıyı kendi ağzından tanımak ve de tanıtmak en önemlisi idi. Onların hayatları ile ilgili bilgileri dinleyicilerin de öğrenmesi bir haktı belki de.

Birçoğumuz merak etmişizdir: "Bir sanatçı nerede, ne zaman dünyaya gelmiştir; nerede büyümüştür? Ailesi doğduğu, büyüdüğü yerlere nerelerden gelmiştir? Annesi, babası ne işle uğraşır; kaç kardeştirler? Müziğe nerede, ne zaman başlamıştır; ailesi kendisini bu konuda desteklemiş midir? Kimlerden feyz ve dersler almıştır, sanat hayatı boyunca neler yapmıştır? Kendisi için çok önemli saydığı ödülleri var mıdır? Mizaç olarak nasıl biridir; hobileri, fobileri, sevdiği, sevmediği şeyler nelerdir? Evli midir; çocukları var mıdır, varsa çocukları hangi işle uğraşırlar? Müzikle uğraşmasaydı ne iş yapardı? Gelecek nesillere tavsiyesi neler olur? Boyu, kilosu gibi birçok bilinmeyenler… İşte bu soruların hepsi radyomuzun yaptığı "Yaşayan Değerlerimiz" programında sorulmakta ve tüm cevaplar dinleyicilerimiz ile paylaşılmaktadır. Doğru bilgiyi, doğru aktarma ilkesi ile hareket eden radyomuz; bu programda birçok sanatçının hayatını, sanatçıların kendi ağzından, bir sohbet edasında, türkülerle süsleyerek bir saatlik zaman diliminde dinleyicilerine sunmaktadır. Belgesel niteliği taşıyan bu programın, birçok sanatsever tarafında ilgi ve takdir görmesi bizleri son derece mutlu etmiştir. "Sanatçıların hayatları ile ilgili bilgileri bizim de öğrenmek hakkımızdır." diyen dinleyicilerimize ulaşmak, yaptığımız programın hedefine ulaştığı anlamına gelmektedir. TRT Ankara Radyosu'nca hazırlanan ve "Her sanatçı bir yaşayan değerdir ve bir yaşayan değer olarak kalmalıdır." düşüncesi ile yola çıkan "Yaşayan Değerlerimiz" programının yapımcılığını Oğuzhan Çelik üstlenmiş. TRT Ankara Radyosu Türk Halk Müziği Ses Sanatçısı Hasan Özel'in sunumunu yaptığı; dinleyicilerine türküler tadında, türküler güzelliğinde bir saatlik bir zaman dilimi sunmayı hedefleyen program her pazar saat 22.00'de TRT Türkü'de. ■

23 Nisan

Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramınızı kutlarız...

TRT RADYOLARI

TRT

Türkiye Radyo Dairesi Başkanlığı

www radyo.trt.net.tr | @ rdb@trt.net.tr | TRT Radyo | TRT Radyo | YouTube TRT Radyo

Radyo Günleri

HİÇ DERGİ DİNLEDİNİZ Mİ?
Dinlemek için QR Kodu Okutunuz.

03 - 06 Mayıs 2018 Malatya

RADYO DÜNYASI **MALATYA'DA** BULUŞUYOR

Radyo; 115 yılı aşan dünya, 91. yılına giren ülkemiz insanıyla olan birlikteliğini; kurduğu özel, güzel ve düzeyli ilişkilerle artırarak sürdürmektedir.

İnsanlık tarihinin en kadim kitle iletişim araçlarından olma özelliğinin yanında her bireyin ihtiyaç listesine girmeyi başarmaktadır. Aracımızda, evimizde, işyerimizde, cep telefonumuzda… Bize bir el ya da kumanda aleti kadar yakın olan radyo, büyülü sesi ve etkili sözleriyle hayatımıza dokunmayı sürdürecektir.

Bu gerçekten hareketle günümüzde radyo yayıncılığı ve radyo programlarında içerik oluşturucular "Radyoyu Yeniden Düşünmek" ana teması doğrultusunda ciddi çalışmalar ve ar-ge faaliyetleri yürütmektedir. Amaç; insanlık var oldukça ona hizmet etmeyi sürdürecek olan radyodan, daha etkili ve verimli bir şekilde yararlanmak. Ülkemizde ilk resmi radyo yayını 6 Mayıs 1927'de başlamıştır. TRT Kurumu olarak ülkemiz radyo yayıncılığı açısından tarihi öneme sahip olan bu günü de içine alan mayıs ayının ilk haftasında, ilki 2009 yılında olmak üzere, her yıl yurdumuzun değişik illerinde "Radyo Günleri" buluşması düzenlemekteyiz.

Uluslararası katılımla gerçekleştirilen etkinlikler dizisi, ülkemizin tanıtımına katkıda bulunmanın yanı sıra radyonun öneminin vurgulanması, yayıncı – dinleyici buluşmasının sağlanması, özellikle genç iletişimcilerin usta radyo yayıncılarıyla bir araya gelerek mesleğin temel dinamiklerini öğrenmeleri açısından büyük önem taşımaktadır.

2018 yılı "Radyo Günleri" 03-06 Mayıs tarihinde Malatya ilimizde yapılacak.

Ekinliğin merkezi bu yıl da kentin önemli alanlarından birine kurulacak olan Radyo Köyü. Radyonun samimi atmosferini yansıtan Radyo Köyü'nde birbirinden ilgi çekici sunumlar ve atölye çalışmaları katılımcıları bekliyor. Konser alanı ve canlı yayın yapılabilecek teknik donanıma sahip Cam Stüdyo, Radyo Köyü'nün hemen yanı başında. Gençlerle bir araya gelmek, Radyo Günleri'nin ana hedeflerinden biri. Etkinlik, gençlerin radyocularla buluştuğu bir şenlik niteliğinde aynı zamanda.

Radyo Günleri; Türk halk müziği, Türk sanat müziği, çoksesli müzik toplulukları ve tasavvuf müziği konserlerini Malatya ilimize taşıyor aynı tarihlerde. Radyonun usta ses ve saz sanatçıları, müziğin doyumsuz ahengiyle buluşturuyor dinleyicileri.

Ülkemizde radyo yayıncılığının 91. yılını hep birlikte kutlamak, radyo dünyasını daha yakından tanımak için 03-06 Mayıs tarihleri arasında Malatya'da buluşalım. ■

Prodüktörün Kaleminden Gölgeler

Güler NASİF

SİNYAL

SES / Doğu'nun aşk öyküleri evrenseldir. Aradan ne kadar zaman geçerse geçsin, Doğu motiflerini fon alan aşk öyküleri; insanın içini ısıtacak, kendi yaşadığı aşkla ilgili bağlar kurduracaktır. Batı'nın aşk öyküleri ise genellikle yıkım üzerinedir. Romeo ve Jüliet aşkı örneğin. Akitanyalı Eleanor ile 2. Henry'nin aşkı ya da İngiltere Kralı 8. Henry ve Anne Boleyn aşkı… Daha gerilere gidersek Nero ile Poppaea aşkı. O dönemde yaşıyor olsaydınız, bir keskin kılıç darbesiyle can verirken "Ama ben onu çok sevdim." olabilirdi son sözleriniz. Ya da çitlerin oluşturduğu aşılmaz bir labirentle çevrili kulübenizde tamamlayabilirdiniz ömrünüzü. En iyi ihtimalle, karanlık bir kuleye mahkûm edilirdiniz aşk bittiğinde. Bütün bunlar genellikle kadınların başına gelirdi elbette.

GEÇİŞ.....

SES / Gölgeler yeni bir program. İnsanlık tarihinin gölgelerini aydınlatmaya çalışmak gibi bir iddiası var. Ya da geçmişin gölgelerinin, günümüz insanını da flulaştırdığına; davranışlarını, düşüncelerini etkilediğine dair bir öngörüsü. Bugün anlatacağımız öyküleri günümüze uyarladığınızda, bize hak vereceğinizi düşünüyoruz. Ülkemizde yılda ortalama 300 kadın öldürülüyor. Çoğu da kadının ayrılmak istemesini hazmedemeyen kocaların, sevgililerin kurbanı. Böyle bakıldığında, Nero'nun ya da 8. Henry'nin gölgesinin hala aramızda gezinmediğini kim söyleyebilir?

GEÇİŞ.....

SES / Antik Roma, hemen her aşkın zehirlenmeyle, cinayetle, intiharla bittiği kâbus dolu bir dünyaydı. Yolları, köprüleri, hamamları, su kanalları vardı evet ama entrikaları, hain planları, acımasız cinayetleri de vardı Roma'nın. Nero'nun Annesi Agrippina, İmparator Caligula'nın kardeşi olmasının yanında, bir de İmparator Claudius'la evliydi. Roma'nın dördüncü imparatoruydu Claudius. Gölgesi en çok kekemeliği, aksak bacağı ve sayısız tikiyle dolaşıyordur aramızda herhalde bugün. Tikleri yüzünden ciddiye alınmayışı Claudius'un en büyük şansıydı aslında. Akrabaları iktidar için birbirini öldürmekle meşgulken onu görmezden geldiler. 41 yılında, karışıp karışmadığı hala bilinemeyen Caligula suikastının ardından imparator ilan edildi. Tek yanlış adımı, Agrippina'yla evlenip Nero'yu evlat edinmesi oldu belki de.

GEÇİŞ.....

SES / Pek çok kişi Roma'nın, yaşamak için örneğin Ortaçağ Avrupa'sından daha medeni bir yer olduğunu zanneder. Tamam. Ortaçağ korkunç bir dönemdi. Tarihçiler, Ortaçağ'ın, herhangi bir şey yapan herkesin ölümü hak ettiği bir devir olduğu konusunda, neredeyse hemfikirdir. Ama Romalılar da insan öldürmenin yaratıcı ve beklenmedik yollarını keşfetmeye bayılırlardı.

GEÇİŞ.....

SES / Nero, kendini sürekli sahne ışıkları altında görenlerdendi ve kendine bir sahne eşi arıyordu. 53 yılında, Claudius'un kızı Octavia ile evlendirilmişti. Nero onu istemiyordu ve faziletlerinin karşılığını, kadıncağızı belli aralıklarla boğazlamaya kalkarak verdi.

GEÇİŞ.....

SES / Poppaea, Nero ile ilişkisine ikinci evliliği sırasında başlamıştı. Ne kadar da karışık bir ilişkiler yumağı… Nero'nun Poppaea aşkı yüzünden Octavia'dan ayrılması hiç memnun etmemişti Agrippina'yı. Bir cinayet daha "geliyorum" diyordu dönemin Roma'sında. İki kadından hangisi daha etkili olacaktı? Nero'nun kişiliğini ve Poppaea'nın kurnazlığını düşündüğünüzde, Agrippina'nın ortadan kaldırılacağını tahmin etmişsinizdir. Aynen öyle oldu. Nero, birkaç denemeden sonra annesini öldürttü. Nero'nun, hayalindeki müthiş aşk hikayesinde başrole değer görmediği Octavia'nın durumu da daha iyi değildi. Boşanarak kurtulamadı Nero'nun vahşetinden. Önce bir

adaya sürüldü. Ardından doğan çalkantı ve insanların sokaklarda "Octavia'yı geri geti!r" yollu haykırışları yükselmeye başlayınca bir buhar banyosunda boğuldu kadıncağız. Rivayete göre cinayet sonrasında, Octavia'yı su dolu mezarına sürüklediği kâbuslar görmeye başlamış Nero. Bütün bu olanlardan en ufak bir vicdan azabı duymayan kimdi dersiniz: Poppaea. Değdi mi peki? Nero ile Poppaea birlikte mutlu oldular mı? Hayır. Olamadılar.

GEÇİŞ.....

SES / Kamuoyu desteğini giderek yitiriyordu Nero. Bir yandan da Poppaea ile arasında şiddetli kavgalar yaşanıyordu. Nihayet bir gece, yarışlardan döndüğünde, Poppaea ona bağırmaya başladı. Nero ise öldürünceye kadar hamile karısının karnının üstünde tepindi.

GEÇİŞ.....

SES / Korkunç bir insan olmasının yanı sıra mali idareyi de beceremediğinden, bütün eyaletlerde ayaklanmalar çıktı. Tahttan inmesi istenen ve sonunda muhafız kıtasının, sarayındaki öfkeli kalabalığın ortasında yalnız bıraktığı Nero, intihar etti.

GEÇİŞ.....

SES / Ortaçağ öyküleri, nadiren peri masalıdır. Oysa ki öyle olmaları gerekir gibi düşünüyor insan. "Bir varmış, bir yokmuş." diye anlatılmaya başlandığında, 1100'ler civarı gelir aklımıza genellikle. Kötü kalpli üvey anneler, güzel prensesleri kötülüklerden kurtarmaya hazır yakışıklı prensler canlanır zihnimizde; bir de şatolar ve iyilik perileri. "Avrupa'nın babaannesi" de denilen, iki krala kraliçelik etmiş, krallar doğurmuş Akitanyalı Eleanor, olağanüstü bir kadınmış. Asil şövalyeler, nedimeler ve Robin Hood dediğimizde, aslında oluşmasına katkıda bulunduğu bir dönemden bahsetmiş oluruz.

GEÇİŞ.....

SES / Akitanyalı Eleanor dendiğinde, tarihten az çok haberdar olanların aklına, yirmili yaşlarının başında, nedimeleriyle beraber at sırtında İkinci Haçlı Seferi'ne çıkışı gelir. O sırada Fransa Kralı 7. Louis'le evlidir. 1152'de evlilikleri biter. Kraliçeliği boyunca, ülkesi üzerinde büyük etki bırakır Eleanor.

GEÇİŞ.....

SES / Louis'yi terk ettikten sekiz hafta sonra, İngiltere Kralı 2. Henry ile evlendi Eleanor. Dönemin Avrupa'sının bu en gözde kadın ve erkeği, 1154 yılında İngiltere kral ve kraliçesi olarak taç giydiler. Eleanor, 2. Henry'e beşi oğlan, sekiz evlat verdi. Bu da bolca vâris demekti. Fransa günlerinde, maiyetiyle birlikte amazonlar gibi giyinip kılıç ve zırhıyla, üstü çıplak savaşa giden Eleanor; iyi bir eş, şefkatli bir anne olmuştu. Derken Henry'nin, Rosamound Clifford adında genç ve hayli sıra dışı bir kadınla tanışmasıyla evlilikleri darmadağın oldu. Rivayete göre Henry, Rosamound'u bir av kulübesine yerleştirmiş. Eleanor'dan uzak tutmak için kulübenin etrafına, bitki örtüsünden dev bir labirent inşa ettirmiş.

GEÇİŞ.....

SES / Henry'nin gizli kulübe stratejisi pek de işe yaramamış anlaşılan. Söylentiler hızla yayılmış ve Eleanor'un da kulağına gitmiş elbette. Bazı hikayelere göre Eleanor, Rosamound'un nakış kutusundan düşen gümüş ip yumağının peşinden giderek labirenti buluyor ve kulübeye ulaştığında, kadını koruyan şövalyeyi alt ediyor, Rasmound'u zehirliyor. Nasıl, tam bir ortaçağ masalı değil mi?

GEÇİŞ.....

SES / Henry, Eleanor'u bir kuleye kapatmıştı. Sonraki on beş yıl boyunca da esir tutuldu. 1189'da kralın ölümünden sonra Richard, derhal annesinin tutulduğu kuleye gitti. Eleanor'un yaşamının bir ortaçağ masalına en çok benzediği an, o andı belki de. Cesur, iyi kalpli, genç prens, atına atladığı gibi, kuleye kapatılan kadını kurtarmaya gidiyor. Yalnız Eleanor, saçlarını kuleden sarkıtacak kadınlardan değildi. Oğlu gelene kadar özgürlüğünü çoktan ilan etmişti.

GEÇİŞ.....

SES / O sene, altmış yedi yaşındaki Eleanor, Richard'ın İngiltere tacını giymesini sağladı; bildiğimiz adıyla aslan yürekli Richard'ın. Richard Üçüncü Haçlı Seferi'ne çıktığında, oğlu adına İngiltere'yi yönetti. Seksen bir yaşında öldüğü güne kadar da bir insanın olabileceği kadar mutlu yaşadı; en azından, Jennifer Wright öyle diyor kitabında.

GEÇİŞ.....

SES / Haftaya, gökten elmalar düşürmeye devam edeceğiz. Düşen üç elmadan biri de sizin başınıza denk gelsin diyor ve bugünlük veda ediyoruz.

Hoşça kalın. ■

HİÇ **DERGİ** DİNLEDİNİZ Mİ?
*Dinlemek için **QR** Kodu Okutunuz.*

Radyo Yolcuları

Osman Nuri BOYACI

HİÇ **DERGİ** DİNLEDİNİZ Mİ?
*Dinlemek için **QR** Kodu Okutunuz.*

Gürsel Öztürk'ün hazırlayıp sunduğu "Radyo Dostları" programı, yıl boyunca TRT Radyo-1'de her cumartesi saat 22.00'de yayınlanıyor. 1973 yılında TRT'de radyo yapımcılığına başlayan Gürsel Öztürk'le Radyo Dostları'nı konuştuk.

Osman Nuri Boyacı: İstanbul Radyosunda uzun yıllardan beri sesini duyduğumuz, Radyo-3'te program hazırlayıp sunan bir yapımcısınız. TRT Radyo-1'deki yeni programınız Radyo Dostları'nı bizlere tanıtır mısınız?

Gürsel Öztürk: Program konuklarım, radyo çalışanları. Yapımcılar, spikerler, yöneticiler, teknisyenler, efektörler ve zaman zaman da dinleyiciler. Ben TRT sınavını 1973 yılında kazanmadan önce çok sadık bir radyo dinleyicisiydim. Sevdiğim programları hiç kaçırmazdım. 1949'da şu an içinde bulunduğumuz İstanbul Radyosu yayına başladığından beri dinleyiciliğim sürüp gidiyor. Radyo Dostları programı radyo yayıncılığının nasıl gerçekleştiğini, programların nasıl hazırlandığını, kimlerin görev aldığını dinleyiciye daha yakından tanıtmak için yola çıktı. Benim öteden beri yapmak istediğim bir programdı. Radyoya emek vermiş, gönül vermiş çalışanlara ulaşmak; onların sesini duyurmak, mikrofon gerisinde olanları unutmamak; onlara bir gönül ve vefa borcu, bir değerbilirlik amacıyla bu program doğdu. Böylece bu yılbaşından itibaren radyocuları bir söyleşi programında bir araya getirdim.

Osman Nuri Boyacı: Sizin bu programı planlarken birikiminiz, radyo çalışanlarını yakından tanımanız ve geçmişte neler olduğunu bilmenizin çok büyük bir payı vardı kuşkusuz.

Gürsel Öztürk: 1949'da başlayan radyo dinleyiciliğim hep devam etti. Dinlediklerim bende izler bıraktı. Hatırlıyorum "Radyo Haftası" dergisini alır okurdum. O yıllarda, mesleğe başlamadan önce pek çok radyo çalışanını bu dergiden tanımıştım. Çocukluğumda "Çocuk Saati" programını, "Radyo Tiyatrosu"nu dinlerdim. Klasik eserler, polisiyeler mikrofon aracılığıyla bize ulaşırdı. Böylece edebiyat dünyasının izlerini de sürmüştüm, kitaplar okumaya yönelmiştim. Benim üzerimde radyo programlarının böyle bir etkisi olmuştu. "Bunu Duydunuz Mu?" diye bir program vardı. Adli Moran hazırlıyordu. Tarık Gürcan ve Dürnev Tunaseli birlikte sunarlardı. Benim en sevdiğim seslerdi. Özellikle Dürnev Tunaseli bir idol olmuştu benim için. Onun tavrını, tarzını; Türkçesinin akıcılığını, düzgünlüğünü örnek aldım.

Osman Nuri Boyacı: Anlattıklarınızdan1973'te başlayan radyo yayıncılığınızın hayatınıza bitmeyen bir enerji ve heyecan kattığı anlaşılıyor.

Gürsel Öztürk: Ben programlarımı hazırlarken düş gücüm öyle bir harekete geçiyor ki radyo dinleyicisi yerine koyuyorum kendimi. Seçtiğim müzikleri içerikle bütünleştiriyorum. Belli bir tema yolundan giderek duygularımı, birikimlerimi müzikle harmanlamaya çalışıyorum. TRT Radyo-3'te "İklimlere Yolculuk" programım iki haftada bir, pazartesi akşamları saat 20.00'de. Müzikle ülkelere, iklimlere yolculuk yapıyorum. 2019 yılı, İstanbul Radyosu'nun Harbiye'de yayın hayatına başlamasının 70.yılı. Bu yılla ilgili de çalışmalar içindeyim. Radyo benim ikinci evim. İstanbul Radyosu dünyanın en iyi binalarından biri.

Osman Nuri Boyacı: Yıllardır programlarınızla bizi radyo başında tutuyorsunuz ve şimdi de radyo dostlarıyla tanıştırıyorsunuz. Teşekkür ederiz. ■

DİJİTAL DÖNÜŞÜMDE Radyonun Serüveni

Mustafa ALKAN

HİÇ DERGİ DİNLEDİNİZ Mİ?
Dinlemek için QR Kodu Okutunuz.

Artık kişiselleştirdiğimiz değil, bize göre kişiselleşmiş içerikler talep eder hale gelmeye başladık. Yani kişiselleştirme için bir iş gücü harcamak istemiyoruz, hazır içerikler olsun fakat bizi de iyi tanımış olsun, duygularımıza hitap etsin istiyoruz. Bu soruna karşı çözüm, "yapay zekâ" ile üretiliyor.

İlk kitlesel sesli yayın aracı olan radyo, dijital teknolojilerin hızla geliştiği günümüzde de varlığını etkin olarak sürdürüyor. Bir dönem tartışılan "radyo bitti artık" söylemlerinin aksine radyo; içerik ve teknoloji dönüşümüyle, geriye doğru çekilen bir yay gibi hızlı bir çıkış yakalamıştır. Dijital değişim ve teknolojik dönüşüm, radyo yapım ve yayın süreçlerini de etkilemiştir. Bu dönüşümün etkilerinden ilki dinleyicilerin yayınlara katkısı alanında olmuştur. Önceden mektupla, sonrasında ise e-posta ile gerçekleşen dinleyici katkısı, şimdi anlık olabiliyor. Hatta akıllı telefonların yaygınlaşmasıyla birlikte yayınlara ses kaydı göndererek de katılım sağlayabiliyorlar. Katkı sağladığı yayını daha çok sahiplenen dinleyici, bir gönüllü marka elçisi haline dönüşüyor.

Dijitalleşmenin hayatımıza genel etkisi ise günümüzde bir hayli popüler hale gelen "kişiselleştirme" kavramı diyebiliriz. Dijital araçlar, kişiselleştirmede bize çok fazla kolaylık sundu. Örneğin bir dijital araç sayesinde, birden fazla radyo yayınının farklı gün ve saatlerindeki programlardan kendimize özel bir yayın akışı hazırlayabiliyoruz. Fakat kişiselleştirmedeki iş gücü ve zaman kaybı, bizi bu popüler kavrama karşı dahi doygunluk seviyesine yaklaştırdı.

Artık kişiselleştirdiğimiz değil, bize göre kişiselleşmiş içerikler talep eder hale gelmeye başladık. Yani kişiselleştirme için bir iş gücü harcamak istemiyoruz, hazır içerikler olsun fakat bizi de iyi tanımış olsun, duygularımıza hitap etsin istiyoruz. Bu soruna karşı çözüm "yapay zekâ" ile üretiliyor. Çünkü yapay zekâ teknolojisi, büyük veri analizleri doğrultusunda bizi en iyi şekilde tanıyıp farkında bile olmadığımız isteklerimizi bize sunabiliyor. Tavsiye edilen içerikler, içeriklere eklenen açıklamaların yapay zekâ tarafından analiz edilmesiyle belirleniyor. İçerik doğru ifadelerle tanımlanmazsa, hedef kitleye ulaşamıyor ya da yanlış bir kitlede beklenti oluşturup, sonrasında hayal kırıklığı oluşturabiliyor.

Yazının bu kısmına kadar dinleyici gözünden değerlendirdiğimiz dönüşüm sürecini, yayıncılar açısından ele aldığımızda da önemli sonuçlar ortaya çıkıyor. Her şeyden önce, daha fazla kişiselleşmiş içerik talep eden dinleyicilere, daha güçlü içerikler üretmek gerekiyor. Dijital ile birlikte hızlanan geri bildirim süreçleri, alternatiflerin çoğalması ve hatta yapay zekâ gibi kavramlarla birlikte rekabeti artırdı. Rekabette öne çıkabilmek için "kitlesel kişiselleştirme" kavramını iyi anlayıp içselleştirerek radyo yayınlarında yer vermemiz gerekiyor. "Kitlesel kişiselleştirme" kavramını ilk kez "Future Perfect" (Mükemmel Gelecek) adlı kitabında kullanan Stan Davis, "kişiselleştirilmiş malların kitlesel olarak sunulması" anlamına geldiğini belirtiyor. Radyo yayıncılığında bu kavram, kitleyi iyi analiz edip doğru planlama ve genel konuların kitlelere özel bölümlenmesiyle içerik hazırlayarak başarılı sonuçlar elde edilebilir. Aynı ya da benzer talepleri biriktirmek ve bu doğrultuda içerik üretmek, dinleyici tarafından olumlu karşılanabileceği gibi hazırlanan güçlü içerikler, pazarlama süreçleriyle birlikte büyük kitlelerin talebi haline getirilebilir. Her bir yayıncının tekel olduğu dönemden, herkesin yayıncı olabildiği bir döneme gelmiş olmak, yayıncılar arasındaki rekabeti de artırdı. Bu durum yayıncılar açısından zorlu olsa da dinleyici açısından olumlu bir gelişme olarak görülebilir.

Dinleyici tarafında alternatiflerin artması nedeniyle, dijital platformlar aracılığıyla yayının desteklenmesi de bir gereklilik haline geldi. Sosyal medyada yalnızca bir tanıtım içeriğiyle sınırlı kalmayıp yayından kesitlerden oluşan özel kurgularla dinleyicilere kolay ve hızlı deneme fırsatı vermek, ilk adım olarak değerlendirilebilir. Yayın öncesi ve yayın sonrasında yayından taşan, yani yayında sunamayacağımız büyüklükte içerikler sunmak, dinleyici sadakatini sağlamada etkili olabilir.

Her bir yayıncının tekel olduğu dönemden, herkesin yayıncı olabildiği bir döneme gelmiş olmak, yayıncılar arasındaki rekabeti de artırdı. Bu durum yayıncılar açısından zorlu olsa da dinleyici açısından olumlu bir gelişme olarak görülebilir. Fakat bu süreç, içeriğin hak ettiği değeri kısa vadede alamaması gibi bir dezavantajı da beraberinde getiriyor. Bu noktada yayıncılara düşen görevler: içeriğine güvenmek ve sürdürülebilir bir yayın ile hak ettiği değere ulaşana kadar çalışmak, kendini ve içeriğini sürekli geliştirmek, geri bildirimleri dikkate alıp hızlı şekilde harekete geçmek diyebiliriz.

Radyo yayıncılığında en temel gereksinimlerden birisi de sürdürülebilirliktir. Eğer yayın, dinleyici tarafında karşılık buluyorsa, periyodik olarak devam etmelidir. Aksi halde yayıncıya ve/veya yayın kuruluşuna olan güven azalır; bu durum, diğer yayınları ve yayıncıları da olumsuz etkiler. Dijital dönüşüm sürecinde giriş bariyeri düşen radyo yayıncılığı, hak ettiği değere ulaşma sürecini beklemeden kolay yol tercih edilip vazgeçilebilir hale geldi. Temennimiz, kalitesi artan içeriklerle birlikte, bu içeriklerin hak ettiği değeri görmesi ve doğru kitlelere ulaşması olacaktır.■

Radyoda Urduca

یہ وائس آف ٹرکی ہے

Dr. Furkan HAMİT

HİÇ DERGİ DİNLEDİNİZ Mİ?
Dinlemek için QR Kodu Okutunuz.

1948 yılında yayın hayatına başlayan Türkiye'nin Sesi Radyosu (TSR) Urduca Servisi; sesini Pakistan, Bangladeş, Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan ve Hint kıtasına ulaştırıyor. Yayınlar, yüzyıllardan beri bu coğrafya ile olan manevi bağların güçlenmesine katkı sağlarken Türkiye'den Güney Asya'ya uzanan bir köprü görevi de görüyor.

Her gün Türkiye saatiyle yazın 15.00-16.00 ve kışın 16.00-17.00 arasında kısa dalga üzerinden yapılan radyo yayınında haberler ve basın özetleri ile Türkiye'de ve dünyada öne çıkan olaylar sunuluyor. Alanlarında uzman kişilerce hazırlanan kültür, siyaset ve tarih içerikli programlar Urducaya titizlikle çevrilerek dinleyiciyle buluşuyor.

Adım Adım Pakistan, Anadolu'dan Renkler, Türkiye Penceresinden Ortadoğu, Pakistan Toplumu, Küresel Perspektif, Turizm Ülkesi Türkiye, Eko Politik, Türk Dış Politikasına Bakışlar, Gündem Analiz, Türkiye Pakistan Dünyasından ve Posta Kutusu. Her biri özenle hazırlanan ve farklı beğenilere hitap eden bu programların dışında bir de ilgiyle dinlenen, Ayın Sorusu adlı ödüllü yarışma programı var. Mektuplarla ve elektronik postayla gelen yüzlerce doğru cevap arasından kura yoluyla talihliyi belirlemek bizim için de dinleyicilerimiz için de heyecan verici. Günlük radyo yayınlarımız, en yeni haberler, basın özetleri, birbirinden kaliteli programlar, Ayın Sorusu, dinleyicilerden gelen fotoğraflar, haftanın fotoğrafları, röportajlar, http://www.trt.net.tr/urdu/ web

sayfasında 24 saat boyunca dünyanın her köşesinden okuyucusuyla buluşuyor. Ziyaretçiler web sitesindeki podcast bölümünden istedikleri programları indirme şansına da sahipler.

Şüphesiz radyo yayıncılığının kendine özgü temel amaçları var ve bütün yayınlar bu amaçlar gözetilerek gerçekleştiriliyor. Ancak yabancı dil yayınlarının ve elbette Urducanın başka misyonları da söz konusu. Urduca yayınları, başta Pakistan olmak üzere Bangladeş ve Hindistan'da güçlü tarihsel bağların, dostluğun ve kardeşliğin öncüsü olarak değerlendirilebilir. Bu anlamda yayınlar Türkiye ile bu coğrafya arasında kurulmuş bir gönül bağını ifade eder. Bundan dolayı dinleyiciler TSR Urduca yayınlarına ayrı bir değer verir, içten muhabbet beslerler. Gönderdikleri yüzlerce mektupta sevgiye, dostluğa ve bu tarihsel bağlara vurgu yaparlar. Urduca servisinin hitap ettiği coğrafyanın insanı zevklidir, coşkulu ve duyarlıdır. Duygularını yansıtmasını iyi bilir. Renkli kişilikleri gönderdikleri mektuplara da yansır. Rengârenk kalemlerle donattıkları satırlarla mektuplar bir renk cümbüşüne döner. Güzel kokular sürerler kâğıda. Anne, babanın ve kardeşlerin selamları iletilmeden mektuba son verilmez. İşte böyle vefalıdır bizim dinleyicimiz. İçtendir. Hayatın zorluklarıyla mücadele içindedir. Ama şartlar ne olursa olsun mektup göndererek sadakatini gösterir.

Radyo; Pakistan, Hindistan ve Bangladeş'te halen en yaygın yayın aracıdır. Yayınlar, genellikle aile ortamlarında ya da dinleyici kulüplerinde toplanılarak dinlenir. Günlük işler, yayın saatlerine göre planlanır. Özellikle Pazar günleri haftalık yayınlanan Posta Kutusu programında, gönderilen mektuplara yer verileceği umuduyla radyoların başında sabırsızlıkla beklenir. Sayısız mektup göndererek programlar hakkında duygularını, düşüncelerini ve önerilerini paylaşır dinleyiciler.

Pakistan'dan masamıza yüzlerce elektronik posta gelmeye devam ediyor. Hepsine cevap verebilmek elbette mümkün değil. Ama masa çalışanları bu iletileri karşılıksız bırakmamak için büyük bir gayret içindeler. Broşür, müzik CD'si, bayrak, flama gibi Türkiye'yi tanıtıcı ürünlere talep oldukça fazla.

Urduca Servisi, TSR yayınları içinde 2017 yılında dinleyicisinden en fazla ileti alan servistir. Dinleyicisi sadıktır. Urduca servisinde görevli altı personel bu manevi atmosferin nabzını tutmak için var gücüyle çalışır. Dinleyicilere doğru ve hızlı haber ulaştırmanın, bilgi dolu programlar sunmanın telaşı vardır. Pakistan'da bulunan muhabirlerin telefon aracılığıyla aktardıkları en son gelişmeler, hızlı bir şekilde yayına hazırlanarak dinleyiciyle

paylaşılır. Bu yazıyı kaleme aldığımız günlerde Pakistan'dan masamıza yüzlerce elektronik posta gelmeye devam ediyor. Hepsine cevap verebilmek elbette mümkün değil. Ama masa çalışanları bu iletileri karşılıksız bırakmamak için büyük bir gayret içindeler. Broşür, müzik CD'si, bayrak, flama gibi Türkiye'yi tanıtıcı ürünlere talep oldukça fazla. Dinleyicilerin bir araya gelerek oluşturdukları dinleyici kulüpleri, Urduca yayınlarının ülke genelinde tanıtımını yaparken bu tür ürünlerden de yararlanırlar. Sergilerde, konferans ve seminerlerde ülkemizi ve TSR'yi tanıtan broşürler ülkenin dört bir yanından gelen dinleyicilerle paylaşılır. Bu tür etkinliklere, Urduca yayınlarında da yer verilir. Telefon bağlantılarıyla röportajlar yapılır, web sayfasında konu hakkında bilgiler aktarılır. Amaç, bütün dünyanın bu heyecana ortak olmasıdır.

Dinleyici ile olan derin sevgi bağlarının kökleri elbette çok eskilere dayanır. Hint alt kıtasında kurulan Türk devletlerinin tarihi ve kültürel etkileri bu coğrafyada halen olumlu hava estiriyor. Bu sevgi ve dostluk bağlarının daha da güçlenmesinde önemli hizmetleri bulunan TSR Urduca servisinin ilk çalışanlarından merhum Kemal Türkmen'i bu vesileyle rahmetle anıyoruz.

Kaliteli programları Urducaya çevirirken kelimeleri özenle seçerek daha çekici ve tatlı bir anlatımla dinleyiciyle buluşturan, bizleri özenle yetiştiren, ufkumuzu açan ve bu konuda hiçbir fedakârlıktan kaçınmayan değerli büyüğümüz, emekli masa şefimiz Zahir Ayan'a ve emekli olmak üzere olan Najma Gedikoğlu'na üzerimizdeki emeklerinden dolayı teşekkürü borç biliyoruz. Ayrıca, masamızda halen özveriyle çalışmakta olan Athar İmran Uppal, Sagir Ahmed ve Mısbah Şahin'e başarılar diliyorum. ■

Radyo Tarihinden

Deniz Çakmakoğlu – Kubilay Dökmetaş arşivinden.

Radyo vizyon

Radyo Tarihinden

Radyo Tarihinden

Deniz Çakmakoğlu – Kubilay Dökmetaş arşivinden.

TRT Radyovizyon

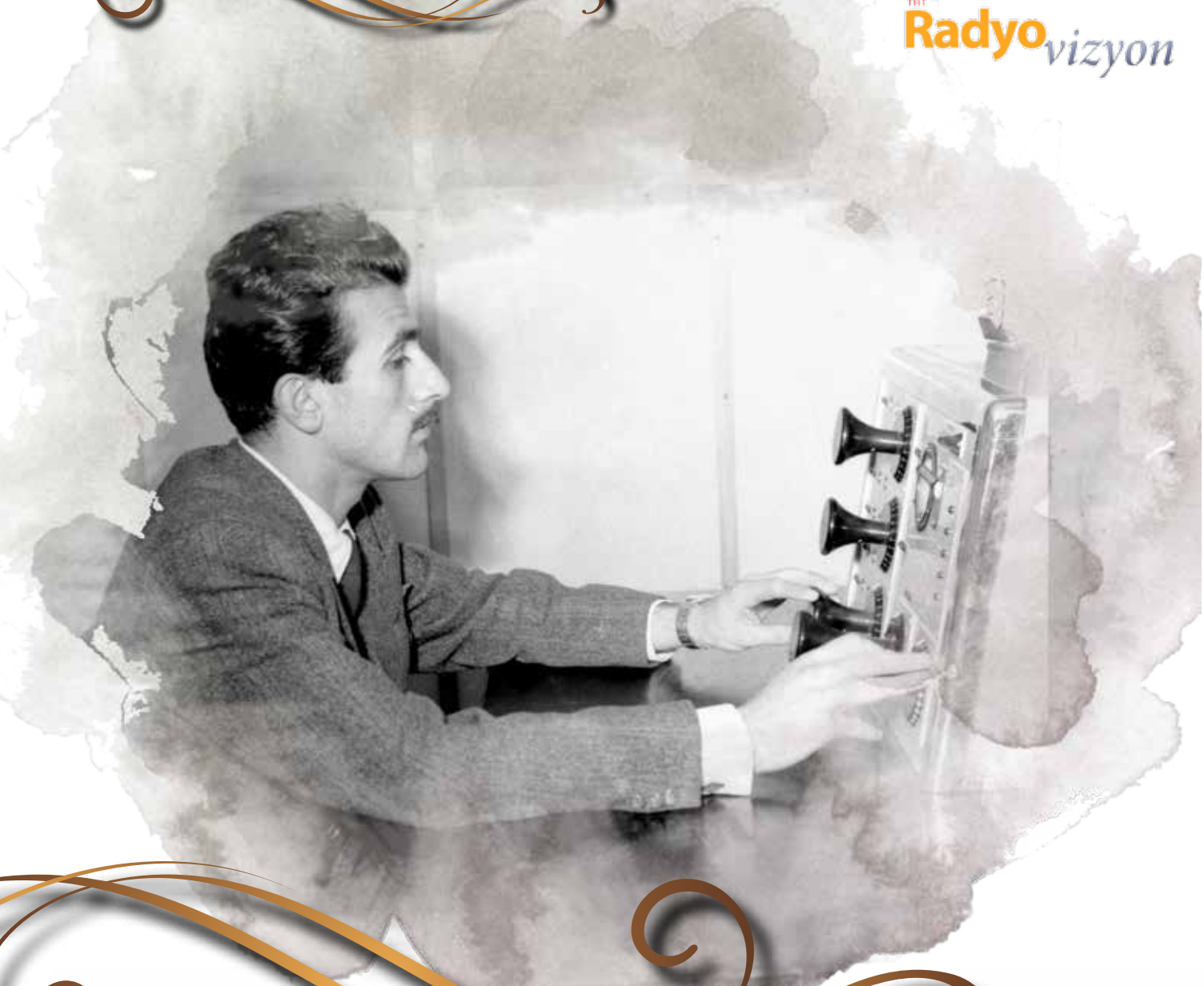

BİR COŞKUDUR 23 NİSAN!

HİÇ **DERGİ** DİNLEDİNİZ Mİ?
*Dinlemek için **QR** Kodu Okutunuz.*

Ezgi ÜNLÜ MUTLU

HİÇ **DERGİ** DİNLEDİNİZ Mİ?
*Dinlemek için **QR** Kodu Okutunuz.*

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, Ulu Önder Atatürk'ün Büyük Millet Meclisi'nin açılışıyla beraber, Türk çocuklarına armağan ettiği en anlamlı ve en önemli değerlerden biridir. Bu bayram her yıl ülkemizde büyük bir coşkuyla kutlanır. 23 Nisan günü tüm çocuklar okullarda, sokaklarda, stadyumlarda kısacası pek çok alanda ellerinde bayrakları, dillerinde marşları ve çocuk şarkılarıyla renkli görüntüler oluşturur.

Coşkudur, umuttur 23 Nisan. Her çocuğun kalbinin heyecanla attığı, sevinç dolu bir sabaha uyandığı, çocukluğuyla gurur duyduğu gündür. Kendisine bu bayramı armağan eden atasını saygıyla anar, çocukluğunu doya doya yaşar bu özel günde.

TRT 1979 yılından beri çocukların bu en özel gününü "TRT Uluslararası 23 Nisan Çocuk Şenliği" adını taşıyan başarılı bir organizasyonla kutlamaktadır. Bu önemli organizasyon 39 yıldır yaklaşık 150 değişik ülkeden 30.000 civarında çocuğun katılımıyla Türkiye'nin çeşitli illerinde başarılı bir biçimde gerçekleştirilmiştir. Çocuklar arasında dostluk, sevgi ve kardeşlik bağlarının gelişmesine, onların barış içinde yaşayacağı bir dünyanın oluşmasına katkı sağlamak amacını taşımaktadır. Bu şenlik süresince dünyanın dört bir yanından ülkemize gelen farklı kültürlere sahip çocuklar, kısa sürede kaynaşır ve aralarında belki de hiç kopmayacak dostluk bağları oluşur. Şenlik süresi boyunca birlikte vakit geçirirler, birbirlerine kenetlenirler, kardeşlik duygusu filizlenir. Ayrılık vakti geldiğinde sevinçler hüzünlere dönüşür, kahkahaların yerini gözyaşları alır.

Dünyanın dört bir yanından gelen çocuklar ayrılırken bir gün yeniden buluşmak üzere söz verirler birbirlerine. 2018 yılında TRT İç Yapımlar Koordinatörlüğü tarafından gerçekleştirilecek olan 40. TRT Uluslararası 23 Nisan Çocuk Şenliği, 40 ülkeden yaklaşık 800 çocuğun katılımıyla Bursa'da çeşitli etkinliklerle kutlanacak. Konuk çocukların yanı sıra yaklaşık 150 yabancı lider ve 30 basın mensubu da şenlik süresince Bursa'da ağırlanacak.

23 Nisan coşkusunu en güzel ve en anlamlı biçimde yaşamak, kardeşlik çemberine yeni halkalar eklemek, tüm dünyayı dostça kucaklamak amacıyla gelin bu sene hep birlikte Bursa'da buluşalım.

Bu özel bayramın coşkusunu ve mutluluğunu bizlerle paylaşmak için gelen misafir çocuklarımız, ülkemizi ve kültürümüzü daha yakından tanıyabilmek amacı ile Valilik ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün titizlikle belirlediği çocuklu ailelerin yanında kendi yaşıtları "Kardeş Çocuklar" tarafından misafir edilecektir. 15 Nisan 2018 tarihinde başlayacak ve yaklaşık 15 gün devam edecek şenlik süresi boyunca Bursa kabulleri, çeşitli konserler, 23 Nisan Gala Gösterisi, ülke sokak gösterileri, çevre gezileri, spor ve oyun etkinlikleri, TRT Halkoyunları Gösterisi, piknik ile Ulu Önder Atatürk'ün ebedi istirahatgâhı Anıtkabir ziyareti ve Ankara kabulleri gerçekleştirilecektir.

Tüm konuk ülke çocuklarının özel tema ve koreografilerle gösterilerini sunacakları "Gala Özel" programı etkileyici, görsel ve işitsel bir şov olacak; çocukların bayram coşkusunu daha da arttıracaktır.

23 Nisan coşkusunu tüm çocuklara en güzel ve en anlamlı biçimde yaşatmak, kardeşlik çemberine yeni halkalar eklemek, tüm dünyayı dostça kucaklamak amacıyla gelin bu sene hep birlikte 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nda Bursa'da buluşalım! ■

AKÜMÜLATÖRLÜ RADYO

Tiyatronun Radyolu Oyunları

HİÇ DERGİ DİNLEDİNİZ Mİ?
Dinlemek için QR Kodu Okutunuz.

Berrin DEMİR

Tiyatroda sahne içinde bir radyo olması o radyonun mutlak ve mutlak oyunun bir sahnesinde kullanılacağı anlamına gelir. Hele ki oyunun adı "Akümülatörlü Radyo" ise…

Bu oyun için Tarık Buğra: "Benim ilk eserimdir, ilk göz ağrım; onu askerlik yıllarında, Büyük Çekmece Gölü kıyısındaki, mahrûti bir çadırda yazmıştım. İlk esere bir amatörün verebileceği taptaze dikkati, gözlemleri, titizliği, içtenliği ve birikimleri koymaya çalıştım." demiştir.

Tarık Buğra "Akümülatörlü Radyo"yu önce 1947 yılında Tepebaşı'ndaki Dram Tiyatrosu'nda, büyük bir heyecanla Musahipzâde Celal Bey'e okur. Oyunun karakterlerinden Hüseyin Bey, oyunda "karanfil çiçeği" yemeyi çok sever. Musahipzâde Celal Bey bunu tuhaf bulur ve "Siz gençler ne tuhafsınız, ille de bir orijinallik yapacaksınız; karanfil yenir mi hiç?" der. Bu eleştiri yazarımızı fena halde kırar ve küstürür. Oyunu yazmayı bırakır. Ancak dört yıl aradan sonra tekrar başına oturur ve önemli teknik düzeltmelerle oyunu yeniden hayata geçirir. Oyun, önce şehir tiyatrolarının repertuarına alınır ama sahnelenmez. Ancak uzun yıllar geçtikten sonra sahne ışıklarına çıkacaktır. İlk kez 1981 yılında Devlet Tiyatroları'nda sahnelenir. Tarık Buğra'nın ilk kızım dediği bu oyun, daha sonra 18 Mart 1988 tarihinde tekrar Devlet Tiyatroları'nda Ankara seyircisiyle buluşur. Yöneten Ergin Orbey, Yönetmen yardımcısı Gönül Orbey, Oynayanlar: Dr. Rıza -Cemil Özbayer, Hürrem – Gülseren Gürtunca, Hüseyin-Baykal Saran, Şükriye-Hülya Gülşen, Murat-Hakan Vanlı, Nigar-Meliha Ars, Ali-Yıldıral Akıncı, Zehra-Berrin Öney. Perde, taşradaki bir çiftlik evinin loş sabahına açılır. 19-20 yaşlarındaki Şükriye; zarafeti, güzelliği ve bütün neşesiyle (sahneye) girer perdeleri açıp neşesini ve gün ışığını bütün salona doldurur. Bu neşe, seyirciyi de içine çeker. Çok mutludur çünkü 6 yıldır beklediği sözlüsü Murat, o gün İstanbul'dan dönmektedir.

Şükriye, çocukluğundan beri hayalleri yarım kalmış, kırık bir karakterdir. Ağabeyi intihar

etmiş, annesi kederinden ölmüş, babası hayata küsmüş, onu ihmâl etmiştir. Öğretmen olmak istemiş ama "Okuyup da ne olacaksın, evlen çocuklarına bak!" diyerek halası tarafından okuldan alınmıştır. Burada halasının yanında, durgun, sade, saf bir mutlulukla sözlüsü olan halasının oğlu Murat'ı beklemektedir. Sanki o gelince bütün hayatı renklenecekmiş gibi. Arkasından Hürrem girer sahneye. O da 25 yaşlarında genç, hoş bir kadındır. Ev sahibesi Nigâr Hanım'ın doktor kardeşi Rıza Bey'in karısıdır. Büyük şehirde yetişmiş, çiftlik hayatından pek hoşlanmayan, eşi tarafından ihmal edilen, mutsuz bir kadındır. Murat'ın gelişi bütün evin havasını değiştirecektir.

Oyun genellikle evin salonunda geçer. Kapı önünde sadece birkaç küçük sahne oynanır. Salonda yemek masası, sandalyeler, sedir, sehpa, dantel örtüler, şömine, ucu dantelli perdeler ve tabii radyo: "Akümülatörlü Radyo". O yılların en değerli eğlence makinesi. Odanın başköşesinde ve dantel örtüyle süslenmiş. Önce akümülatör doldurulur, sonra radyoya bağlanır ve istasyon aranır. Atmosfere göre seçilmiş müzikler, seyirciyi oyunun daha da içine çeker.

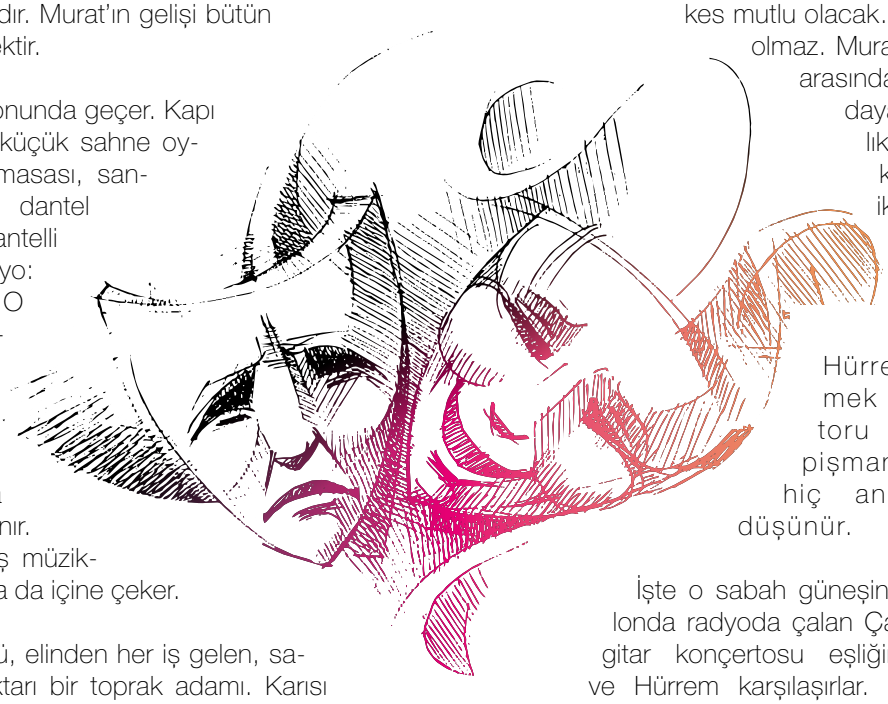

Ali evin kâhyasıdır. Güçlü, elinden her iş gelen, savaş görmüş, evin emektarı bir toprak adamı. Karısı öldükten sonra 15 yaşındaki kızı Zehra'yla birlikte çiftlikte yaşarlar. Zehra neşeli, canlı, şehir hayatına, her şeye özenen, giyim kuşama meraklı, tatlı, bir küçük kızdır.

Hüseyin Bey, Şükriye'nin babasıdır. Aslında avukattır ama işini bırakmıştır. Hayata küskündür. Önce oğlu, sonra karısı ölünce biraz da suçluluktan kendini müştemilâta kapatır. Şükriye'yle fazla zaman geçirmez. Şükriye babası ondan vazgeçtiği için kırgındır. Onun tekrar işine ve eski hayatına dönmesini ister. Hüseyin Bey temiz yüzlü, zamanında hayatı hızlı yaşamış biridir ama şimdi toprakla ve bağdaki üzümlerle uğraşarak hayatının sağlamasını yapmaktadır. Kendine dönük, sakin bir karakterdir. Nigâr Hanım evin direği, her şeyi o idare eder. En büyük arzusu oğlu Murat'la Şükriye'yi evlendirmektir. Yumuşak, tatlı bir kadındır. Şükriye onun sözünden çıkmaz. Dr. Rıza alaycı, sert mizaçlı, sözünü esirgemeyen bir adamdır. Fakir fukara babasıdır. Halkı parasız tedavi eder, bedava ilaç verir; onu çok severler. Aslında hayatını anlamlandırmaya çalışmaktadır. Hürrem'le aralarında aşamadıkları bir soğukluk vardır. Çiftlik hayatı onu çok mutlu eder ve karısının mutsuzluğunu umursamaz. Burada kalmakta ısrarcıdır. İçin için Murat'ı kıskanır. Herkesin Murat'ı sevip şımartması onu çileden çıkarır. Murat onun gözünde işe yaramaz ve bir baltaya sap olamamış biridir. Murat romantik, melankolik ve yaratıcı bir tiptir. Güzel keman çalar. Üniversite okumaya İstanbul'a gitmiş ama annesinin gönderdiği parayla eğlenceye dalmış, okulu filan bırakmıştır. Yeniktir. Geriye bir tek seçenek kalmıştır: Şükriye'yle evlenmek. Burası bir sığınaktır onun için.

Dışardan bakıldığında her şey ne kadar kolaydır. Murat, Şükriye'yle evlenecek, Nigâr Hanım mutlu olacak; Hüseyin Bey, Şükriye, ev halkı herkes mutlu olacak… Ama öyle olmaz. Murat'la Hürrem arasında eskiye dayalı bir yakınlık vardır, bu karşılaşma ikisini de allak bullak eder.

Hürrem evlenmek için doktoru seçtiğine pişmandır, onu hiç anlamadığını düşünür.

İşte o sabah güneşin sızdığı salonda radyoda çalan Çaykovski'nin gitar konçertosu eşliğinde Murat ve Hürrem karşılaşırlar. Dayanamayıp birbirlerine duygularını itiraf ederler, herkesten gizlenen duygular sitemlere karışırken Şükriye, boynunda halasının bir gün önce nişan için taktığı beşibirlikle, konuşulanları duyar ve kafasında kurduğu pembe dünya yıkılır. Doktor bu durumu zaten yıllardır bildiği için her şeyin farkındadır. Murat'a kızgınlığının asıl nedeni de budur. Şükriye aslında Murat'ı sevip sevmediğinden, evlenmek isteyip istemediğinden emin değildir. Ama hayat ona öğretmen olmayı değil, halasının gelini olmayı sunmuştur. Doktor, Şükriye'ye -o kırılmış, saf, kaderine razı olmuş kıza- acımayla karışık bir sevgi beslemektedir. Hürrem de bunun farkındadır. Şükriye duyduklarına dayanamaz. Odasına gider ve kendini öldürmek ister, ilaç içer. Neyse ki zamanında fark edilerek kurtarılır. Evde büyük bir panik ve çalkantı yaşanmıştır. Ama bu yaşananlar herkes için hayatı sorgulama nedenidir ve ilişkilerini, yaşam biçimlerini yeniden gözden geçirirler. Herkes aslında sahip olduğu insanları ve değerleri kaybetmek istemez.Taşrada yaşam ağır ağır akmaya devam ederken "Akümülatörlü Radyo"nun bazen hazin, bazen neşeli sesleri hayatlarına ve duygularına eşlik eder.

Her şey şimdi daha anlamlıdır. ■

Kitaplık

60'lı Yıllarda Türkiye: Sazlı, Cazlı Sözlük

Dünya Durmadan Dönüyor

HİÇ DERGİ DİNLEDİNİZ Mİ?
Dinlemek için QR Kodu Okutunuz.

İsmail Hakkı DEMİRBAŞ

Derya Bengi "50'li Yıllarda Türkiye: Sazlı, Cazlı Sözlük-Şimdiki Zaman Beledir." adlı derlemesinden sonra "60'lı Yıllarda Türkiye: Sazlı, Cazlı Sözlük-Dünya Durmadan Dönüyor."' ile seriyi sürdürüyor. Her ne kadar müzik eksenli bir görünüm sergilese de kitap, devrin yaşantısını çeşitli medya arşivleri ile gözler önüne seriyor.

Dünya durmadan dönüyor ve her şey değişiyor. 60'lı yıllardaki gündelik hayatı okuyucuların gözünde canlandıran Bengi, geçmişe dair bir tebessüm oluşturuyor. Müzik araştırmacılığının ötesine geçerek zamanın ruhunu yansıtıyor. Üstelik geçmişe baktırırken o yıllardan günümüzü anlatıyor. Böylelikle giderek değişen yaşamı ve hayatın değişmezlerini görme fırsatı sunuyor. Zamansal farklılıkların ayrımını yaparken aslında birçok şeyin nasıl aynı kaldığı belirginleşiyor. Dünya dönüyor, devir değişiyor ancak dönüşüm hiç bitmeyen bir şekilde insanların varlıklarını manalı kılma çabalarına çıkıyor.

Kitap 60'lı yılların Türkiye'sini şarkılarla anıyor. Zamanın gençlerinin heyecanına ortak oluyor. O rengârenk dönemin sesine sadık kalarak günümüze uzanıyor. Bunları yaparken de tarihi yeniden yazmak yerine basitçe eskiyi hatırlatıyor. Dönemin gayri resmi tarihini aktarırken okuyucuyu köy meydanlarından, büyük şehirlerin ara sokaklarına uzanan harika bir yolculuğa çıkarıyor. Kısaca Derya Bengi, dönemi araştıran tarihçilerin elediği konuları mercek altına alıp birçok kişinin heba ettiği malzemeleri toplayıp eşsiz bir sözlük hazırlamış.

"60'lı Yıllarda Türkiye" geçmişe dair araştırma yapan genç kuşakların kafasında görselleriyle, müzikleriyle fevkalade bir gerçeklik imajı yaratırken orta yaşı geçmiş kimselerin de ruhunu ısıtan bir kaynağa dönüşüyor. Kitabı okurken hem geçmişi yeniden yaşıyor hissine kapılıyorsunuz hem de hayatın tadını çıkarmanın yollarını öğreniyorsunuz. Böylelikle geleceğe dair eğlence anlayışını da kestirebiliyorsunuz.

II. Dünya Savaşı sonrası doğan bebeklerin gençlik yıllarıdır 60'lar. Yaşadığı hayattan daha güzelini isteyenlerin, dünyayı eğlenceli kılmaya çalışanların zamanıdır artık. Tarihe mührünü vuracak 68 kuşağının efsane isimlerinden Jim Morrison, "Gelecekte insanlara çok güzel görüneceğiz." derken kâhinlik yapmıyordu. O günlerde beliren müziğin, sinemanın, edebiyatın, modanın, estetiğin, idealizmin ruhu, sihirli bir halde gelecek kuşakların benliğine siniyordu. Bu tılsımın etkisiyle olsa gerek kim istemez 60'larda yaşamayı?

Dünyada böylesi bir açılım gerçekleşirken ülkemizde ise durum nasıldı? Derya Bengi bu soruya da yanıt veriyor. Türkiye 60'lı yılları askeri darbe ile karşılıyor. Ancak dünyadan kopmak mümkün olmadığından 61 Anayasası ile Anadolu, Batı kültürü ile yeniden kaynaşıyordu. Böylelikle sayısız müzik türünün çiçek gibi açtığı, Beatles ile Anadolu âşıklarının kucaklaştığı, sazın caza, cazın saza karıştığı bir ortam yeşeriyordu. Elbette böylesi bir ortamda radyonun önemi yadsınamaz.

Elektriği olmayan köylerde pilli radyolar dinlenirken ülkenin ilk radyo yıldızları da kendilerini göstermeye başlıyordu. Radyodan gelen müzik sayesinde sazıyla Beatles yorumlayanlar, gitarla türkü söyleyenler, tüm yeni aranjmanlar 60'ların kültürünü şekillendiriyordu.

Dönemin gözde iletişim aracı radyo, ulusal bir havaya bürünüyor. Ankara Radyosu ile atılan adımı İstanbul Radyosu izliyor. Böylelikle Türk müziği, Batı müziği ile aynı sahnede yer alıyor, dinleyicilerin kulaklarında yankılanıyordu. 60'lı yıllardaki teknolojik gelişim ile ucuzlayan radyo artık köylere kadar uzanıyordu. Elektriği olmayan köylerde pilli radyolar dinlenirken ülkenin ilk radyo yıldızları da kendilerini göstermeye başlıyordu. Radyodan gelen müzik sayesinde sazıyla Beatles yorumlayanlar, gitarla türkü söyleyenler, tüm yeni aranjmanlar 60'ların kültürünü şekillendiriyordu.

Ajda'dan Zorba'ya uzanan "Sazlı Cazlı Sözlük" harika baskısı, mükemmel cildi ile ilk bakışta göze çarpıyor. Üstelik içeriği de çarpıcı, görünüşünü aratmayacak kadar zengin. Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkan 392 sayfalık kitap, fotoğraf arşiviyle zamanda yolculuğa çıkmak isteyenlere rehberlik ediyor. ■

TRTakademi

Hakemli Dergi

6. Sayı Dosya Konusu

EKRAN KÜLTÜRÜ

Makale göndermek için son tarih:
01 Mayıs 2018

trtakademidergi

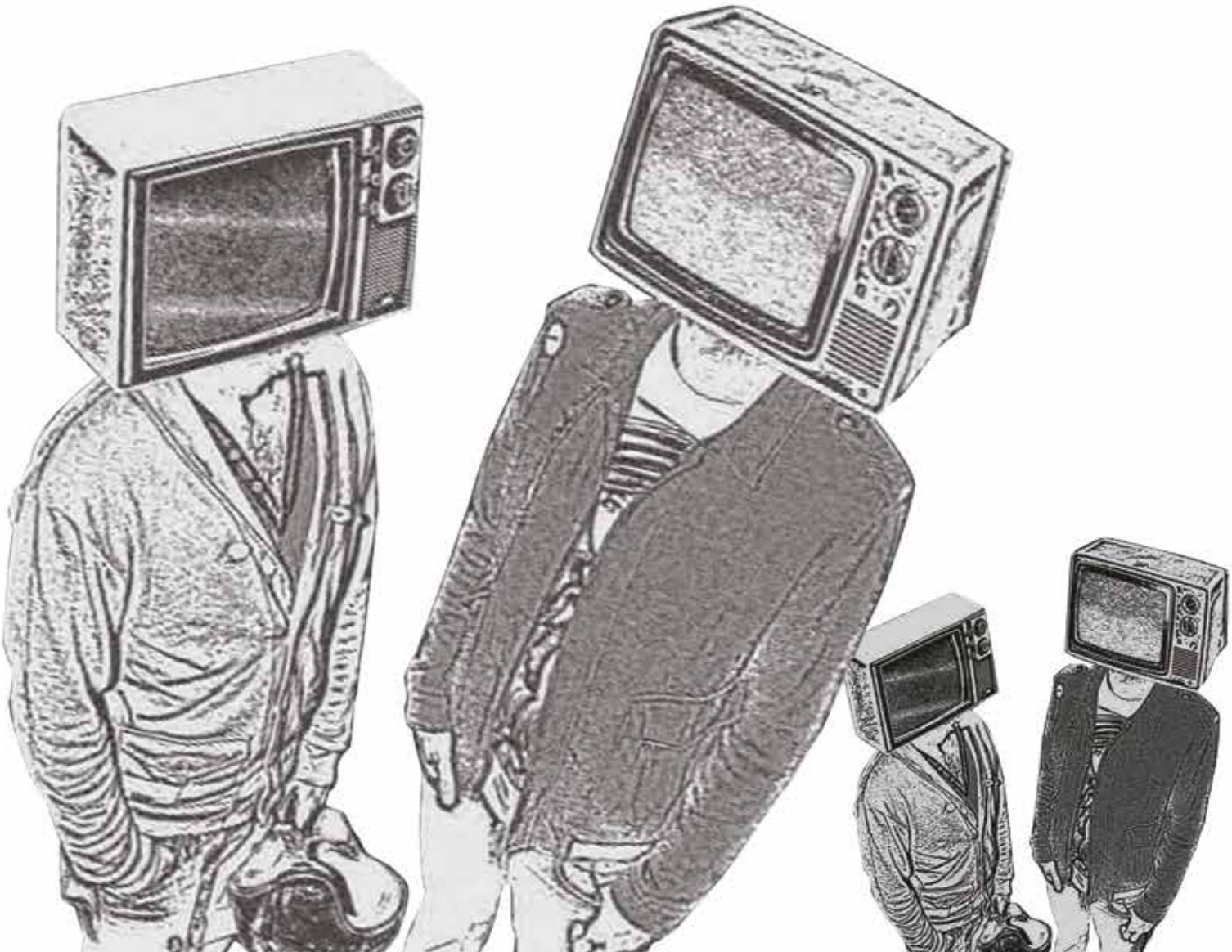

TRT Radyo vizyon

www.trtradyovizyondergisi.com

Biz Türkiye'nin kamu yayıncısı olarak, milletimize kaliteyi ve özgünlüğü sunma sorumluluğunu hep taşıdık ve bunun gereklerini hep yerine getirmeye çalıştık. TRT televizyonlarına ve radyolarına yansıyan bütün işlerin, ekranı ve radyosu başındaki insanımızın ruh dünyasını etkilediğinin bilincindeyiz. Bu durum, son derece hassas bir tutum sergileme gereğini de beraberinde getiriyor. Bu hassas tutumu ısrarlı bir şekilde sürdürüyoruz, üzerimizdeki sorumluluğu da gururla taşıyoruz.

TRT için içerik; kalitedir, özgünlüktür, değerlerimizdir.

İbrahim EREN *TRT Genel Müdürü*

ISSN 1309-0895

9 771309 089003